

ט"ו בטבת, תשמ"ו 27.12.85
אהובתו של צבי גור:
הוא קנה לי
חדש מתנובה
פודינג אמיתי על טהרת החלב
בטעמי פירות.
איזה יופי של פודינג, חדש. אמא אמרה שהוא
מחלב טהור, ואני יודע שכשאגמור, גילס יבוא
לעזור. הוא יעזור לי להכין שיעורים, להתלבש
ולנצח במשחקים. כדאי גם לך לאכול פודינג גילס.
כשתאמור, גילס יבוא לעזור
תנובה

קמרה אובסקורה. חדשות טובות.
שנת הלימודים תשמ"ו. מחזור חורף. נרשמים עכשיו. אנו שמחים להודיע לך על פתיחת מחזור חורף 86 בקמרה אובסקורה. הלימודים במחזור זה מתחילים ב-5 בינואר 1986, ונמשכים לאורך שנת לימודים מלאה עד אוגוסט 1986. כך יוכלו המצטרפים למחזור החורף להרוויח את שנת הלימודים תשמ"ו, ולהמשיך לשנת הלימודים הבאה (יחד עם בוגרי מחזור אוקטובר) לאחר חופשת קיץ בת חודשיים.
הכרה אקדמית בינלאומית
מניו-יורק, ואוניברסיטאות נוספות, מוכים את תלמידינו בנקודות קרדיט עבור לימודיהם.
תכנית הלימודים
ביה"ס מציע תכנית לימודים מלאה במגמות צילום, ציור פיסול, ווידאו. התכנית משלבת לימודים מעשיים ועיוניים, ועבודה עצמית. משך הלימודים - עד 4 שנים מלאות. הלימודים מתקיימים בכל שעות היום, ומאפשרים לסטודנט להרכיב מערכת שעות נוחה.
צילום
עיתונות. אופנה. פרסומת. אמנות. מדע. תיעוד. מדיום רב עוצמה. שילוב אמנות ומקצוע. לימוד השפה הצילומית. ההיסטוריה של הצילום. ביקורת. עבודת מעבדה, צבע וסטודיו.
ציור ופיסול
לימוד יסודות השפה החזותית. מבוא לתולדות האמנות. אמנות מודרנית. סדנאות לעבודה עצמית עם הדרכה אישית וביקורת. עבודה בעפרון, פחם, צבע, עץ, חימר, גבס וחומרים נוספים.
וידאו
המדיום של עכשיו. דרמה. תיעוד. תסריטאות. וידאו-מיוזיק, וידאו-ארט. צילום ובימוי. תקשורת בין-תחומית. שילוב ראיה אמנותית ושליטה טכנולוגית. בבית הספר אולפן וידאו חדש. במגמה שני מסלולי לימוד: מצומצם ומורחב.
סדנה לאמנים צעירים
קמרה אובסקורה. בית הספר לאמנות
הרשמה א'-ה' מ-10:00 עד 20:00
תל-אביב אלנבי 57 טל': 298191, 298291
ירושלים עמק רפאים 64, טל': 668269, 660007
חיפה הנביאים 13, טל': 662773, 66695
מבצע סוף השנה 85
כל יום "יום מוצר"
25% הנחה 29.12.85-3.1.86
יום ראשון 29.12.85
שמלות חצאיות
לנשים וילדות
יום שני 30.12.85
טרנינגים סווטשרים
לנשים גברים וילדים
יום שלישי 31.12.85
מעילים ממולאים
(כרבלים-מעילי סקי)
לנשים גברים וילדים
יום רביעי 1.1.86
חולצות
שרוול ארוך
לנשים גברים וילדים
יום חמישי 2.1.86
חליפות לגברים
חליפות לנשים
חליפות-חצאית
חליפות מכנסיים
יום שישי 3.1.86
גרביים
לנשים גברים וילדים
הפתעת השבוע - הנחה + תשלומים
הלבשת עור לנשים ולגברים
ERO
העור שאוהבים לגעת בו
15% הנחה
ב-2 תשלומים שווים ללא ריבית
מעילי צמר ארוכים
לנשים ולגברים
מוצרי טיפול וטיפוח
תיא
25% הנחה
40% הנחה
המשביר לצרכן
המשביר לצרכן רשת בתי כל-בו ראשונה בישראל

סופשבוע

ט"ו בטבת, תשמ"ו 27.12.85

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן

6 החופה עומדת, החתן ברח
מאת אורי בינדר

10 מישהו אוהב אותו שם למעלה
מאת יעל פז־מלמד

14 כל ההכנסות קודש
מאת מיכל קפרא

18 קול אורלוגין
מאת אריה יאס

21 הצד הרביעי של המטבע
מאת יהונתן גפן

22 יוחנן דוליטל, דוקטור מדיצינה
מאת משה דור

27 שיפודים
מאת מאיר עוזיאל

28 השטח הפרטי של זאהי ארמלי
מאת נורית ברצקי

31 טיול סופשבוע לחולות הזהב
מאת נילי פרידלנדר

35 לאכול בחוץ
מאת מאו"ל

36 כמו סרט ישן
מאת יהודית חנוך

38 שיקוי פלא
מאת דליה מזורי

40 חיים ואוהבים
מאת תמר אבידר

40 הורוסקופ

41 פנטהאוז
מאת יגאל לב

42 מעריב לפני 35 שנה
מאת גבריאל שטרסמן

44 מוסף בניה (פרסומי)

קורא יקר,

צבי גור היה מונח על לוח העבודה שלנו זמן לא רב לפני שסיפור בריחתו מהכלא פרץ לכותרות. ההתעניינות באיש חרגה הפעם משיגרת המעקב אחר עושי הכותרות של אתמול. כתבנו בוקי נאה הביא את הידיעה הראשונה על היחס המיוחד ממנו נהנה רוצחו של הילד אורון ירדן ז"ל, אשר מועסק בצביעה וציור חומות כלא איילון – מבחוץ. נאה ביקש לראיין את האסיר. גור סרב. נאה התעקש והמשיך ללחוץ, ולפתע פרשה הציפור כנפיים ופרחה מהכלוב הפתוח. אם אכן היתה זו בריחה מתוכננת – אפשר לראות את התחמקותו מהראיון כחלק מהתכנית. אילו הסכים לחשוף את עצמו, היה הסיפור מתפרסם עם תמונה עדכנית, וזה הדבר האחרון שבו מעוניין אסיר נמלט.

המירדף אחרי גור היה בשיאו באמצע השבוע, בעת כתיבת הדברים. אחד ממוקדי החיפושים היה ערד. ליתר דיוק: בית מסויים בעיר המדברית בו מתגוררת אשה, בת קיבוץ לשעבר, גרושה ואם לשני ילדים. בכלא הכירו אותה בתור אהבתו הגדולה של גור. כשברח, שיערו שינסה להתקשר אתה. נציבות בתי הסוהר שמרה את זהותה בסוד, אבל בערד אין סודות, ומהר מאד הגיעה השמועה גם לאזני כתבנו בבאר־שבע אורי בינדר. נדרשה עבודה בלשית כדי לגלות מי האשה ומה כתובתה. תחילה עלו על עקבותיה של נכרת אחרת, עליה סופר כי בסוף השבוע שעבר ארזה בחיפזון את חפציה, קנתה מטבע זר בבנק והתעופפה לחו"ל. הרכילאים חיברו אחד לאחד, והגיעו למסקנה שגור נמצא בעקבותיה.

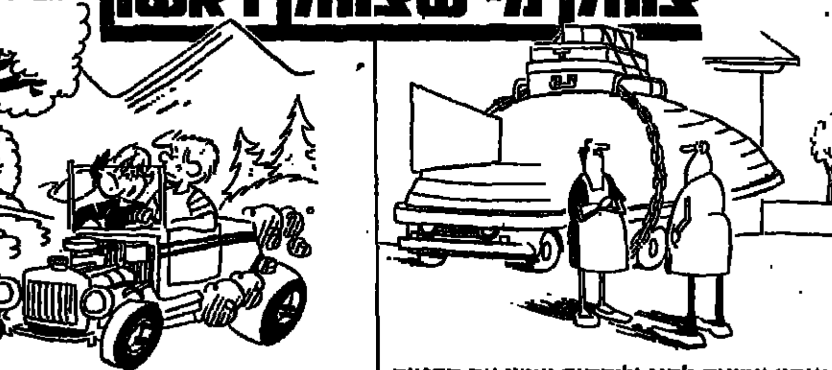
מאוחר יותר, אור ליום ב', אותרה הגברת האמיתית, ומאותו ערב הפכה יעד להתנפלות תקשורתית. היא התחננה להשאר בעילום שם, לבל יפגע הסיפור בילדיה, וגם מפני שמעולם לא ידעה איך לשחק אותה עם הפירסומת. במירדף העתונאי אחריה בלילה ההוא, מעד בינדר באחת הסימטאות האפלות של ערד, וקיבל חבטה חזקה בזרועו. הכאב החד לא הרפה ממנו, אבל הוא המשיך לתפקד, ערך ראיון ראשון עם האשה והעביר סיפור לעמודי החדשות. למחרת ביקשנו ממנו שייפגש אתה פעם נוספת ויכין כתבת דיוקן עליה ועל חרומן עם גור. הכאב ביד לא רק שלא פג, הוא כבר פילח אותו כסכין. רופא שבדק אותו חשש שזהו שבר ורצה לגשת לטיפול. אבל בינדר העדיף למלא קודם את המשימה שהוטלה עליו. הוא נסע שוב לערד, קיים את הראיון, בלי להזכיר שמות, בלי תמונות. זה היה התנאי. החשש שלה שגור לא ברח אלא ארע לו משהו חמור יותר, מזכיר לי דברים שפירסמנו כאן לפני מספר חודשים מפי חנן אברהם "רואה הנסתרות", המתפש אנשים־נעדרים בעזרת מטוטלת וחושים על־טבעיים. הוא טוען כי את אורון ירדן רצחה כנופיה, לא איש אחד.

רק לאחר שבינדר חזר לבאר־שבע עם הסיפור המלא, התפנה לבית־החולים לטפל ביד הכואבת. הצילום גילה שני שברים. היד הושמה בגבס. זה לא הפריע לו להתייצב מיד אחר־כך לתרגיל לילי קצר ביחידת המילואים שלו. רק בשעות הקטנות של הלילה, אור ליום ג' ובלי רגע של שינה, התיישב לכתוב את סיפורו הפותח את המוסף ולהעבירו למערכת. הוא נכתב עם יד אחת אבל לא על רגל אחת. כל הכבוד.

צבי לביא

בשער: אלי הורוביץ, נשיא התעשיינים
כתבה בעמודים 10-12. צילום: שמואל רחמני.

צוחק מי שצוחק ראשון

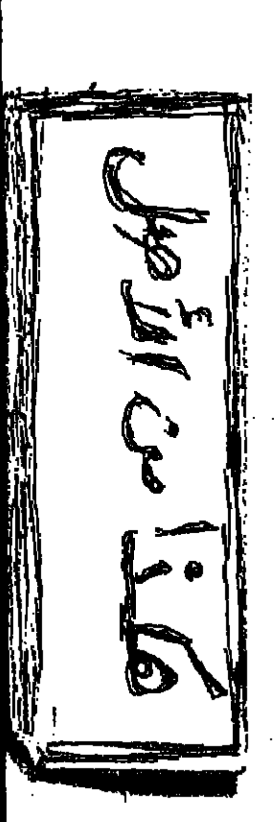

אנחנו נוסעים לחוף ולוקחים עימנו את הספינה שלנו

„דונלד, אמרת שהיתה לך מכונית...רק לא אמרת לי שמדובר במכונית צעצוע"

„אני מעריכה שאני מתבגרת; יצאתי מהעניין של איסוף כרטיסים של נומי לעיסה"

אמרו לי שהם עמדו להתגרש

הייתי נשבעת שזה היה ראשו של בעלי, אילו לא היה זה גדל של מידה קטנה

אשה משוחררת, אסיר עולם. פוטו־רומן

החופה עומדת, החתן ברח

אהובתו של צבי גור, גרושה תושבת ערד, מספרת על הרומן שלה עם רוצחו של אורון ירדן, שהחל כמו בקומדיה של טעויות והתפתח לסיפור אהבה סוער ותכניות חתונה שעמדה להתקיים בעתיד הקרוב. הוא קנה להם טבעות נישואין ועליהן צמד ציפורים מתנשקות. לאחר שציפור אחת התעופפה מהכלוב, היא ענדה את הטבעת על האצבע.

מאת אורי בינדר

צבי גור, מימין. למעלה: תומת הכלא וחליפת האזרח בציור שנתן לאהובתו: רוצה אהבה, לא ילדים.

אשה מערד, גרושה בת 37 ואם לשני ילדים, הרגישה את עצמה בראשית השבוע כמו כלה שחתנה נמלט מתחת לחופה. פרק משפחתי חדש עמד להפתח בחייה בעתיד הלא רחוק. ההכנות לטקס נישואיה השניים היו בעיצומן. בעלה המיועד, צייר כשרוני, כבר החל לעצב הזמנות מקוריות. היא עצמה קנתה בכספו טבעות נישואין אמנותיות עליהן חרוטות ציפורים מתנשקות, מפני שככה הוא ראה את הרומן שלהם.

באמצע השבוע, כשאחד הציפורים פרח לו מהכלוב הפתוח ליער בלתי ידוע, היתה הציפור שנותרה לבדה עסוקה בלשכנע את כל הסובבים אותה שהיא לא היתה בסוד העניינים, שאין היא יודעת את מקום מחבואו. האשה אמרה: „אני משוכנעת כי יגיע רגע שבו יווכחו כולם, כי סיפור האהבה שלנו הוא אמיתי ולא מוטל בספק, וכי צביקה רצה לשמור אותי כשמורת טבע, ולכן אינו מערבן אותי בדברים הרעים שהוא עובר. אני גם יודעת שהוא מספיק נבון שלא לערב אותי בפרשה. לכן איננו יוצר אתי קשר אשר עלול להסגיר אותו".

תהיה חתונה או לא תהיה – את אחת הטבעות עם הציפורים המתנשקות היא כבר עונדת על אצבעה, ממוללת אותה בידה השניה, ומוסיפה: „יהיה מה שיהיה, את הטבעת הזאת כבר לא אסיר לעולם".

מחוץ לבית עדיין מוצבים בלשי משטרה במארבים סמויים בציפיה דועכת לצביקה, שברגע מסויים אולי יעשה את השגיאה שכולם מתפללים לה. ברדיו סיפרו על חיפושים קדחתניים בפרדסי רחובות אחר האסיר־הרוצח הנמלט. וקראו לצבי גור שיסגיר את עצמו, כי לא יאונה לו רע. ובבית פנימה אומרת האשה שהיא שקטה כל זמן שמחפשים אותו במקום מסויים, אבל „הלב שלי מתפוצץ מכאב, ואני עמוסה בדאגה הנובעת מחוסר ודאות. זה מצב נוראי, שאני לא יודעת מה קורה. עדיף היה לדעת את האמת, ללא שום קשר אם היא רעה או טובה".

אין לה הסבר מדוע נמלט. הלא הכל כמעט היה כבר סגור לקראת החופה. אפילו את נושא הילדים סיכמו ביניהם. גור הסביר לאהובתו כי ילד זקוק למשפחה שלמה כדי לגדול. „אינני רוצה להוליד ילד שכל חייו יראה את אביו יושב בכלא", היא נזכרת איך אמר לה, ואיך הסכימה, לא כל כך ברצון. עכשיו היא מסרבת להרגיש כמו כלה מרומה. אם יש בליבה טינה זה רק על התקשורת החוזרת ומתארת את "צביקה שלי" כאוייב הציבור מספר 1, פסיכופאט מסוכן המסוגל לבצע מעשי רצח נוספים. בעיניה זהו אדם נורמאלי ורגיש. „לא יתכן שהוא תיכנן בריחה", היא אומרת, „אני דואגת שהוא נחטף וחוששת לגרוע ביותר".

אין כל ספק שהרומן הסוער עם האסיר פיתח אצל הגרושה מערד מנגנוני הגנה המופעלים, כל אימת שהיא נדרשת להסביר כיצד מסוגלת אם לילדים להתאהב באדם שנמצא אשם שהתעללות ונרצח הנער אורון ירדן ז"ל. „הוא הודה בפני שאכנם היה מעורב רגשית בפרשה אך לא ביצע את הרצח, והדבר עוד יוכח", היא טוענת בגילוי לב ומודה כי השתכנעה מהסבריו לאותה פרשה מחרידה. והאשה למודת הסבל מבטיחה, ספק כלפי חוץ ספק לעצמה, שטרם נאמרה המלה האחרונה וחפותו של אביר חלומותיה עוד תצא לאור.

(המשך בעמוד הבא)

דון־ז'ואן דה־לה־שמאטע

גבר אפור למראה, קרחת, עיני ילד, רישול גופני, שום כאריזמה אפלה, ובכל זאת: דון ז'ואן דה לה שמאטע, יאמר המתבונן מן הצד. שלוש נשים מרכזיות בחיין של צבי גור היו מורות. סולידיות, נעימות, אינטליגנטיות, רגישות: אשתו לשעבר, רחל אש שהיתה אהובתו בעת חטיפת אורון ירדן ז"ל ואהובתו הנוכחית. אצל האחרונה זו היתה אהבה ממבט ראשון: נפש האמן שבו קסמה לה, לדבריה. רחל אש פרסמה ספר שירה רומנטית למדי שיצא בהוצאת „עקד". היא שוררה על ציפורים ופרחים, טללים ופרפרים, וזיק דימויי הקור מסגירים עינוי כלשהו: „פרחי קרת אדומים", „אלמות אבן בין עצי גני".

מה מושך אותן אל צבי גור, האם יש סוד בקסם העבריינין ואם צבי גור הוא אכן פסיכופאט – במה גדול כוח פסיכופאט על נשים מסוימות? הפסיכולוגית ד"ר אירית פרידמן שצברה נסיון בעבודה עם עבריינים בבתי־סוהר, ואף פגשה את צבי גור (ויש לחודות שלא הבחינה בקסמיו), גורסת, כי הטענה בדבר קיסמו של הפסיכופאט אינה משוללת יסוד, אף כי מחקרים מפורשים בנושא זה אינם נפוצים. לפסיכופאט יש, לדבריה, סוג של קסם המצוי אצל אדם חסר מצפון, משולל סופר אגו (אותה קאטגוריה נפשית המשמשת כשוטר פנימי המפקח על תביעות האדם לעונג). כיוון שהוא חסר מצפון, רגש אשמה, בושה, הוא מפעיל את קסמיו באופן אינטרסנטי כדי להשיג את מבוקשו. הפסיכופאט נוהג כפי שהוא חש, ש„הכל מותר" כלשון גיבורו של דוסטויבסקי. הוא יוצר סביבו הילה של אדם היודע להוציא מן החיים את המיטב.

אישה בודדה או חלשה עלולה לפרש את קרינתו כהתגלמות הגבריות, הניצחון הבלתי מעורער. הפסיכופאט אינו מרגיש אהבה, הוא מפעיל אהבה. הוא נוהג כאילו היה מרגיש. משום כך הוא התגלמות הגבר הבלתי מושג. מצרך חיוני לאישה הרומנטית. האישה הרומנטית מקיימת עימו „פגישה לאין קץ". הוא חומק והיא חולמת כיצד יתוודע פתאום ברגע של שבירה לאהבתו הגדולה אליה. בינתיים היא ניזונה מן העינוי והציפייה. רחל אש הנציחה מערכת יחסים כזאת בשיר שפורסם בספרה „אדון הסוף והפרת" (1979 – שנה לפני החטיפה), שיר על קשיות עורפו של הגבר, על השתיקה העומדת ביניהם, על נבילת האשה שזוהרה מתעמעם:

אותך בחרה האשה
אך נחפזת תשובתך להביע
קשיות עורפך המאפיר והולך
אך אתה בשלך
לבדך.
„לא ארצה לך למחול"
כך אמר ושתק.
היא הביטה דומם אל האיש
צמותיה קלעה בשנית בידיה
התעבו שערות שחלף והרן.

שרית פוקס

> „צביקה רצה לשמור אותי כשמורת טבע ולכן הוא לא מעדכן אותי בדברים הרעים שהוא עובר. הוא גם מספיק נבון שלא ליצור אתי קשר שיכול להסגיר אותו"

הפסיכופט בעל אלף הפרצופים

„הביתה! אני רוצה רק הביתה!" – תבע הילד אורון ירדן ז"ל מחוטפו, צבי גור, כאשר הבין שהנסיעה בחברתו של האיש החביב איננה הרפתקה מהנה. תוכניותיו של החוטף נשתבשו לפתע. אורון הפך למטרד. הוא הסיעו למגרש ריק במרכז תל־אביב, שם חנק אותו למוות בשתי ידיו. במשך 36 שעות, הסתובב גור כשגופת הילד בתא המטען של מכוניתו, עד שמצא מגרש ריק ליד נתניה, שם הסתיר את הגופה.

תיאור זה שפורסם בעקבות מעצרו של צבי גור וגילוי גופתו של אורון ירדן, זעזע את המדינה והעניק משנה תוקף לדימוי של חוטף מפלצתי שהצטייר בעיני הציבור במהלך הפרשה הטראגית. האמנם מדובר כאן באדם שלוקה בנפשו, ברוצח חסר רחמים? פסיכיאטרים, פסיכולוגים וגרפולוגים, ניסו לשרטט את דיוקנו של החוטף. מסקנותיהם איכזבו את אלה שקיוו למצוא תיאור של פסיכופאט מסוכן לציבור.

הפסיכיאטר המחוזי ד"ר ג'ורג' סקלי והפסיכולוג שמעון אריאלי נמנו עם המומחים ששוחחו עם צבי גור. את חוות הדעת המקצועיות הגישו לבית־המשפט המחוזי. ד"ר סקלי קבע שמניעיו של גור היו כספיים. העובדה שחיזקה סברה זו היא שגם אחרי מות הילד המשיך גור בתוכניתו לקבל כופר. „היתה לי הרגשה – סיפר הפסיכיאטר – שכל מה שקרה תוכנן על ידי הנאשם ולא בא כתוצאה מדחפים." ד"ר סקלי התרשם שצבי גור אינו חולה רוח, אולם הוא בעל אישיות בלתי יציבה. הוא אינו מסוגל לתכנן תכנון ארוך טווח, אולם בהחלט מסוגל לתכנן מעשים של ימים ושבועות. הפסיכיאטור הדגיש, כי אינו רואה קווי אלימות בחיי היום יום של גור, אולם בשעת סכנה הוא מתאר לו שגור בהחלט מסוגל להיות אלים.

הפסיכאטר, ד"ר ראובן מאיר, בדק את צבי גור על פי בקשת ההגנה. בעדותו בבית המשפט קבע גם הוא שגור איננו סובל ממחלת נפש, אלא מהפרעות רגשיות קשות. ד"ר מאיר העדיף את הגירסה לפיה הרג גור את אורון בסערה של רגע ולא בכוונה תחילה. פרקליטת מחוז המרכז, שרה סירוטה, שאלה את העד כיצד יכול היה גור לנסוע עם גופת הילד במכונית, לקחת את הורי ידידתו לארוחת ערב ואף להשתתף בארוחה, כאילו דבר לא קרה. הפסיכאטר הסביר שייתכן שהתשובה טמונה באופיו של האיש – אדם שחי בכמה רמות של קיום ומסוגל לעבור מרמה אחת לשניה ולחזור לצורת חיים שאינה מקובלת אצל אנשים נורמליים. אבל לשאלת השופט, יעקב קדמי, כיצד היה גור יכול לתנהג כאילו מאום לא קרה השיב ד"ר מאיר: „זה קורה אצל פסיכופטים."

ציוריו של גור שימשו גם הם נושא להתענינותם של פסיכולוגים ופסיכאטרים, כאמצעי הבעה שמבטא את המתרחש בנבכי נפשו של האמן. הגרפולוגית חנה קורן בחנה את ציוריו של גור שאיירו את ספר שיריה של ידידתו: שעון קיר ששולח ידו מתוך הציור וחוטף את הילד; ילדה אוחזת בבובה הפוכה; שני פרחים באגרטל; שני חלונות. לעיניה של חנה קורן נתגלתה אישיות מפוצלת. גור צייר את אחד מהפריטים הכפולים בצורה מעוותת. הגרפולוגית הבחינה בנטיה הרסנית, הרס עצמי והענשה עצמית. בולטת גם התכונה ללכת עד הסוף. כאשר הוא לוקח על עצמו משהו הוא מקצין את הדברים עד הסוף.

משיחות עם חבריו של גור הצטיירה אז דמותו של אדם מפוקפק: נשמה טובה, בעל כשרון ציור מלידה ונכונות לעזור לזולת, אך בה בעת סוחר מכוניות מפוקפק, שקרן כרוני שמילה אצלו אינה מילה, עבריין צווארון לבן ונוכל מקצועי. על כישרונו לשקר יעיד המקרה הבא: שבוע לפני שנלכד, ישב גור בבית קפה במרכז נתניה בחברת כמה צעירים שדיברו על החטיפה. גור השתתף בשיחה וגם הוא ככל האחרים גינה את החטיפה בכל פה.

יוסף ולטר

צבי גור במשפטו (1980): בהחלט מסוגל להיות אלים (צילום: ראובן קסטרו)

(המשך מהעמוד הקודם)

היא יודעת שאין לה כל סיכוי להתייצב מול עם שלם ולהסביר את הקשר של אם לילדים עם רוצחו ילד. מסיבה זו היא מבקשת להשאר בעילום שם. כאשר לנגד עיניה עומדת לפחות טובת ילדיה מהנישואים הראשונים. היא לא רוצה שיצביעו עליהם ברחוב וירדפו אותם. די לה בעובדה שהם בתוך החוויה, ואינם מסוגלים להתרכז בלימודים מאז נודע על בריתת מי שנועד להיות אביהם החורג. הניסיון הקצר של ראשית השבוע, כשהתראיינה ברדיו אחרי שהבטיחו לה כי יעוותו את קולה, לא הוסיף לה בריאות. האשה הנאיבית אומרת שהיא נדהמה מתגובות העם של המאזינים נגד קשריה עם הרוצח.

ראשיתו של סיפור האהבה שלהם כאילו לקוח מתוך קומדיה של טעויות. ידיד שלה רצה להכיר לה את אחיו היושב גם הוא בכלא, והציע לה להתכתב אתו. הגרושה מערד כתבה וגרמה לו מבוכה. האיש היה רחוק מלהיות אמן המלה הכתובה. הוא חיפש מישהו עם סגנון שיתנדב לכתוב לה בשמו, ונפל על צבי גור, הצייר והמשורר. בביקורו הראשון בכלא לא יכול היה להתאפק והקדים להציג בפניה את "סופר הצללים" העומד מאחורי מכתביו אליה. „ברגע שראיתי את צבי גור ידעתי שאנשא לו", היא אומרת. „אצלנו האהבה ממבט ראשון לא היתה מליצה. היחסים בינינו צברו תאוצה. תוך זמן קצר הסתלק האסיר הראשון מהתמונה כשהרגיש עצמו כמו גלגל חמישי בעגלה". מפקד הכלא יוסי פולק וגציב בתי־הסוהר רפי סוויסה השקיפו מן הצד על הרומן המתפתח ועודדו את השניים. יש בליבם פינה חמה לשני הקצינים. בלעדי הבנתם לא היה סיפור.

מזל רע רודף אותה בחיי האהבה. בת הקיבוץ מהגליל שנישאה לבן כיתתה במהלך השירות הצבאי, והיתה לאם כבר בגיל 19. כעבור מספר שנים עקרה המשפחה לערד, שם נולד הבן. היום הוא בן 14. חיי הנישואים היו מאותו יום בלדה עצובה של עוזב קיבוץ. הנפש התצויה המתגעגעת אל המשק ודוחה אותו בעת ובעונה אחת, סיכסכה ביניהם. הם הצטרפו לקיבוץ ברורים בתקווה לשקם את עצמם, אבל זה היה ניסיון נפל לאחות סדק עמוק בנייר דבק. הם החליטו להיפרד. הבעל נשאר בקיבוץ. האשה ושני הילדים חזרו לערד והחלו לבנות מערכת יחסים חדשה. הגרושה הטריה השתדלה להקדיש להם את רוב זמנה, כדי שלא יסבלו מהגירושין. כלפי חוץ השלימו הילדים המוכשרים עם המצב, מה גם שלא היתה איבה בין האם לאב ובאירועים חגיגיים התלכדה המשפחה מחדש.

האשה החלה להשקיע מרץ רב ודימיון בקישוט הבית במעשי ידיה. כשרונותיה האמנותיים קיבלו תנופה בשמונה השנים הבאות. אהבת הציור ומיומנותה במלאכת־יד בולטים לעין. אפילו חדרי השירותים בדירה המטופחת עמוסים בפסלים ובציורים המשקפים את טוב הטעם של בעלת הבית. ידידיה זכו לקבל מידיה תבשיטים מקוריים, שעל עיצובם שקדה שעות רבות.

הדחף הפנימי של האשה הדינמית לבטא את עצמה בציור ובפסל, ממש הזמין שותף לאותן חוויות. לפיכך הכניסה הפגישה עם צבי גור, האסיר האמן, מימד משכר לעולמה הסגור והמופנם משהו של הגרושה מערד. גור הצייר ידע להרשים אותה בשיחות על אהבה ואמנות, והיא חשה עצמה נופלת בשבי המוטיבים השולטים בציוריו: ציפורים, שמים וחופש. התמימות שבציורים כבשה את האשה, המעידה על עצמה כי אינה ריאליסטית מטבעה. מסיבה זו אין כל פלא מדוע חשבה שבכוחה לנהל חיי נישואין עם פושע השפוט למאסר עולם פלוס 35 שנים...

„אני אשה עצמאית ובהחלט האמנתי שאצליח להתמודד עם החיים ללא קירבתו המיידית, המרשרשת והיומיומית של הבעל המיועד", היא מרכרת כמו בת טיפש־עשרה המאוהבת מעל לראשה כגבר הראשון שפגשה בחייה, ומודה שאכן היא אוהבת את צבי גור כפי שלא אהבה גבר מעולם. בתה בת השמונה־עשרה מפוכחת יותר: „אמרתי לאמא שהיא עושה משהו לא מציאותי בקשר שלה עם צביקה". אבל זאת ההסתייגות היחידה. ברומנטיקה הממלאת את הבית מאז הגירושין למדה הצעירה הנאה שמוטב לקבל אפילו סיפור אהבה מוזר בין אשה חופשיה ומשוחררת לבין אסיר עולם.

בחושיו הנסתרים קלט צבי גור את רגישויותיה, וידע לפרוט על מיתרי הרגש הנכונים כדי לכבוש את ליבה מעבר למבט הראשון. הוא חשף בפניה את נפשו הפיוטית, והרעיף עליה חמשירי אהבה מעלי סומק, אותם היה כותב על מגילות קלף, באימרי שפר היכולים לשמש מורה נבוכים לכל גבר המבקש לרכוש את לב אהובתו ולפנקה. רק משפט אחד היא מרשה לצטט: „את סף כמיהתי ומוקד לתלומות, אנא אספינו אליך אהבה..."

באחת מפגישותיהם הגיש לה הרוצח ציור מרהיב וסמלי של כלוב ובתוכו כלואה ציפור דרור ממין זכר. ליד הכלוב ציפור דרור ממין נקבה המייחלת לשיחרורו של בן־זוגה הכלוא. בהקדשה כותב גור: „העוד יצלצל פעמון ליווי לציוצי הדרור והדרורית?" חדר השינה שלה מקושט ביצירותיו של המאהב הכלוא. המסר נשקף מכל אחת, וכולן יחד ביטוי למחשבה שהוא איננו רואה את עצמו בין חומות הכלא לאורך ימים. באחת מהן, ציור סוריאליסטי אפרורי מסתיימת החומה בחליפה ובכובע אזרחיים המרחפים באוויר.

„הוא עשה את הכל כדי לשכנע שחליפת האסיר לא תפורה עליו", אומרת האשה. „למרות ההטבות המפליגות שקיבל ותנאי המאסר המיוחדים, הוא השתדל לנתק את עצמו מכל מה שמסמל את בית־הסוהר. הוא מאן לאכול עם שאר האסירים, ונמנע ככל האפשר מלשוחח איתם כדי לא לרכוש מפיהם את עגת הדיבור המיוחדת לאסירים. גם הכביסה שלו לא התערבבה בבגדיהם של שאר הכלואים. הוא העסיק את עצמו מבוקר ועד לילה בעבודות צבעות ובפרוייקט של קישוט הכלא והחומות". בחוכמה שלאחר מעשה אומרים היום במשטרה, כי גור התנדב לצבוע את חומות הכלא לא מטוב־לב אלא כצעד מחושב במסגרת תוכנית הבריחה המפורטת, אותה גה מיום מאסרו.

„הוא עשה הכל כדי לשכנע שחליפת האסיר לא תפורה עליו. למרות ההטבות המפליגות שקיבל ותנאי המאסר המיוחדים, הוא מאן לאכול בחברת האסירים ואף נמנע ככל האפשר מלשוחח איתם כדי לא לרכוש מפיהם את עגת הדיבור המיוחדת לאסירים. גם הכביסה שלו לא התערבבה בבגדיהם של שאר הכלואים".

למי שמחפש הסברים לתעלומת בריחתו מזומן הציור הבא: חמור מהלך כשעל גבו שעון ענק והוא גורר במאמץ רב תיבה גדולה. גור הסביר לאהובתו את פשר הציור בכך שהוא רואה את עצמו כאותו חמור הנושא על גבו פצצת זמן וגורר אחריו תיבת פנדורה שביום מהימים תיפתח ותישפוך אור חדש על פרשת הרצח של אורון ירדן. והאשה מאמינה: „כך באמת יהיה. היא טיפוס רגשני, זה בולט, ולא רק מעצם העובדה שהיא חוזרת ופורטת על הנימה הזאת.

צבי גור היה איתה בראש אחד, חש את תיסכוליה הגורמים לה לרחף מדי פעם לתוך עולם של חלומות בתקווה למצוא שם מקלט. הוא ניסה, ומהר מאד הצליח, להתחבב על המשפחה החמודה המשוועת לדמות של גבר. האשה שיתפה את ילדיה בסיפור האהבה. „הסברתי להם, שאפילו אם הוא רצח, אז אולי הוא מתחרט. ואולי זה היה ברגע של טירוף. אבל לכל אדם חייבים לסלוח". היא מספרת איך היתה חוזרת ומשננת באוזניהם. וכיצד קיבלו הילדים את הדברים? בהתחלה בתדהמה. אולם כשראו שהיא עיקבית באהבתה, השלימו עם הרומן, ואף החלו להצטרף לביקוריה בכלא.

וכך, לא מעט בעזרתה, עלה בידו לרכוש את אמונם של כל בני הבית. הרומן הפך לסיפור אהבה משפחתי במידה כזאת, שאיש מהם לא העלה בדעתו את האפשרות, כי מדובר באדם המסוגל להתחבב על כל אחד אשר מסוגל לשרת את האינטרסים שלו. האשה לא מוכנה לעכל את הפסיכולוגים שהתבטאו השבוע, כי מדובר באדם היודע להשמיע לאנשים את מה שהם רוצים לשמוע.

ובאמת, מי מהילדים יכול היה לחשוד בכוונות לא כשרות אשר מסתתרות כביכול מאחורי השיחות הטלפוניות מהכלא בהן היה מתעניין בכל המתרחש בחיי המשפחה, החל במשחקי הילדים וכלה בכוויכותיהם. לא פעם הוא נדרש לתווך בסיכסוך שפרץ. בחופשה אחת שהיתה לו אף ביקר צבי גור בבית שבערד. על הראי שבחדר המגורים השאיר כתובת בצבע ארום: 'אהבתנו ללא גבולות, צביקה."

שעות רבות בילו יחד בפרקי הזמן המוקצבים לביקורים הקבועים בכלא, ולא הספיקו לומר את כל מה שהיה להם לומר אחד לשני. הוא רצה שלא יהיה סוף לרומן. אבל את רעיון החתונה לא העז להשמיע. האשה היתה היוזמת. הוא הסתייג. אם לחזור על התרגיל המשפחתי, כך התבטא, אז מגיע לה בפעם השניה משהו שלם, ממושך ויציב יותר. כשלחצה עליו שהיא מוכנה לחיות עם המיגבלות הקיימות, התפשר בתנאי שלא תירצה ממנו ילדים.

הגרושה מערד היא ישראלית שורשית ובעלת ערכים, ולא בלתי־שפויה כפי שהיא מצטיירת ברימיונם של אנשים אשר גילו השבוע את עצם קיומה. „בעיני צביקה הוא אדם שפוי ושקול", היא אומרת. „אבל אני כספי הכל אשה אוהבת שרואה את הצדדים היפים שבו. אני רואה בו אדם אנושי, רגיש ונורמלי לחלוטין. אולם אני מדברת מתוך היגיון של אשה אוהבת. אין לי סמכות רפואית לקבוע את דרגת השפיות שלו, בדיוק כשם שאין לאותם אנשים כמוני, שהתבטאו נגדו השבוע במונחים מקצועיים, מבלי שעברו כל הכשרה לומר את הדברים הקשים".

אשה מטופחת שבויה בקסמיו של אהוב נמלט. היא מציגה את ציוריו בפני העיתונאים, כאילו מדובר בסתם אמן לפני תערוכת יחיד. קל לה להזדהות עם הרגשות הזורמים מתוכם: הכמיהה לחופש, האהבה הטהורה. בכל הציורים שהוצגו בפני מככבת ציפור הדרור. רק בציור אחד התלוי מעל מיטתה מרחפים עופות דורסים וציפור שחורה. זהו הציור היחיד של צבי גור, שהאשה האוהבת מסרבת להסביר. אולי טמון בו הסוד הגדול שמאחורי היעלמו. אם לא עוד כרטיס ביקור של נפש מיסתורית. אולי הכתובת שעל הקיר...

(צילום: דוד [illegible])
ציפור הדרור בציור של גור שניתן לכלתו המיועדת: הבריחה היתה רק שאלה של זמן

אלי הורוביץ: קשה יותר לעקור את הכפר מהאדם.

תעשייה זה לא פיס

מישהו אוהב אותו שם למעלה

אלי הורוביץ, עוזב קיבוץ, נשיא התעשיינים פעם שניה (ואחרונה?), מאמין במספרים ובעבודה קשה ומושלמת, לא מאמין בבירבורים ובמזל, לא רוצה עירוי־דם של פוליטיקאים, רוצה קצת יותר פנאי לקרוא ספרים. נוסחה אישית של סיפור הצלחה כלכלי.

מאת יעל פז־מלמד
צילומים: דפנה קצור

בחדרו שבבית התאחדות התעשיינים בתל־אביב, התמתח אלי הורוביץ על כסא המנהלים שלו, אחז בשתי ידיו את ראשו, נשם אוויר־שטיחים וחייך. כמו אדם המספר על זכייה בפיס, או לחילופין על אהבה חדשה, דיבר הורוביץ על אותו יום מאושר בחייו.בו יתפוש דוביק לאוטמן, מנכ"ל "דלתא", את כסאו כנשיא ההתאחדות. בין השניים כבר מתנהלת מלחמת כסאות אמיתית: כל אחד היה רוצה שהשני ישב על הכסא הנכבד הזה. והכוח? והכבוד? והופעות המרובות בטלוויזיה? אבל הורוביץ בשלו: "אני מרגיש עצמי כמו מפקד בצבא, שנמצא כל הזמן במלחמה, כל היום נלחמים. אתה יוצא לשעתיים מהמשרד, חוזר חזרה, ומוצא עשר בעיות חדשות, שמחייבות טיפול מיידי. היום מכוון על הדקות. כל יום. וכך, במשך חודשים ושנים. תמיד רצים קדימה, נעשים עבד של המערכת. כל הזמן אני משלה את עצמי שמחר יהיה יותר קל. כל הזמן מבטיח הבטחות שאני לא יכול לעמוד בהן".

יומיים בשבוע הוא מקדיש להתאחדות, זונח את ראגותיו כמנכ"ל מפעל התרופות "טבע", ויודע בדיוק את המחיר שמשלם העסק הפרטי שלו כתוצאה מכך. כשאני מבקשת להפגש עמו גם במפעל, הוא מתנה זאת בכך, שזה יבוא על חשבון הזמן שהוא חייב להתאחדות. אולי היתה זו רק בדיחה, הוא לא חייך כשאמר זאת. לבו נתון ל"טבע". את כל מרצו וזמנו וכשרונו, היה רוצה להשקיע במפעל הזה, שעשר שנים, מתוך השלושים שהוא מכלה בו, עברו עליו תוך עיסוק בעבודות שוליות. אלי הורוביץ, כפי שנראה, הוא אדם עם הרבה סבלנות, וגם עם הרבה אמונה. הוא לא היה מכלה שנים כשוטף־מבחנות במעבדת המפעל, אלמלא ידע שיום אחד יטפס למעלה, ולמעלה, ואת אומרת הכי למעלה שאפשר. עם פשרות שיהיו אנשים אחרים.

לפני כחודשיים נכחר הורוביץ, פה אחד, לתקופת כהונה נוספת כנשיא התאחדות התעשיינים. לפני שהסכים להתמודד פעם נוספת על התפקיד, גרם רפיקות־לב רציניות למספר עובדים בכירים בהתאחדות. הורביץ החליט לשלוח מכתבים לכל חברי ההתאחדות, שבהם יודיע, אישית, כי אין בכוונתו לפעול קדנציה מלאה, וכי הוא יעביר את התפקיד לאחר כשנה. חבריו יעצו לו לנהוג אחרת. "תעמיד את עצמך לבחירה, ואחר־כך תפרוש", אמרו, אבל הורוביץ התעקש. "אינני מוכן להשלות איש", אמר. כמעט חודשיים נמשכו הויכוחים. החברים חששו שאחרי מכתב כזה יהססו רבים לבחור בו פעם נוספת. אבל ביום הבחירות, בארוע שדמה יותר לפגישת־ידעים של שועי הארץ, השווים יחד מאות מליוני דולארים, איש לא הרים נגדו את ידו.

עד שיחליט אם לקיים את הבטחתו, תמשיך חווה מזכירתו להאבק על כל רגע שעה ביומנו העמוס, והוא ימשיך לחלום על שעה נוספת של שינה בבוקר. זה, דרך־אגב, המקסימום שאלי הורוביץ מבקש לעצמו, כשהוא חולם בהקיץ על חיים טובים יותר. ואם בכל זאת הסכים להעמיד עצמו לבחירה פעם נוספת, זה לא רק בגלל הלחץ הסביבתי, אלא יותר מפני שאלו הם ימים קשים לתעשיה שבהם לא יפה לעזוב סתם־כך. חוץ מזה, בינו לבין עצמו, הוא נהנה מן התפקיד, טוען שיש בו הרבה מאד ענין.

אחת הסיבות ללחץ החברים קשורה ליחסיו המיוחדים והחמים עם ראש־הממשלה שמעון פרס. אחד ממקורביו של פרס תאר בסופרלטיוים את ההערכה הרבה שרוחש רוה"מ להורוביץ: "בלעדיו, לא היתה התוכנית הכלכלית מצליחה. יש בו יושר ציבורי שלא מוצאים היום, ותחושת אחריות־לאומית מעוררת התפעלות. פרס גם מעריך מאד את ניתוחיו הכלכליים, מתחשב ברעתו וממש נהנה לשהות במחיצתו".

אלי הורוביץ ממעט לארח בביתו שברמת־השרון אנשים הקשורים עמו בקשרי־עבודה. לפני מספר שבועות חרג ממינהגו והזמין חבורה קטנה. ברגע האחרון צילצל להזמין גם את שמעון פרס. ראש הממשלה נענה מיד יחד עם רעייתו סוניה. בין השניים שוררת הערכה־הדדית כבר זמן רב. יש כאלה האומרים שלפני הבחירות האחרונות בילה פרס שעות רבות בנסיונו לשכנע את הורוביץ להיות מועמד מפלגתי העבודה לתפקיד שר־האוצר. גם "המקורב" לראש הממשלה וגם הורוביץ אינם מאשרים את הסיפור. אבל ח"כ מסיעת העבודה כמעט גוער בי: "קבלי את הדברים הללו כעובדה מוצקה. מה יש כאן לבדוק?"

את אלי הורוביץ, ככל הנראה, לא נפגוש במערכת הפוליטית גם בעתיד. קשה לעשות עירוי־דם של פוליטיקאי לעורקים של תעשיין. "נדמה לי שתעשיינים הם אנשים פחות ברברנים", הוא בוחר בקפדנות ובכעירינות את דבריו. אצלם מדברים המספרים. מועצת־המנהלים מבינה רק את המאזן החודשי של הרווח וההפסד. "אם אתה מנהל טוב, השורה של הרווח תהיה גבוהה יותר. אם אתה מנהל פחות טוב, ההפסד יהיה גבוה יותר. בפוליטיקה הדברים לא עומדים כך, ואני לא בנוי לדברים אחרים. בשום אופן לא אעמיד את עצמי למבחן במערכת הפוליטית. כשאגמור את תפקידי בהתאחדות, אשוב להיות מנהל 'טבע' במשרה מלאה. אין לי כוונות להמשיך להיות פעיל בחיים הציבוריים. המחיר נראה לי כבד מדי. אני רוצה לחזור הביתה בשעות הערב המוקדמות, ולבלות בחברת משפחתי. אני רוצה קצת חופש לעצמי, לחיות את חיי כפי שאני מבין שצריך לחיות אותם. רוצה להסיר מעלי את נטל האחריות האדיר שרובץ עלי היום".

יש בו באלי הורוביץ הרבה מאד שרמנטיות. הוא נינוח מאד, מדבר בשקט, אינו דוחק בבן־שיחו. כשהוא מבקש כוס תה מוורדה, המזכירה בהתאחדות, הוא טורח להסביר לה עד כמה הוא צמא. כשהוא מבקש מחווה להשיג לו מישהו בטלפון, הוא טורח להסביר לה שזה משום שיש משהו שמאד מטריד את מנוחתו והוא חייב לברר זאת עכשיו. אין הנחתות, אין מניירות של "בוס". בטלפון הוא מדבר על עסקים חובקי־עולם. "רץ" עם בן שיחו מלונדון לפאריס, לג'נבה, לבריסל, כאילו היו אלה חדרה, או עפולה. קובע פגישות בנות חצי שעה באותן ערים מעבר לים, אליהן הוא קופץ ליום־יומיים וחוזר.

רק לפני שלוש שנים הצליחו לשכנע אותו לקחת נהג צמוד, ובדרכו האופיינית בחן ובדק קודם בשבע עיניים את יעילותו וכדאיותו, איך בדק?

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

התבונן לאחור ומצא שהוא מבזבז מדי חודש בין שבעים למאה־ועשרים שעות בנהיגה על הכבישים. כמעט חצי חודש עבודה. הזמן הוא כסף וכך יש לו היום נהג. אחד מעוזריו, שלא־פעם יוצא מדעתו מן הפרנטיות והיסודיות של הורוביץ, אומר עליו: „הוא לא משאיר דבר ליד המקרה. לעולם לא ישלוף דברים מן המותן. הכל מתוכנן אצלו עד לפרטי־הפרטים. על כל נאום, ויהיה זה הקצר ביותר, הוא עובר שעות. מכין חומר. לומד את הנתונים לעומק, ומטרטר כהוגן את עוזריו הרבים. הללו מכינים לו טיוטות, הוא עובר עליהן, מבקש שיתקנו אותן, שיתקפו את התזות שלו. לבסוף, הוא שם הצידה את ניירותיהם ומתיישב לכתוב את נאומיו לבדו, לפעמים במשך שבע שעות, לפעמים עשרים. על נאומו בוועידה הכלכלית, שהתכנסה לפני כשנתיים, הוא עבד חודש וחצי. הוא דורש שלמות מעצמו ומאלה העובדים עמו, ובלא־תטעה אותך שלוות הנפש והשקט שהוא מקרין. כשמדובר בביזנס אין תקיף וקשוח ממנו.

„את צריכה גם לראות את הוויכרציות שמסביבו. בכל פעם שצריך להכין חומר לישיבה חשובה. הוא חוזר ושולח את עוכריו לדלות לו עוד ועוד חומר, מצליב אינפורמציה שהוא מקבל מאנשי הכלכלה, עם זו שמספקים לו עורכי־הדין. אם משהו לא ברור לו עד הסוף, הוא לא ינוח ולא ישקוט. הוא תמיד אומר לכל מי שעובד אתו, שצריך להיות מוכנים לכל אפשרות שתצוץ, ולכן צריך להכין כמה מערכים. לבדוק את כל האופציות, צריך סבלנות של ברזל לעבוד במחיצתו. אבל כל אלה שמכירים אותו באמת כל־כך מעריכים את אישיותו, ואת התוצאות אליהן הוא מגיע, שהם מוכנים לעמוד בכל טירטור. הוא עקשן גדול. הייתי אפילו אומר נוקשה. לוקח לו הרבה זמן לדעת מה הוא רוצה, אבל כשהוא מחליט, איש לא יזיז אותו מדעתו. לא פעם ולא פעמיים, ראיתי אותו עומד בצוק איתן מאחורי החלטות שקיבל, מסרב לסגת". ומקורב אחר של הורוביץ מוסיף שאפילו אם הוא מרים את קולו על מישהו, גם זאת רק לאחר שבחר קודם־לכן בקפידה רבה את הזמן המתאים ואת המלים שתאמרנה בצעקות. „הכל אצלו בשליטה מוחלטת".

אכן, הורוביץ מדבר הרבה על איזון נפשי. אומר שבלעדיו תעשיין אינו יכול להצליח במלאכתו. תוך שהוא חוזר ומדגיש את הדימיון בין התעשיין למפקד בצבא, הוא מדבר בשיבחו של האדם המאוזן, זה היודע לעמוד בלחצים. בקרבות שמנהלים תעשיינים שורדים רק אלה שאישיותם מאפשרת להם שיקול־דעת קר. לפעמים אכזרי. „אנחנו עוכרים מנושא קריטי אחד לשני תוך דקות", הוא אומר. לפעמים הוא מקנא בקולגות שלו בחו"ל, אשר יכולים להרשות לעצמם להקדיש ימים לפתרון כל בעיה. מקנא בהם על שבכוחם גם להתפנות ולארח בנחת אורח שהם חפצים ביקרו. האם מדובר במנהלים טובים יותר? „אולי, אבל נראה אותם מתמודדים עם משק, כמו המשק הישראלי". מי כמוהו יודע איך בלא כל קושי הם מוסיפים מוכירה לצוות שלהם, או קונים את עורי־המשרד המשוכללים ביותר. כאשר יספר על ימיו בתנועת הנוער בשנות הארבעים והחמישים, ועל חמש השנים שהיה קיבוצניק בתל־קציר, נבין שקל יותר להוציא את האדם מהכפר, מאשר להוציא את הכפר מהאדם.

למרות שנבחר פה־אחד לקדנציה נוספת, לא כל התעשיינים מאושרים ממנו. „האיש מעדיף את האינטרס הלאומי על־פני האינטרס שלנו", אומרים לא אחד ולא שניים. „הוא לא לוחם בתקיפות מספקת את מלחמתה של התעשייה". כוונתם בעיקר להקפאת המחירים, שלטענתם מפילה מפעלים רווחיים. אלי הורוביץ מכיר את הטענות. „האלטרנטיבה גרועה בהרבה", הוא אומר ומתכוון לאינפלציה. „אני יודע שנתתי ידי לשחיקת הרווח של התעשיינים. אבל אני גם יודע שזאת הדרך היחידה לשמור על התעשייה בארץ. יש לי הרבה מצוקות בענין הזה. אני רואה אחריות אישית לכל מפעל שמפסיד. אבל אני בטוח בצידקת הדרך. וכשאני נפגש לשיחה בארבע עיניים עם תעשיינים, שמשמיעים כמני טענות צודקות על מצבם העגום, עקב המדיניות הכלכלית, אני שואל אותם: האם הייתם מעדיפים שנחזור לאינפלציה של עשרות אחוזים בחודש, ושאתם תרוויחו קצת יותר? כולם, עד אחד מעדיפים את האינטרס הלאומי, על־פני האינטרס־הפרטי שלהם, וזה אחד הדברים שגרמו לי להפתעה הגדולה ביותר בכל שנות כהונתי".

אלי הורוביץ: „סוד ההצלחה טמון בעבודת הכנה קפדנית ובהאצלת סמכויות. רק בבעיות הקטנות יש הקלה שלאחר ההחלטה. בהחלטות הגדולות המתח מתחיל רק אחרי שמקבלים אותן".

אלי הורוביץ, 53, נולד בירושלים וגדל בתל־אביב, כשהוא נודד עם הוריו – אביו היה עובד כפיים, אמו עקרת־בית – מנווה־צדק לצפון העיר. למד ב"הכרמל" וזכה להימנות על המחזור הראשון של „תיכון עירוני א'". בכתה השביעית פרצה מלחמת השיחרור. הוא גוייס לצבא ונשלח להכשרה בקיבוץ רמת־יוחנן. מאוחר יותר שב עם בני־מחזורו לספסל הלימודים להשלים את בחינות הבגרות, וחזר ללבוש מדים. בסוף 1949 היה עם גרעין הנח"ל שהקים את תל־קציר. באוהלים על הגבעה, בפלחה ובדייג בכנרת, נרקמו חברויות שמחזיקות מעמד עד היום. משפחה אחת גדולה, ששותפים לה גם הילדים, והיום כבר גם הנכדים. מאד היה רוצה להפגש אתם יותר מכפי שניתן.

אחרי שנתיים בתל־קציר, הצטרפה למשק דליה סלומון, בתם של בעלי מפעל התרופות "אסיא". ב־1953, מספר חודשים לפני שעזב את המשק, נשא אותה אלי לאשה. אחרי שעזבו, לא העז אפילו לבקר במקום. תסביך "הבוגד", המוכר לכל עוזב קיבוץ, לא פסח גם עליו. פעם, כשהילדים שנולדו להם עוד היו קטנים (היום יש להם בן ובת נשואים, עד נכד אחד ושני בדרך, ועוד בת שרק השתחררה מהצבא) הם ביקשו לראות מקרוב את המשק שבו אבא הכיר את אמא. משפחת הורוביץ התגנבה בשבת אחר־הצהריים לגבעה סמוכה, ומנגד ראו את תל־קציר. חצי נחמה שכל חברי גרעין המייסדים עזבו כמוהו. הלכו ללמוד, והיום הם משמשים מרענים, ורופאים ואנשי כלכלה בכירים. בכל פעם שהוא נפגש בבן־מחזור שממלא תפקיד בכיר במערכת זו או אחרת, מתמלא ליבו גאווה. ילדים שגדלו בחברה אשר תבעה מהם את המיטב, והם לא שכחו זאת.

כשחזר לתל־אביב הלך ללמוד כלכלה ומשפטים באוניברסיטה. לפרנסתו שטף כלים במעבדת המפעל של חותנו. אדון סלומון לא פינק אותו בשכר גבוה, ובכלל. משטיפת כלים התקדם לתפקיד של טכנאי־ייצור, ומשם להנהלת חשבונות. אחר־כך היה פקיד זוטר, ובתווך עסק בעוד אי־אלה עבודות נדרשות. פה ושם היה נוגע גם בדברים חריגים. כיון שהתמחה בדיני מיסים ובמבנה משפטי של מערכות, נקרא לייעץ ל"חשובים". את קידומו במפעל של חותנו הרוויח בזיעת־אפיו.

כך חלפו כמעט עשר שנים עד שניתן לו לנגן כינור ראשון במשא־ומתן למיזוג מפעלי התרופות של "אסיא" עם "צרי" (כפי שהמליץ מומחה אמריקני והורוביץ הבין שהצעד דרוש להם כמו אויר לנשימה). מכאן, היתה הדרך סלולה למנכ"לות, וגם במקרה הזה בא התיאבון עם האוכל. שש שנים אחר־כך החליטו בעלי אסיא־צרי להשתלט על מפעל "טבע" הירושלמי – הפעם באמצעות הבורסה, בתשאי, כמעט במחתרת. אחרי לחץ ממושך ומאבק לא קל קמה תשלובת "טבע" עם הורוביץ כמנכ"ל. המלחמות היו עם מאות העובדים. עם המנהלים בכל אחד מהמפעלים, עם היועצים המשפטיים ורואי־החשבון, ועם מי לא. אין־ספור מניפולציות, אין־ספור רגעים בהם היה נדמה שהעסק אבוד. מאות שעות של דיונים, ו„פיצוצים" ונסיונות־שכנוע. אם יצא הורוביץ מנצח, זה לא רק הודות לכישרון, לידע ולממולחות עסקית. אלא מעל לכל הודות לאיזון הנפשי, שהוא מרבה כל־כך לדבר בשבחו, כמרכיב החשוב ביותר באופיו של התעשיין הגזעי.

סוד ההצלחה, הוא טוען, טמון בעבודת הכנה קפדנית ובהאצלת סמכויות. „כשבאים לקבל החלטה חשובה, משתמשים באינטואיציה רק בשלב שבו בוחרים עם מי להתייעץ, ואל מי לפנות כדי לקבל אינפורמציה. האם לכלכנים, או למשפטנים, או לאנשי הכספים. מאותו שלב מתחילה עבודת־מטה, שלעתים כוללת קריאת אלפי עמודים שנכתבים על הבעיה, ועשרות שעות של דיונים. אתה הופך והופך בבעיה על כל פניה, לפני שאתה מחליט לאן ללכת. הקלה? רק בבעיות הקטנות יש הקלה שלאחר ההחלטה. בהחלטות הגדולות המתח רק מתחיל אחרי שמקבלים אותן. האם החלטתי נכון, אני שואל את עצמי, וחוזר ושואל. ואתה מוכרח גם לסמוך על דרגי הביניים שלא יתנו לך לעשות שטויות, שיעצרו אותך ברגע האחרון. שיוכיחו לך חמש דקות לפני שתים־עשרה, שמה שאתה הולך לעשות זה טמטום. לכן חשוב כל־כך שדרגי הביניים יהיו מעורבים".

בערבים פנויים הוא אוהב ללכת לקונצרטים. יש לו מנוי לפילהרמונית, ואם קורה שהוא עסוק בערב הקונצרט שלו, יבוא בערב אחר וישב עם אשתו על מדרגות היכל התרבות. נהנה מן החיים. אם קורה שהמוסיקה משעממת, גם אז לא יבזבז את זמנו אלא יתבונן במנצח. וכשהוא בוחן את עבודת המנצח, הוא אומר לעצמו שגם כאן מסוגל להפיק את הצלילים הנכונים רק מנהל היודע להפעיל נכון, ולסחוף אחריו בהרמוניה את כל המערכת.

הרבה נחת יש לו היום, כשהוא משקיף מחלונו הרחב והמצוחצח אל עבר הרשאים המטופחים של "טבע". עשרות אנשים לבושי אימוניות מתעמלים בין עצי האורן, שוכבים על האדמה ומרימים בקצב אחיד ידיים ורגליים. שעת הכושר במפעל. אלי מתבונן בהם וליבו מתחמם, אבל לא עוברות שתי דקות, ולחדר נכנסת חווה נחשון, המזכירה הכל־יכולה, לדיון קצר על איזו רבע שעה ביומנו העמוס. סוף לרומנטיקה.

„אלוהים אוהב אותו שם למעלה", אומר לי ביציאה ידיד העובד במפעל, „צריך הרבה מזל להיוולד כזה". אלי הורוביץ, סבא בן 53 עם בלורית שובבה כמו לפני שלושים שנה, לא מאמין במזל. לא בעסקים. אבל אם ישחק לו המזל מחוץ לשעות העבודה, אולי יזכה בתוספת של שעות פנאי כדי לקרוא ספרים (לא רק בטיסות קצרות, את הארוכות הוא מנצל לשינה), ללכת יותר לתיאטרון, או סתם לבלות בבית עם האשה, הילדים והנכדים. ואז בכלל החיים יראו שגעון. ■

ארוחת הבוקר של ארגון נשות היהלומנים ב"גן אורנים" (מימין) ומכירת הגרלות ב"ערב ברזיל" של ויצ"ו: לא תמצאו שם בעלי באסטות משוק הכרמל.

כל ההכנסות קודש

מאת מיכל קפרא
צילומים: ראובן קסטרו

צדקה צדקה תרדוף

הניחוח המיידי והחריף שמדיף עולמם הנוצץ של עסקי הצדקה מצביע על העובדה שהיום מדובר בקליקה אריסטוקרטית סגורה כמעט הרמטית. שלוש מאות ארגונים נלחמים בציפורניים על כספי התורמים בזלילות של בוקר וערב ובתצוגות אופנה מפוארות. בזרם האוונגרדי של מצוות החסד התנ"כית שוחים גם הרבה דגים המחפשים בילוי חברתי, או פירסומת מסחרית, לא רק את טובת הנזקקים. אין תרומה בלי תמורה. יש הרבה כסף קטן.

כל שבת היתה סבתה של מיכל מודעי, אשת שר האוצר, סוחבת בידיה סלים גדושי מאכלים אל בית הכנסת הסמוך לשכונת מאה־שערים הירושלמית. שם כבית הכנסת, תמיד היה מישהו רעב. והסבתא, צדקנית גדולה, היתה פותחת לו בשקט איזה סיר. אבל זה היה פעם. היום יושבת הנכדה מיכל במשרד נאה, בלבוש נאה, וכף היד החיוורת־מטופחת שנחה בריפיון על השולחן, ממצה את הפער בין צדקה של פעם לצדקה של היום. „אז זה היה מתן בסתר, בצניעות", מודה מיכל מודעי. „היום הזמנים השתנו. אנשים שתורמים מחפשים ארועים נוצצים. סיפוקים חברתיים. רוצים תמורה."

מלכת היופי לשעבר של ישראל יושבת היום בראש הנהלת ויצ"ו העולמית, והתמורה שהיא מדגישה כליכך בדבריה, זו מלת המפתח של הסיפור. במקרה או שלא במקרה זה גם שיבוש קל של סדר האותיות במלה – תרומה. צדקה על תקן חדש – קח ותן. זרם אוונגרדי של מצוות החסד התנ"כית. הימים של בישול מרק שעועית בבית תמחוי לנצרכים, התחלפו בארוחות ערב מפוארות בבתי מלון או במסעדות יוקרה בניצוחם של שפים בעלי אוריינטציות צרפתיות, שמטרתן להשביע את קיבות התורמים. לאו דווקא רק את הנזקקים. האקט הגסטרונומי הנוצץ בא כמובן, כדי להגמיש את פרקי ידו של בעל היכולת, ולזרז את פעולת הדם, עד שזו תוכל לגלוש בקלי־קלות לכיס ותוציא את המעות.

אירגוני הצדקה – שמספרם בארץ מגיע היום לשלוש־מאות – היו מעדיפים, כמובן, לדלג על שלב התמורה־בעד־תרומה. אבל חלק לא מבוטל מהקהל הפוטנציאלי – לא. וכך הופכות המתנדבות הפעילות, המארגנות את הארועים, לקצינות בידור. אירגון שיזום show מרהיב, זוכה בתרומה הגדולה ביותר. לתצוגת אופנה שיובאה מאיטליה, למשל, היה ביקוש מסחרר. נשים התקשרו היסטריות לכל מכרה, ידידה, שכנה, כדי שזו תשיג להן כרטיסים לחיזיון התרבותי־איטלקי. הופעלו פרוטקציות, לחצים, תחנונים. העובדה, שכספי הכרטיסים הם תרומת צדקה לאיל"ן

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

(איגוד ישראלי לילדים נפגעים), עניינה בקליפת השום את אלה מבניהן המכורות יותר לריח הכבד האיטלקי. גם פרמיירת הסרט "אמדיאוס", משום מה, גרמה למהומות קטנות בפריפריית הרצליה פיתוח – כפר שמריהו – רמת אביב ג'. נשים חיפשו כרטיסים לסרט מתחת לאדמה. הגברת („בלי שמות. אני לא אוהבת פירסום"), שמסרה לי את האינפורמציה הזו, שכחה למען מי ומה נאספו הכספים של הארוע.

לאה רבין, יושבת ראש אירגון אלו"ט (אגודה לאומית לילדים אוטיסטים) לא מתרגשת מבורותו זו של קהל התורמים. לפי דבריה, ככה זה מקובל בעולם. אז מי אנחנו, הפרובינציאליים, שנליץ? הנה הסיפור שלה: „יצחק ואני היינו בפאריס ונקלענו במקרה לנשף השנתי באופרה, שהכנסותיו קורש למכון פסטר הצרפתי ולמכון ויצמן שלנו. אל הארוע הזה מגיעים כל שמנה וסלתה של פאריס ומרעננים מכל העולם. זהו אחד הארועים הכי יוקרתיים בעולם. רבים ממשתתפיו כלל לא יודעים מה זה מכון ויצמן, ובכל זאת הם מגיעים כל שנה לנשף. למי זה אכפת? זה חלק מהעניין".

הניחוח המיידי והחריף ביותר, שמדיף עולמה הנוצץ של הצדקה נוסח שנות השמונים, מצביע על העובדה שמדובר בקליקה חברתית סגורה כמעט הרמטית. הכסף, אגב, הוא לא המייצג הדומיננטי. היחוס, בטרמינולוגיה איטלקית, הוא סוג של ישבן, שנהנים לטפוח עליו הרבה יותר. אשת בעל בסטה בשוק הכרמל, שמצבה הפיננסי ראוי לקנאה, לא תיראה בארוחות הבוקר, ערב, או תצוגות האופנה. אבל לא צריך להרחיק עד שוק הכרמל. גם סתם מזכירה, למשל, יכולה לקלקל את הנופך האריסטוקרטי המבוקש כל־כך. „ישנם אירגונים", מתלוננת אחת הנשים, „שמוכרים חבילות כרטיסים למפעלים. במקרה כזה המנכ"ל נותן את הכרטיס למזכירה או לנהג, ובאופן טבעי מנהל גדול לא ירצה לשבת ליד נהג, ואני לא רוצה שזה ישמע סנובי. זה טבעי".

כדי למנוע מצבים שכאלה, משתדלות הנשים הפעילות למכור את־כרטיסי הארוע באופן אישי. מצלצלים לחברה טובה, שמצלצלת לחברה טובה, שמצלצלת לחברה טובה. וכך אין זרים במשפחה. „לעתים, השמועה על ארוע מסוים מתפשטת בעיר", מספרת קיקי ויקסל, אשת יהלומן נאה בת שלושים ושש. „שמועות עוברות מפה לאוזן. לפעמים סתם יושבים, ושואלים אם יש משהו מעניין בעיר. בדרך כלל, אנחנו קבוצת חברות שהולכות ביחד לארועים. בחור בילוי. כשיש בהילטון ארוחת בוקר, אנחנו הולכות כדי להעביר בוקר נחמד. לי אין אירגון מועדף. בזמנו האירגון למען ילדים אוטיסטים עשה ערבים ב'דן' חיפה. אבל אני לא אתאמץ לנסוע לשם. אם זה היה נערך בתל־אביב או אם זה היה ארוע מאוד מפתה, אז אולי הייתי הולכת. אבל כשביקשו ממני לקנות כרטיס, אז קניתי, אפילו שלא נסעתי. זה עושה נורא טוב. כמו שפעם שמנו כסף בקופת קרן הקיימת. נכון שהיום זה משולב בבילוי. אבל זה עדיין עושה נהדר. אני אישית לא פעילה בשום אירגון. זה לא נוח לי אישית. לא בא לי להשאיר את הבעל והילדים לבד בבית. ארועים בבוקר, כמובן, מושכים יותר נשים שלא עובדות. אולי, אם הייתי יותר עסוקה, הייתי הולכת פחות לארועים. אבל היום זה נורא נחמד לי". כשאני שואלת אותה כיצד היתה מגדירה את הקהל שמגיע לארועי ההתרמה, היא אומרת: „זה קהל מאד יפה. נשים מאד יפות, מאד מסודרות, כל אחת משתדלת להיראות הכי טוב. לשמור על עצמה".

היא צודקת. הטיפוח הוא הצד החזק. בארבעה ברצמבר, בשעה תשע וחצי בבוקר, גלשה מכונית "אודי" לחניית האספלט של גן האורנים, ונעצרה לצד שורת המכוניות המשמשעת. ארבע נשים יצאו מהמכונית, לא לפני שהיטיבו את התסרוקת במגע יד שרמנטי, והצטרפו לחמש־מאות־ומשהו חברותיהן, שהיו כבר עסוקות באכילה. בהזמנה הלבנה שנשאו בארנקיהן היה רשום: „אגודת ניל"ה (נשות יהלומנים לפעולות התנדבות), מתכבדת להזמינך לשחרית עם "שעשועי רוטצייה". מני פאר וטוביה צפיר. כל ההכנסות קורש לפעילות האגודה". מחיר ההזמנה: שלושים אלף שקל.

שחרית זו הגדרה מעודנת לארוחת בוקר. השעה המוקדמת כל־כך לא מנעה ממאות הנשים ללעוס במרץ רגים מטוגנים, גפילטע־פיש, פטריות ברוטב חום לוהט ולא מזוהה, סלטים קרים, סלטים חמים, פשטידות חמות, פשטידות קרות, מאפי בצק בצבעי הקשת, סלטי פירות צבעוניים עוגות גנדרניות וכדומה. כולן לועסות בנימוס, משרכבות בעדינות קצה לשון שמלחכת מהשפה שארית זו או אחרת, וכל זה שזור בשיחת חולין מצוחקקת. ריח עור יקר מתערבב בריח דג קרפיון, והשילוב הזה מאבד את הדומיננטיות שלו לטובת ריח תירס חריף. לאחר שעה וחצי של לעיסה יורדות המטופחות לאולם הצמוד, שם מחכים להם על השולחן ספלי הקפה, הקרואסונים והלחמניות הטריות, כדי לצפות במופע של צפיר־פאר. הדוגמנית ליאורה לפידות, מנחת השחרית, הזמינה לבימה את הסופגניה־בקוטר־מטר שנאפתה במיוחד למכירה הפומבית. איפה הסופגניה? – אין. למה אין? – גם אותה זללו. הלכה התרומה. אבל אף אחד לא כעס. העיקר שכולן שבעות.

עשרת אלפי הדולרים, שנאספו ממכירת כרטיסי הארוע, נתרמו על־ידי ניל"ה לטלתרום למען הזקן. שם, בין הררי הפשטידות והגפילטע־פיש, קשה היה אפילו לרמיין את פני הזקנים שכיכבו בתשדירי השרות המוצעים בטלוויזיה. הפער הזה בין הפאר הגסטרונומי והטקסטילי ובין העוני המנוול, לא צורם לנשות החברה שמעבירות בוקר בכיף. ציפורן ארוכה על גרב ניילון – צורמת יותר.

מחשבה משונה: מחיר הכרטיס, שלושים אלף שקל, כולל ארוחה מפוארת ומופע. כמה זה היה עולה להן בחוץ? איפה התרומה?

חשיבות פעילותו ההתנדבותית של אירגון ניל"ה למשל, בבתי החולים, הפעלת קפיטריה בתל־השומר, תורנויות בחדר לידה ואחזקת המחקר של הפריית מבחנה, אינה שנויה במחלוקת. „עבור העשייה הזו", אומרת חנה גרטלר, יוזמת אירגון ניל"ה, „אנחנו זקוקים לכסף. היום קיימת תחרות בין האירגונים. בסך הכל כולם פונים לאותו קהל. לכן אנחנו תמיד הולכות על גדול. נותנות עוד משהו. שכולן תהינה מרוצות. הארועים שלנו מאוד פופולריים".

מתברר, שגם בארועים מפוארים משתדלות המארגנות שעלות האירוע לא תעלה על שלושים אחוז מההכנסות, וזאת באמצעות בעלי־חסות (ספונסרים) שמממנים את הארועים. הכסף שמשקיע הספונסר כדי להאכיל את מסת הנשים התורמות, יכול היה לשמש באופן ישיר את הנזקקים לכסף שנאסף בארוע, אבל זה כבר היגיון אחר.

התמורה האהודה ביותר על נשות החברה, הנותנות יד לצדקה, היא תצוגת אופנה. לתצוגות אופנה אין מתחרים. אירגון שרוצה לאסוף כסף מהר ובטוח, מארגן תצוגת אופנה. באותו שבוע בו נערכה ארוחת הבוקר של ניל"ה, ערך אירגון ניצ"ן (אגודה לקידום ילדים לקויי למידה והסתגלות) תצוגת אופנה של האופנאית אביבה פיבקו. בשעה חמש אחר־הצהריים התיישבו נשים מטופחות, בפוזה מטופחת על הכסאות, עם כוס יין ביד, וחיכו לראות את התצוגה. טובה סגול, יושבת ראש האירגון, עלתה על הבימה הקטנה כדי להסביר לנשים עבור איזו מטרה חשובה תרמו את כספם. הנסיון של טובה סגול היה כמעט־פאתטי. הנשים היו עסוקות בפיטפוט רכלני צורם, שבלע את הסבריה של הפעילה. טובה סגול לא נעלבה. היא מכירה את הקהל שלה. צדקה, צדקה, אבל יש גבול. הפופולריות של תצוגות האופנה יכולה בהחלט לתת תמונה של תחומי התעניינות הקהל הפוטנציאלי הזה. לערוך הרצאה כארוע התרמה – זה כישלון בטוח. ארוחת ערב – לא רע. סרט טוב – יכול ללכת. הצגה כבדה – לא בא בחשבון.

רות גלעדי, אשת רופא מכפר־שמריהו ופעילה באירגון קטן שאוסף כספים למען מעון לנשים מוכות בהרצליה, לא מתלהבת מי־יודע־מה מתצוגות האופנה. „זה לא כל־כך יוקרתי כמו שאת חושבת", היא אומרת. „באות הרבה מאד נשים עובדות. ואת חושבת שזה תענוג גדול לאכול את עוגות המרגרינה האלה, ולשתות את הקפה הדלוח? לא, זה לא תענוג גדול".

את גברת גלעדי זה אולי לא מענג, אבל נשים אחרות דווקא רוות נחת. כי מה שחשוב לכולן בלי יוצא מן הכלל הוא המחיר שהן נדרשות לשלם עבור הארוע. כל עוד המחירים נעים בין עשרים לשלושים אלף שקל (ישן) לארוע, כולן תורמות בחדווה ומרגישות טוב. הבעייה מתחילה לצוץ כשהמחירים מרקיעים מעלה, רות גלעדי שולפת הזמנה שקיבלה מחוג ידידי האוניברסיטה העברית בירושלים, לארוחת ערב תמורת שבע־מאות וחמישים שקלים חדשים. בתירגום מהיר: חמש־מאות דולר. רות גלעדי לא הולכת לארוחת הערב. סביר להניח שגם נשים רבות אחרות. ישראלה שטיר, פעילה בויצ"ו, שמככבת מדי פעם בטורי הרכילות, אומרת על המחיר: „כרטיסים שעולים למעלה ממאה דולר לא הייתי לוקחת על עצמי למכור. לאנשים לא נעים לסרב, ואז נוצר מצב מביך. אני לא הייתי הולכת". על הפער בין התרומה לתמורה – לא מדברים. עוד עלולים לחשוב שזה חשוב להן.

על פרט אחר, כך מתברר, לא יכולות הנשים לוותר – על תאוות החיכוך החברתי עם כל אלה שנחשבים למי־ומי. גם הכסף לא תמיד יודע להרגיע את הצורך להתחכך. אירוע בביתה של אשת השגריר, או אשת השר, או אשת־כל־דבר־חשוב, יביא יותר נשים. אולי זה גם יצר המציצנות. מי יודע. הלנה גלזר מויצ"ו מספרת שלעתים היא מזמינה "שמות" כדי לספק את יצר הקהל. השמות, אגב, לא תמיד רוכשים כרטיס. הנוכחות, כנראה, היא תרומה מספקת.

לאה רבין היא ללא ספק מה שמכונה בעגה שלהם – "סלבריטי", כלומר אישיות מפורסמת. „אני נוהגת לפתוח הרבה מאוד את ביתי", היא אומרת, „לא רק השימוש בשמי הוא רוכב חשוב, אלא גם ההזמנה אלי הביתה. אני גם מכינה לבד את הכיבוד. זה חשוב לאורחים. הם חושבים: הנה, היא טרחה למען העניין, היא מוכנה להרטיב את הידיים. ודאי שזה עוזר לאיסוף הכספים. מה רע בזה? אם אדם מוכן לתרום בשביל להיכנס לרובריקה חברתית מכובדת יותר – שתבוא עליו הברכה".

מיכל מודעי, אשת שר האוצר, לא מתפעלת מהעניין הזה, אבל גם לא מתחלחלת מהשימוש בשמה כאבן שואבת. „הציבור הזה רגיל לרמה מסויימת. הוא רוצה תמורה בעד התרומה. אני לא מאמינה שניתן היום לחנך אותו". אולם השימוש שנעשה בשמות של אישים המזוהים פוליטית, יכול גם להרתיע. נורית נחמיה, מחוג ידידי בית־החולים "אסף הרופא" מספרת, שפרוייקט בניית האגף על שם עליזה בגין, אשר כיום עומדת בראשו שולמית שמיר, מרתיע תורמים בגלל הזהות הפוליטית העקיפה שלו.

ויש גם ארועי התרמה למטרות צדקה־שוליטית. שושנה בן צור, בעלת בית אופנה, מספרת בסלון ביתה עטוי העור והמראות שבמגדלי פינקס, כיצד ניגש אליה איש הכספים דוד בלאס וביקש ממנה תרומה לקבוצה של חוזרים בתשובה השומרים המתגוררים ליד הר־הבית בירושלים בתת־תנאים. „טוב, כבר הייתי בירושלים בוויקאנד, אז קפצתי לראות אותם. ממש כאב לי הלב. ממש ילדים ישנים על איצטבות מעץ. אפילו מערכת חימום לא היתה. מיד פניתי ל'עם יפה' ואירגנתי בביתי מכירת תמונות". שושנה שולפת אלבומים. כל אלבום – ארוע. הנה זה, והנה זה, והנה זה. הרבה קבלנים חשובים, הרבה רופאים חשובים, וגם חשובים באופן כללי רבוקים באלבום. משפחת סרוסי ומשפחת תמן, בעלת מלון דניאל בהרצליה, זוכות להרבה מילים חמות.

יצר ההתרמה, ריבוי האירגונים, ואינטנסיביות הארועים גרמו לאינפלציה־זוטא. „זו ממש מכה", טוענת רות גלעדי, וכועסת על הבלגן השורר בשטח ההתרמה. חוסר התאום בין האירגונים מביא למצב שארוע של אירגון אחד, נופל על ארוע של אירגון אחר בדיוק באותו יום. מי שסובל מכך, הן לאו דוקא נשות החברה, שמתלבטות לאן ללכת, אלא הנזקקים לכספי התרומות. ביום שערכה ניל"ה את תצוגת האופנה שלה, נערכה תצוגת אופנה גם למען מיח"א (מחנכי ילדים חרשים־אלמים). במקרה כזה לא כל הכרטיסים נמכרים והתוצאה – תרומות זעומות יותר.

ויצ"ו ערך "ערב ברזיל" בהילטון, ויום קודם לכן ערכו נשות ניל"י ערב דומה. עבור כרטיס כניסה לתצוגת האופנה שערך ניצ"ן דרשו רק עשרים אלף שקל, בגלל החשש שריבוי האירועים יעיק על כיסי הנשים. „הטלתרום למען הזקן הוא מעשה נעלה", אומרת הלנה גלזר מויצ"ו. „אבל מי שנפגע הוא האירגון למען העוורים, שיום התרומה השנתי שלו הוא בשבוע חנוכה. המצב: כולן מתלוננות על חוסר התאום. מה עשו עד היום? כלום. למה? ככה".

גם אם פעילותם של אירגוני הצדקה מבוססת על ערכים שקשה לחלוק על חשיבותם העצומה, קמה בשנים האחרונות סביב פעילות זו תעשיה ענפה ומורכבת של גופים בעלי אינטרסים שונים, שקירבתם הישירה לצדקה מפוקפקת. האינטרס החביב ביותר הוא הפירסומת. פירסומת במעטה של צדקה היא בעלת ערך רב, ביחוד אם נתחשב בעובדה ששני שליש מכספי התרומה הם הוצאה מוכרת במס־הכנסה, ולמעשה, ממומנים על־ידי המדינה. מלון, למשל, שמעניק את שירותיו לארוע צדקה, אמנם מרוויח פחות, אך השיקול הוא, שהקהל אשר מגיע לארועי הצדקה הוא ציבור לקוחות פוטנציאלי. גם העיתונות המסקרת את הארוע לא מדלגת על פירסום שם המקום. חישוב פשוט.

בכל ארוע נערכות הגרלות. את הפרסים משנוררים מחברות גדולות, שבדרך זו מקדמות את מכירת מוצריהן לקהל רחב. גם תצוגות האופנה לא משרתות רק את המוסדות או הארועים הזקוקים לתרומות. „זה טוב גם לאופנאי", מודה האופנאית אביבה פיבקו. „הפקת תצוגת אופנה היא יקרה ולא קלה. רק המסלול, והתאורה עולים אלף דולר. מחיר הדוגמניות נע בסביבות חמש־מאות דולר. המוסיקה עולה שלוש־מאות וחמישים דולר, וכל אלה אינם כוללים את דמי שכירת האולם. את ההפקה מממן האירגון. אני תרמתי שלוש דוגמניות ותגורת עור להגרלה. זה בהחלט משתלם לי. אני לא משקיעה זמן וכסף באירגון התצוגה, וזו חשיפה גדולה לקהל פוטנציאלי. האינטרס הוא הדדי". האינטרסים הללו הם ספיחיה הלא־טהורים של פעולת הצדקה.

המסיבות, וארוחות הבוקר, ותצוגות האופנה והמופעים ימשיכו לענג את מי שידו משגת. במקום אחר – היכן שלא יהיה – יושבים הזקוקים לתרומות ומצפים לכספים. את הצד הנוצץ של המצווה הזו הם לא מכירים, וגורלם אומר – גם לא יכירו. ■

תצוגת האופנה של ניצ"ן וסופגניית הענק של ניל"ה שנאכלה לפני המכירה הפומבית (חנה גרטלר מימין): לאכול את עוגות המרגרינה, זה לא תענוג גדול.

מיכל ויצחק מודעי מארחים את צ'יץ' וזיוה להט: עברו הזמנים של בית התמחוי. (צילום: דניאל זאורשטרום).

לאה רבין: „אני גם מכינה את הכיבוד". (צילום: עדי אבישי)

טובה סגול: צדקה, צדקה, אבל יש גבול.

לאחר שנרגעה ריקה זראי מכל הצרות שפקדו אותה וסייעו לה להשאר בכותרות, היא שוברת את השוק. הזמרת הישראלית־לשעבר, שהצליחה כ„זמרת בינלאומית" בפאריס, גילתה את האור, חיברה בעניין זה ספר, „הרפואה הטבעית שלי", שכולו שיר הלל לכרוב ולסלק ויש גם מסר אופיטימי: „צריך רק לחייך".

מאת אריה יאס
צילומים: שירות „גאמא"

קול אחרו

תגידו מה שתגידו על ריקה זראי ותחשבו מה שתחשבו, אבל, איכשהו, היא תמיד מצליחה לשמור לעצמה מקום טוב באמצע הצמרת. עכשיו יש לה שלאגר חדש. להיט לוהט של ממש, ושיתפוצצו כולם. אמנם שמה כבר לא מופיע הרבה שנים אפילו בתחתית מצעדי הפזמונים, אבל לעומת זאת, היא בהחלט מככבת, כבר כמה חודשים, בראש רשימת הספרים רבי המכר. שלום לך, עצבות, בון ז'ור, מאדמואזל סאגאן, ולהתראות בסיבוב, מותק שלי, ג'יין פונדה. יש לי בסט־סלר משלי, „הרפואה הטבעית שלי". קוראים לו, על איך להיות יפה ובריאה ומאושרת אחרי גיל חמישים, שלא נדע מצרות.

צרות הן בהחלט השטח של ריקה זראי. אלא שבעוד אתה ואני נאנחים לנו בשקט, איש איש וצרתו בפינה, אצל ריקה זראי הן משמשות קרש קפיצה. עם כל צרה ומכה ומכולקה, היא קופצת גבוה יותר, חזק יותר ומהר יותר אל ראש מהדורות החדשות.

לשונות רעות טוענות, שלאמיתו של דבר, כל הקריירה שלה אינה אלא רצף מזהיר של תרגילים ביחסי ציבור. שיריה לא הפכו להיות נכסי צאן ברזל של התרבות הצרפתית, הישראלית או העולמית.

היא עצמה טוענת זה שנים שסוד הצלחתה הוא בעבודת פרך. „למדתי, עבדתי על השירים", חזרה וסיפרה בראיונות לעתונאים ישראלים, שבאו לשמוע ממנה איך הגיעה הירושלמית הקטנה להיות זמרת מוכרת בצרפת. „דאגתי שהשירים יהיו על רמה, הלכתי מחברה לחברה ומאמרגן לאמרגן, ודפקתי על דלתות רבות. כיום, כאשר אמנים ישראלים מבקשים ממני את הרצפט להצלחה ואני אומרת להם: צריכים לעבוד קשה, הם חושבים שאני מתחמקת מתשובה".

לשון אחר: אל תצפו שריקה זראי תעזור למאן דהוא לפתוח דלתות הפתוחות בפניה. היא גם לא מתחמקת מתשובה. לכל המעונין, היא מוכנה לגלות את „סודות המטבח". ורק בין השורות, אתה מבין שהגברת זראי ממליצה לטפח עור של פיל, המון חוצפה וחושים מחודדים ליחסי־ציבור. „צריכים הרבה אומץ", היא קוראת לזה. „לא להיות עצלנים, צריכים להאמין בהצלחה שתבוא ולהתעלם מהקשיים. ההצלחה לא באה מעצמה. צריכים ללכת לדפוק על דלתות, ואם מגרשים אותך מהדלת – צריכים להיכנס דרך החלון".

זה בדיוק מה שריקה עשתה כשהגיעה, בתחילת שנות השישים, לכבוש את פריז, יחד עם בעלה באותם ימים, המלחין יוחנן זראי, ובתה יעל, המנסה בימים אלה גם היא את צעדיה הראשונים בעולם הזמר. „אחרי שהקלטתי את 'עץ הזית', שיר צרפתי, שיכול להיות גם ישראלי, שמש, עץ הזית, אקלים ים־תיכוני, ושום דבר לא קרה. ישבנו וחיכינו – וכלום. ידעתי למעשה שכדי להצליח יש להשמיע שיר ברדיו ולהופיע בטלוויזיה". ריקה החליטה לארוב לעורכת תכניות טלוויזיה והאמבוש הצליח. „חיכיתי וחיכיתי במסדרון ולא נתנו לי להיכנס אליה. בהזדמנות הראשונה שראיתי אותה עוברת שם, עצרתי אותה

ריקה זראי מוצפת במכתבי מעריצים שקראו את הספר וגילו את האור: היעיקר לחייך

ופניתי אליה במישרין. הסברתי כי אני ישראלית, הקלטתי תקליט ובקשתי שתשמע אותו. היא היתה די קרירה ואמרה: טוב, תשאירי אותו". אלא שריקה לא תתן שיפטרו אותה כך, תלויה באוויר. „אמרתי לה: תראי, משאירים לך כאן בערך 50 תקליטים ביום. אם אשאיר לך, לא תאזיני לו לעולם, כי אין לך זמן. אז תשמעי עכשיו. היא הופתעה קצת מהחוצפה ואולי קצת מהכנות, נכנסה לחדרה והאזינה לתקליט שמצא חן בעיניה. עשרה ימים לאחר מכן הופעתי בהופעת הטלוויזיה הראשונה שלי. בעקבותיה פנתה אלי הנהלת מועדון הלילה „קארולס" והציעה לי להופיע במועדון. הם גם סידרו לי רשיון עבודה. ככה זה התחיל. זה היה ב־1962".

מאז היא מקפידה להחזיק יד על דופק, ולהיכנס אלינו לתודעה דרך כל פתח אפשרי. הצרות שפוקדות אותה זוכות לכותרות גדולות יותר מן ההצלחות. „ריקה זראי לקתה בהתקף לב קל", מרווח כתבנו כפאריז במאי 64. „הרופאים הסבירו את התקף הלב במאמץ רב מדי".

אחר־כך היו צרות משפחתיות. בעיות גירושין והחזקת הילדה, וגם הן זכו לכותרות נוגעות ללב בעיתונים. בפברואר 72' פלשו לביתה שתי משפחות מרובות ילדים, שאחת מהן ירדה לצרפת מישראל, וריקה, שטענה תחילה שאינה רוצה „לזרוק לרחוב" את המשפחות, „בעיקר לא בעונת החורף", פנתה לבית המשפט בדרישה לפנות אותן עד סוף פברואר.

רק פונו הפולשים ובאו הגנבים. כתבנו בפריז מספר באפריל 72' ש„בביתה של ריקה זראי הופיע אלמוני שהציג עצמו כחשמלאי. המשרתת הכניסה אותו לחדר האורחים ויצאה לקרוא לזמרת. אך עד שזו הגיעה הספיק ה„חשמלאי" ליטול עמו תיק ובו מזומנים בסך 20 אלף פראנקים, שנועדו לתשלום לנגני הזמרת, כל מסמכי הזיהוי שלה ושל אמרגנה, וכן שעון זהב ותכשיטים ושני ציורי שמן בערך של כ־20 אלף פראנקים נוספים".

בדצמבר 75 מזל ביש נוסף: „מסך הורד בטעות על ראשה של ריקה זראי בעת הופעה בעיר ליל, שבצפון צרפת. ריקה התעלפה כאשר קרתה התאונה.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

היא אושפזה בבית חולים, סובלת מזעזוע והלם".

והקיץ, באוגוסט, פירסמו עתונים רבים בצרפת בעמודיהם הראשונים את תמונתה של ריקה בכתונת לילה לבנה, לאחר שפונתה מביתה שבעיירה גרימו בריביירה הצרפתית, כי הדליקות המשתוללות באיזור הגיעו לביתה. "ריקה סיפרה כי שהתה בבית ידידים וכי עזבה את הבית בשתיים בלילה, כשכותונת לילה כלבוש לעורה. מחצית הבית וכל הגן נשרפו כליל".

רצו – תחייכו. תרצו – תנודו למר גורלה ותרחמו עליה. היא עצמה חיה בפריז, מרגישה נפלא ומסתדרת כמו דג במים.

עובדה. "הרפואה הטבעית שלי" הוא רב־מכר מצליח במיוחד.

ראשיתו – בתאונת דרכים קשה. בנובמבר 69 נפצעו ריקה זראי ובעלה־אמרגנה, ז'אן פייר מאנייה, כשמכוניתם התהפכה בדרך ממסע הופעות. חוליה בעמוד השידרה שלה רוסקה, וריקה שכבה מחוסרת הכרה שבוע ימים בבית החולים. הרופאים חששו ששוב לא תוכל לחזור וללכת על רגליה.

או־אז נתגלה לה האור. "פתאום, לילה אחד, התרחש נס. מרחוק הבליח אור. משכתי אותו אלי, אחזתי בו והגנתי עליו בין כפות ידי עד הבוקר. כשהפציע השחר, חדרה הלהבה הקטנה לגופי והפכה תקווה. אני לעולם לא אסכים להיות בעל־מום. אני נשבעת שלא להיכנע ללא קרב".

"אני עוד־אזמין אותך לרקוד". היא אומרת לרופא המטפל בה.

כעבור חצי שנה היא עומדת, חגורה במחוך, על בימת "אולימפיה" בפריז. "שרתי מתוך רמעות, בכיתי מתוך שירה, כמו ילד אבוד בלילה המגלה סוף־סוף אור כלשהו".

וכמו כל מי שנולד מחדש, הופכת גם ריקה זראי לשליח מצווה. לגורו של צורת חיים חדשה. כי אין חיים בלי הרפואה הטבעית וריקה נביאתה. הספר, בן 430 עמודים, אמנם עוסק בטבעונות, אבל הנימה היא של מעמד הר־סיני. ריקה אמנו היתה שם. בצד השני של החיים. ועכשיו היא מביאה לנו את עיקרי התורה.

על עטיפת הספר, היא מצולמת יפה וזוהרת. תענוג להסתכל. כמו משה רבנו. גם עור פניה קורן וזורח. לא לשכוח להגיר "תודה" לתאורן ולצלם. בשער האחורי של הספר חרוטה כל התורה כולה על רגל אחת: "יום אחד נאלצתי להתמודד עם הגורל. לוותר לו, והייתי מאבדת הכל. גיליתי שכדי להתרפא אין צורך בנוסחאות פלא, בכוחות מאגיים או ברצון על־אנושי. די להישמע לעצות הרפואה הטבעית. כי הרפואה הטבעית היא זו שאיפשרה לי לחזור ולהלך על רגלי, כשאחרים האמינו שזהו מקרה אבוד. זו היא שתרפא התמוטטות עצבים ותתן תקווה לאלה שהרפואה המסורתית נתייאשה מהם. לא אני המצאתי את הכללים הנהדרים שתמצאו בספר הזה. כמו דבורה שקדנית, אני רק אספתי ובחרתי בפרחי המידה את נופת הצופים היפה ביותר, כדי להגישה לכם".

על החתום: ריקה זראי. ומתחת לחתימה צילום של תפוח מבהיק כאותו תפוח שקרץ לחווה אימנו בגן העדן מעל עץ הדעת. וגבעול חיטה בצבע זהב. ושוב, תודה לצלם ולתאורן.

נו, עכשיו צריך הכנאום להיות חסר־לב או סתם מאזוכיסט, כדי לסרב לשפע הטוב והחסד שמרעיפים עליו 430 הדפים שאספה עבורו הדבורה העמלנית.

שמנו, אם כן, נפשנו בכפנו וקראנו.

ן. הכל. כל שבחי הגזר. הכרוב. הסלק האדום. הענבים. הלימונים. התפוחים וכמובן, החיטה הטבעית. קראנו גם בחרדה גוברת את גנותם של הסוכר והמלח המזוקקים בתהליך כימי. הבשר והנקניק. השימורים והקפואים האלכוהול והסיגריות, וכמובן, הקמח והלחם הלבן שאין כמותם להזיק. "אנחנו מה שאנחנו אוכלים", היא מסכמת ומזהירה. "אתה חולה מפני שאתה אוכל רע ולא נכון. אתם חופרים לעצמכם קבר במו שיניכם."

אבל אנחנו רוצים עוד לרקוד כאן על כמה תחנות, ולכן, בתוך תוכנו אנחנו מסכימים עם עצותיה והטפותיה של ריקה. היא צודקת: צריך להיזהר. הדבר הצורם כאן הן לא מילות השיר, אלא המנגינה.

הבת, יעל זראי, הולכת בעקבות אמה: צריך לנדנד הרבה.

גבירתנו המזמרת מן השקמים שאפה להיות זמרת בינלאומית. הצלחותיה הגדולות ביותר היו אכן שירים "בינלאומיים". גירסתה הצרפתית ל"קוואצוק" נמכרה בכמיליון עותקים. "אז אני שרה" למעלה מחצי מיליון. ריקה הירושלמית שרה בצרפתית מנגינות "בינלאומיות". ולא תמיד ידעת, אם השירים הצליחו בזכותה או היא זו שבחרה בשירים מצליחים משל אחרים ורכבה עליהם את ההצלחה. ריקה שרה לכל הטעמים ולכל הלאומים. ואפילו אם לפני עשרים שנה אמרה ש"אינני רואה את עצמי כשליח של המדינה", טענה מיד בלהט ש"עצם העובדה שהתפרסמתי בתור זמרת של איכות. זמרת שיצרה את דרכה במאמץ ובכשרון, וההצלחה שלא לא עברה דרך חדרי השינה, העובדה הזאת מוסיפה, בעקיפין, כבוד למדינה".

בשנים האחרונות חזרה ריקה זראי לשיר שירים ישראליים. כשזכה יזהר כהן בפריז במקום הראשון באירוויזיון עם "אבאניבי", היתה זו ריקה זראי שהוציאה לשוק את הגירסה הצרפתית לשיר הזוכה. בהופעותיה בשנים האחרונות, היא שרה את "הבה נגילה", "עושה שלום במרומיו" ו"ירושלים של זהב", ותקליטה האחרון נקרא "התקווה". כיוון שהוא כולל גם את המנון מדינת ישראל.

ההכרזה מלפני עשרים שנה נשכחה, והיום היא רואה עצמה כשגרירה מכובדת של התרבות הישראלית. וכך גם בספרה, היא מתגרנדת ומערבת זכרונות בת מצווה בירושלים. טעם התירס בקיץ והמצות בפסח עם נעימות "בינלאומיות". כדי להמליץ על שיבולת שועל, למשל, היא מגייסת את הויקינגים ומכנה גופם החסון, ומזכירה לנו שהשיפון ושיבולת השועל משפרים את התיפקוד המיני. הגאלים העתיקים הם מליצי יושר לדוחן (טוב לשיער, לשיניים, כנגד עייפות ודכאון והצטננויות ומה לא), האצטקים והאינקה ורחובות ערי ישראל הם סנגורים לתירס, לעגבניות ולתפוחי האדמה. רעמסס השלישי והמצרים מוכיחים הטוב שבגרגני הבר, ומשה רבנו ואחיה, עודד, מוזכרים בשיר התודה והברכה למצות פסח.

"לא מוצארט ולא בטהובן". מצטערת ריקה זראי, "כתבו סימפוניה בשבח הירקות והפירות, וזה חבל מאוד. האמנים הגדולים ביותר שרו תמיד שירי אהבה. על כן, אני אפצח בשיר הלל לחיים ולירקות, המביאים לנו שלום והרמוניה". וכאן בא "אלגרו" המוקדש לויטאמינים. "אנדאנטה" הוא שיר תהילה לירקות שקוטפים בגינה. "ואם ישאלוך במסעדה", מייעצת לנו ריקה, "למה אתה מתחיל את הארוחה מן הסוף, מן הפרי. אמור שקיבלת את המירשם ממייקל ג'קסון, או אמור כמוני: אני אוכלת בעברית. (העברית, כידוע, נכתבת הפוך, מימין לשמאל". אפשר גם לשיר כאן בשני קולות: "האסטמה מתעלפת בפני עץ הרימון, השלשול נמלט על נפשו בהתקרב הגזר והלימון, הסרטן מתחיל לצעוק 'הצילו' נוכח השום והסלק האדום. הטחורים מתקפלים בפני המלון והענבים. ההרפס מתמרח ונמוג בפני התפוח. ובעיות דרכי השתן והפרוסטטה מתחננות על נפשן, כשהצנון והאגוזים מתקרבים..."

חרי ה"נעשה" המוסיקלי הזה, מגיע תור ה"נשמע". בסופו של הפרק, הנקרא "אין גואל מבלעדי הכבד" מעניקה לנו ריקה זראי את עשרת הדיברות: "לא תעייף את הכבד. בהביאך אליו מזון מלא רעלים ופסולת. לא תרעילו. לא תפגע בו באלכוהול וטבק. לא תחלישו. לא תהרוס. לא תעביר כפרך. לא תעמיס עליו שעות נוספות. לא תייבשו. לא תחנוק אותו, ולא תזהמו מבלי לתת לו יום שבתון אחד קודש לצום ולדיאטה מתאימה".

מאחורי כל החוקים והמצוות של ה"רפואה הטבעית שלי", יש לריקה זראי גם פילוסופית חיים בריאה. את הפילוסופיה הזו ניתן לתמצת ולסכם בשתי מלים: "הבה נגילה".

תורת החיים הזו לא באה לה בקלות. היא נתגבשה במיסתרים. במשך שנים ארוכות של חיים מלאי פגעים ותחרות עם זמרת אחרת. נערה יפ־תיכונית של שמש וחולות וערים עתיקות יומין: דלידה, ילידת אלכסנדריה שבמצרים.

שתיהן בנות אותו גיל לערך, ונראות עדיין מצויין. שתיהן נבנו מניחוחות המזרח האקזוטי: יסמין ושקמים, ושתיהן, הישראלית והמצריה, הפכו לזמרות מצליחות ואהודות מאוד בעיר האורות רווקא, אם כי זו מאשימה את זו באופורטוניזם ובחוצפה שאפתנית. דלידה, בקולה החושני, זימרה בעיקר שירי אהבה עם חמימות של אוריינט ומדבר. לריקה לא נותרו אלא החי והצומח. "עץ הזית", "גן השקמים". "ערבה", "בואה לגני", וכמובן, שירי שמחת החיים, "קאוצ'וק" ו"הבה נגילה".

כשנבחר מיטראן להיות נשיא צרפת, ודלידה, ידידת המיטראנים, פרחה, נפגמה משהו משמחת החיים של ריקה זראי, והיא החליטה לעשות הסבה מקצועית ולעלות על בריקדות. "הכל בסדר, אדוני הנשיא", נקרא השיר הלוחם, בו תינתה את צרותיה. "בסכום שבו מילאתי פעם דלק במכונית, אני ממלאת היום את המצית בלבד... מכרתי את הטלוויזיה, כדי לשלם מיסים, אבל חוץ מזה, מסייה לה פרזידנאנט, הכל בסדר".

אבל לא הנשיא מיטראן היה הסיבה האמיתית לצרותיה של ריקה. לאוזניו הקשובות של פיליפ בובאר, אחד מעיתונאיה הבכירים והמפולפלים ביותר של צרפת, גילתה את הסיבה האמיתית: דלידה. "נמאס לי להיות הדבילית של השאו־ביזנס", הכריזה ריקה, "נמאס לי לשמוע את דלידה, הגרופי של השלטון הנוכחי, מסבירה שאפשר להיות גם סוציאליסט וגם עשיר, ואחר כך לבכות שכל ידידיה זנחו אותה לאנחות. היא ממש אופורטוניסטית גאונית! היום היא טוענת שהשלטון מתכחש לה והאופוזיציה מאותת לה ובעוד שלושה חודשים, הסוציאליסטים ישובו לחזר אחריה! הלוואי שהיה לי את האומץ והחוצפה שיש לה".

פיליפ בובאר הכתיר, כמובן, את מאמרו בכותרת המתבקשת מאליה: "ריקה הדבילית נגד דלידה הגאונית".

היום, בהתאם לפילוסופיה של ספרה ריקה כבר לא לוקחת ללב. למה לקבל שוב התמוטטות עצבים או אולקוס. היום היא חיה בשלום ובהרמוניה עם כל העולם. לא כולל את דלידה. הצלחת הספר הביאה לה אפילו הזמנה לארוחת צהרים בארמון הנשיאות עם הנשיא מיטראן ורעייתו וכמה הופעות בטלוויזיה. עכשיו, הכל באמת בסדר, אדוני הנשיא. ריקה זורחת. "יש לי כלל זהב", היא מנדבת ברצון את המתכון לאושר והרמוניה. "אני נמנעת עד כמה שאפשר מהלוויות, בתי חולים ותאונות. אני מתקרבת לשם, רק אם אני יכולה לעזור או לנחם. אני שואפת למטרה אליה כולנו צריכים לשאוף: להזין את רוחנו במראות מרגיעים ומעודדים, בדברים הגורמים אושר. מסיפור חיי, אתם יכולים ללמוד מוסר השכל: אל תתיאשו נוכח בדיקה רפואית שתוצאותיה שליליות. הכל תלוי בכם. איכלו מזון בריאות, פירות וירקות, דגנים, גבינות ודבש. זיכרו, לא צריך מאמץ גדול. צריך רק לחייך. שני שרירים בלבד דרושים לחיוך..."

עכשיו, לא נותר לכם אלא לשלב את ספרה בין זרועותיכם, ועם שיר וגיל בלב לצעוד בבטחון אל עבר האופק והשמש העולה. הבה נרננה ונשמחה. ■

לספר לבני אדם על בני אדם

לעתים רחוקות אתה נתקל בסופר שמספר לך סיפור מבלי להשקיע תקווה שהאקדמיה תצר תת לו ואולי אף תפריס לו גם פרס ספרותי יוקרתי. לעתים רחוקות אתה קורא סיפור על בני אדם שנכתב למען בני האדם. באהבה גדולה. עניין האהבה חשוב כאן. קודם כל – תסכימו איתי בודאי שלא קל לאהוב את המין האנושי, ומלבד זאת – רק סופר שבאמת אוהב בני אדם, ידע לספר להם סיפורים של אהבה. כשהוא מפסיק לאהוב אותם הוא נהיה מטיף או חבר־כנסת. טולסטוי אהב בני אדם בשעה שסיפר להם על אנה קארנינה, אבל כמה קשה לעמוד באהבה שלו כשהוא מפסיק לספר לנו ומתחיל לחנך אותנו.

אחד שכנראה אוהב אותנו באמת, למרות כל חסרונותינו, הוא הסופר מבאהיה ז'ורז' אמארו. וכמה נפלא לבני אדם להקשיב לסופר שמספר להם על עצמם. ללא שרירים אינטלקטואלים ובשפה שאנחנו מבינים. לפעמים, במידה והתרגום מוצלח, גם מרגישים. אנחנו מגלים את עצמנו ואת ידידינו. את מושלי ארצנו ואת הנעשה בחיינו. מדי פעם אנחנו משמיעים את השאגה, שהיא לדעתי המחמאה הגדולה ביותר, בה יכול לזכות סופר כלשהו: "איך הוא יודע לעזאזל!"

איך הוא יודע לתאר באופן אמיתי ומדוייק כל כך בני אדם שכולנו מכירים אותם, לשחזר רגשות שהרטיטו את לב כולנו, הוא יודע משום שאיכפת לו מאיתנו. הוא מסתכל עלינו ומתאר אותנו כמו שאנחנו. הוא אוהב אותנו, לעזאזל, הכתבן הברזיליאני הקשיש הזה!

קראתי את כל ספריו של אמארו שיצאו לאור עד כה בשפה העברית. הוקסמתי מ"ים המוות" והתאהבתי ב"דונה פלור" עד כדי כך שאפשר להגיד שכעת יש לה שלושה בעלים, ולא רק שנים. אבל ספרו האחרון "רועי הלילה" (האחרון שתורגם, כמובן, בהוצאת זמורה־ביתן, ובתרגום מעולה של מרים טבעון) מצא חן בעיני יותר מכל האחרים. קראתי וידעתי שהוא יודע להסתכל על אנשים, להקשיב להם, ואחר־כך לספר עליהם כך שתרגיש שאתה מכיר אותם, שהם חלפו לידך או מולך, ואתה לא הסתכלת או לא הקשבת. וזאת גדולתו. בני אדם אוהבים ושונאים אותו דבר בבאהיה ובנתניה. אבל רק מי שבאמת אוהב אותם, מעיין בהם ומספר להם עליהם, להם, ולא לפרופסורים לספרות.

כבר בילדותי הכרתי סופר אחד כזה, סופר אוהב אנשים ומספר להם סיפורים קטנים שהם יכולים להאמין להם, ואולי גם פה ושם ללמוד מהם דבר או שנים. אני מתכוון לדימון ראניון. עד היום אני יכול לדקלם לכם קטעים שלמים ממנו, בתרגומו המוצלח של אליעזר כרמי. וגם גיבוריו היו כל כך דומים לחברי ולידידיהם של הורי, דומים עד כדי כך שכאשר נכנס אלינו אורח, הייתי אומר לאחותי: "מה יש לדבר – הרי זה ג'תס נאד נאה בכבודו ובעצמו!"

את כתבי ראניון לא מלמדים בתיכון ולא באוניברסיטה. כמו כן, למיטב ידיעתי מעולם לא פרסו לו פרסים, ולא קראו על שמו כרות או רחובות בסמוך לברודווי של ניו יורק. ראניון הוא ניו יורק ממש כפי שאמארו הוא סלוואדור. בירת באהיה. כשהוא כותב – העיר מופיעה. לפי רשמי־מסע של אחד מידידי, העיר סלוואדור מפוארת בערך כמו העיר חולון. אבל פאר העיר אינה במגדליה ובשיכוניה אלא בבני האדם המעבירים בה את חייהם, ואמארו מכיר אותם, ומספר את הסיפורים שלהם, שהם נפלאים ומרתקים בעיקר משום שהם סיפורים שכולנו מכירים, והם מעירים בנו את הנאמנות העמוקה ביותר. אותה אפשר להביע בדף נייר לבן עליו מודפסות שורות ישרות של אותיות שחורות.

בספר "רועי הלילה" שלושה סיפורים המשולבים זה בזה, והטוב שבהם הוא הסיפור הראשון, שמו של הסיפור ארוך, כדי שהקורא ידע בדיוק מה הוא הולך לקרוא, ולא יהיו לו הפתעות: "סיפור אמיתי על נישואיו של רב־טוראי מארטין, על כל פרטיו, עשיר בהתרחשויות ובהפתעות, או – ארום החזה, הרומנטי, וההתפכחות מאהבה כוזבת". ארוך אהה הסיפור הוא סיפור המוכר לכולנו: רב־טוראי מארטין, רווק מושבע ש"טוגר" ברועי־הלילה – חבורה של רווקים אביונים מלאי חכמת חיים ושיכורים מקשאסה – מתחתן עם יפהפיה. ופתאום נהיה בעל־בית ובורגני. ידידו הטוב ביותר של מארטין, ארום החזה, מתאהב באשתו, ולמרבית הפלא גם מקבל אותה בלי להיתקל בקשיים מיוחדים. זה הסיפור. ולמרות שכבר שמענו סיפורים כאלה, נדמה שהנה אנו שומעים זאת בפעם הראשונה. וזאת משום שיותר מהסיפור מחשיב אמארו את בני האדם. האנשים שמשחקים על הבמה הגדולה שקוראים לה אהבה.

כמו אצל ראניון, גם כאן אנחנו מתעצבים וצוחקים, כי בני האדם הם באמת עצובים ומצחיקים עד כמה שבני אדם יכולים להיות. וכמו אצל ראניון – אנחנו ממש מכירים את הטיפוסים, ואין קל מלהדביק אותם על ידידינו הקרובים. מי מאיתנו לא מכיר איזה רב־טוראי שהנשים לרגליו עד שאחת דורכת עליו? ומי מאיתנו לא פגש את ארום־החזה, שמתאהב בכל יום, וכל אהבה שלו יותר נואשת מהקודמת, ומבלי שיזכה להגשמה, הוא עובר באותה היסטריה לאהבתו הנואשת הבאה...או את ידידינו תרנגול־מטורף (הה! איזה שמות נפלאים) מנהיגם הקשיש של רועי הלילה, התפרן החכם של הבארים. אני הכרתי עד כה לפחות שלושה ידידים תרנגולים־מטורפים, כל אחד יותר ידידנו מהשני. וכך אנו מכירים כמעט ממבט ראשון גם את הזונה הבתולה; הפוליטיקאי המושחת (עוד איך מכירים); העתונאי הרודף צרק. ובאותה הזדמנות – גם תהילה: הפושע שנהיה לנציג הציבור. אנחנו מכירים אותם ושומעים את עצמנו לוחשים שוב ושוב: "איך הוא יודע! הוא בטוח ממש הסתכל עלינו, המנוול החכם הזה".

למרות שחלק מגיבוריו וכן, בהחלט אפשר לקרוא להם גיבורים) של אמארו הם נוכלים ומלאי אמונות תפלות, הסופר אינו מזלזל בהם. להיפך. הוא לומד מהם. מאלה שעדיין לא החליטו מה טוב יותר – ישו החדש והטוב הזה או האל האפרו־ברזיליאני החזק, הישן והטוב. ועד שהם יחליטו – הם הולכים על כל קופת הקדושים. ב"רועי הלילה" מתערבבים הקדושים עם הזונות עד שקשה לך להגיד מי הוא מי. כמו בחיים.

וכמו בחיים, הסופר מרשה לעצמו לעצור את רצף העלילה כדי לספר לנו עוד משהו שצץ במחשבתו. סיפור נוסף שאולי כדאי שתשמעו בהזדמנות ואת כשאתם סוף־סוף מקשיבים. גם החיים הם סיפור אחד די ארוך ודי אידיוטי, ובהחלט מומלץ לעצור מדי פעם ולהיכנס לסיפור אחר. אמארו יכול להיזרק מדי פעם לאן שהראש שלו לוקח אותו, אבל פרופסורים מכובדים לספרות יהססו מלמיין אותו כ"סופר של זרם התת־תודעה", משום שהעלילה נשמרת ומרתקת, למרות, ואולי בגלל שהסיפור די זרוק.

תרמה שהדבר האחרון מנעו איכפת לז'ורז' אמארו הוא כיצד ימיינו אותו. אני רואה אותו מסתכל ישר לתוך משקפיים של פרופסור מכובד לספרות ואומר: "אתה יכול לקפוץ לי". אמארו כותב על בני אדם ולבני אדם, ומרתק אותך לאותיות כאהבתו העמוקה לאנשים. אני ממליץ בפניכם בכל לב להחזיר לו אהבה, כלומר לקרוא אותו.

יהונתן גפן

יוחנן דוליטל, דוקטור מדיצינה

הוא הפליג גם לירח

עולם הספרות מציין את יום הולדתו ה־100 של יו לופטינג, האיש שהמציא את דוקטור דוליטל ומועדון החיות שלו, אשר מסעות הרפתקאותיהם משתרעים מהג'ונגלים של אפריקה להרי הירח ועד לאגם הנעלם מלפני המבול. הסופר האנגלי שהביא לכל הילדים, ולאלה שנשארו בנשמתם קצת ילדים, את התוכית פולינסיה, צ'יי־צ'י הקוף, ג'יפ הכלב, גאב־גאב החזיר, דב־דב הברווזה, וטו־טו הינשוף – הוא גם האיש שקבע את מותר החיה על האדם.

מאת משה דור

ציורים: יו לופטינג

מה טוב היה אילו התלכדו בני כל האומות, ויותר מזה ילדי כל האומות, כדי לציין את יובלותיהם של הסופרים האהובים עליהם. הלא סופרי־הילדים הגדולים תורגמו ללשונות רבות ומעריציהם נמנים איפוא עם עמים רבים. גדולתם של היוצרים הללו היא, בין השאר, בכך שגיבוריהם מפלסים להם דרך אל כל הנפשות, בלי הבדל גזע, דת, צבע ומין. זהו, קרוב לוודאי, האינטרנאציונאל היחיד, שכו עשויים להסתופף נציגי תבל רבתי מתוך זיקה משותפת וכנה אל היצירה והיוצר. בין אם מפני שהם עדיין ילדים בפועל ממש ובין אם משום שלחלוחיתה של ילדות עדיין לא נסתלקה מנשמתם.

יש לנו הזדמנות מצויינת לכנס שכזה. ב־14 בינואר ימלאו מאה שנה להולדת יו לופטינג, מחברם של סיפורי הדוקטור דוליטל. הסיפורים הללו הם כבר "קלאסיקה". לא רק באנגלית המקורית אלא בכל השפות שאליהן תורגמו, ממש כמו „עליזה בארץ הפלאות" של לואיס קרול או "הרוח בערבי הנחל" של קנת גראהאם. כותב השורות האלו ובני־דורו הארצישראליים זוכרים בחיבה את „דוליטל הרופא ומאורעותיו", הסיפור הראשון בסידרה, והראשון שתורגם לעברית (בידי אברהם סולודר ב־1929). חזרתי וקראתי אותו עתה, שנים רבות לאחר שנפל לידי לראשונה, וגל רגישה הציפני. העברית של סולודר היא מיושנת ומליצית, התחביר שלה תנ"כי, העורבים שוכנים שם על „גג המיסגד" ומקרקרים לקראת ד"ר דוליטל בעברו ברחוב „חבוש מיצנפתו הגבוהה". ואילו שוכני העיירה מדמנה אשר בגיא השלוליות אומרים בחלוף הרופא על פניהם: „הנה הולך האדון הרופא. איש־בינות הוא!" – ממש כמו בשיר הנחמד שמזמר אריק איינשטיין ובו קובע ניסוחו של התמלילאי את רובד התייחסותו הרוחני ולא רק הלשוני.

יוחנן דוליטל, דוקטור מדיצינה – כך נקרא בנוסח הראשון ההוא – הוא רופא לבני־אדם, שנוכח לדעת, כי „חביבות עלי החיות מכל האדונים האלה", ויהיו מכובדים בכל שיהיו. לפיכך ממיר ד"ר דוליטל את משלח־ידו ונעשה רופא־חיות. סיפורי דוליטל הם פרקים בדרך חייו החדשה של הרופא, שבעלי־החיים אהובים עליו כנפשו. חוליות משעשעות ונוגעות־ללב במנהלכת פאנטאסיה יחידה־במינה, שעיקרה הבנה שלמה בין אדם לחיה. דוליטל לא זו בלבד שלומד את שפות החיות, בעזרת התוכית הנאמנה שלו פולינסיה, שהגיעה לאנגליה עוד במאה השבע־עשרה, אלא כל הרפתקאותיו וכל עלילותיו נועדו להוכיח את העיקרון הגדול: אל תעשה לחברך מה ששנוא עליך.

ילדים אוהבים את ד"ר דוליטל, בין אם הם מודעים לסיבה ובין אם לאו, מפני שהם יכולים לסמוך עליו שתמיד ישמור אמונים לכלל הזה. חוקרת ספרות־הילדים הלן דין פיש אומרת, כי טוב־לבו של דוליטל הוא המוליכו להרפתקאות מסוכנות ומרגשות, שמהן הוא יוצא וידו על העליונה מפני שאיננו רק אמיץ אלא גם בעל־תושיה. הוא אותו גיבור שהילדים יכולים להזדהות אתו בכל אתר ואתר. טוב שילדים יכירו את דוליטל מפני שהוא סמל הנדיבות, הסבלנות והאמינות, המעורבות בהומור הכיב, מרץ ועליצות. צירוף שרק לעתים רחוקות נתקלים בו וקשה למצוא טוב ממנו.

יו לופטינג עצמו תיאר כיצד נוצרה דמותו של ד"ר ג'ון דוליטל: „הדבר היה בימי מלחמת העולם (הראשונה) וילדי בבית רצו לקבל ממני מכתבים – והם העדיפו שהמכתבים יהיו מאויירים יותר מאשר חסרי־איורים. בחזית לא היה כמעט על מה לכתוב מנקודת־ראותם של ילדים – החדשות היו נוראות מדי או משעממות מדי. והכל עבר צנזורה. אולם דבר אחד משך, במידה גדלה והולכת, את תשומת־לבי – התפקיד הניכר שבעלי־החיים ממלאים במלחמת העולם. זאת ועוד: בכל שהללו מילאו את התפקיד הזה, כן – כך היה נדמה לי – נעשו יותר פאטאליסטים. הם הטילו את יהבם על הגורל ממש כמונו. אבל גורלם שונה היה מגורל בני־האדם. אילו נפצע חייל, ואפילו פציעה אנושה, לא היו מתייאשים מחייו. כל משאביה של אמנות־הניתוח, שנשתכללו הרבה במלחמה, הועמדו לרשותו. סוס שנפצע קשה היה מקבל כדור בראש.

„זה לא נראה לי הוגן. אם גזרנו על בעלי־החיים שיסתכנו כמונו, מדוע איננו מקדישים להם תשומת־לב שווה בהיפצעם? אבל ברור שכדי לפתח חירורגיית־סוסים בדומה לזו הנהוגה בתחנות פינוי הפצועים שלנו, דרושה ידיעת לשון הסוסים.

„זו היתה ראשיתו של רעיון: רופא כפרי אקסצנטרי בעל זיקה למדעי־הטבע ואהבה גדולה לחיות־מחמד, המחליט לבסוף לוותר על הפראקטיקה האנושית שלו כדי להתמסר לריפוי הקשה יותר, הפן יותר, ובשבילו המושך יותר, של ממלכת החיות. קשיי העבודה קוראים עליו תיגר – שהרי ברור שנקוקים למות נכון הרבה יותר כדי להיות רופא־חיות טוב (שבראש וראשונה צריך לרכוש ידיעה בכל הלשונות והפיסיולוגיות של בעלי־החיים) מאשר על־מנת לטפל בהיפוכונדר האנושי המצוי.

„זו היתה עלילה חדשה למכתב־הסיפור שהייתי שולח לילדי. היא הסבה להם הנאה רבה ולפי הצעת אשתי החלטתי לכנס את המכתבים בצורת ספר בשביל ילדים וילדות אחרים".

ד"ר דוליטל נעשה לדמות אהובה על שני ילדיו של לופטינג, וקולין הקטן אפילו אימץ את השם לעצמו. המכתבים היקרים הגיעו הביתה, לאמריקה, עם המשפחה בסתיו 1919. על מסע זה כתב המשורר והמספר ססיל רוברטס:

„בחצותי את האוקיינוס האטלאנטי היה לי שכן לכיסא, הנוח שלי. מדי ערב בשעה שש אמר שעליו להעלם כדי לקרוא סיפור־לפני־השינה לד"ר דוליטל. חקרתי מי הוא אותו ד"ר דוליטל והוא אמר שזהו בנו הקטן. למחרת היום הופיע על הסיפון ילד חרומף עם אמו, וכך התוודעתי אל ד"ר דוליטל המקורי. לאחר מכן הראה לי, לבקשתי, יו לופטינג משהו מכתבי־היד שלו ותהה אם יש בהם כדי להוות ספר. אני התרשמתי לאלתר מאיכות הסיפורים, התלהבתי במה שנוגע להדפסתם והמלצתי עליהם באוזני המו"ל שלי, מר סטוקס. מעולם לא ראיתי שוב את יו לופטינג, אך בשהופיע ספר דוליטל הראשון שלו, שלח לי עותק עם הקדשה מקסימה".

„עלילות דוליטל הרופא" ראה אור – משני עברי האטלאנטי – ב־1920 וקצר מיד הצלחה עצומה. רופא־החיות הקטן זכה ללא שהות כאהבתם של ילדי העולם. ואם כל ספרי דוליטל הבאים זכו באותה אהבה עצמה – זו הוכחה שהדמות שימרה את כל החיוניות, השלמות והגיוון של טיפוס אנושי גדול באמת. כל מה שעושה ואומר ד"ר דוליטל יש בו קסם בשביל קוראיו הצעירים, ממש כשם שידיד אישי נדיר ואהוב איננו נכשל לעולם בניוס תגובתו ונאמנותו של הילד.

ד"ר דוליטל אינו יכול שלא להגיע, עד מהרה, לפרשת־דרכים. ברופא עליו לבחור בין בני־אדם וחיות. אז מתרחשת פרשת התנין והשטיחים והאולטימאטום של אחות הרופא, שרה – או התנין או היא. אם הוא ישאר – תעזוב היא את הבית ותינשא לאיש. זו היתה החלטה גורלית, שנתקבלה בשקט ובמי יודע איזו קורת־רוח פנימית, כשאומר לה דוליטל: „טוב! לכי והנשאי לאיש. וכי מה בידי לעשות?"

לאחר מכן נעשה ד"ר דוליטל לרופא הגדול של החיות. מסעו לאפריקה לרפא את הקופים מגיפה עשה לו שם ברחבי עולם־החיות. מספר לספר מתרחב טווח מסעותיו והרפתקאותיו. יו לופטינג השתמש בחוויות ובמידע שצבר בארצות השונות, שהוא עצמו ביקר בהן כמהנדס לפני מלחמת־העולם הראשונה. אבל דוליטל מגיע גם לירח וחוזר ממנו. הוא עומד בראש קרקס של בעלי־חיים. המתנהל באופן שונה להלוטין ממה שהבריות מכירים: יחס טוב לחיות, שיתוף־פעולה והבנה הדדית לאורך כל הדרך, אלה הנרות הדולקים לרגליו. ב־1933 הופיע הספר האחרון בחיי לופטינג, „דוליטל הרופא חוזר מן הירח". הוא מת 14 שנה אחר־כך. שנה אחרי מותו הופיע „דוקטור דוליטל והאגם הנעלם", שהיה סיפק בידו להעלים כטרם ייפרד מעלינו לנצח.

יו לופטינג היה נוהג לומר שהמכתבים שהוא מקבל מילדים על־אודות ד"ר דוליטל הם בשבילו מקור השראה גדול. אף כי קיבל המון מכתבים, יכול היה תמיד לזהות איזה מכתב נכתב על־פי הוראת מורה, במסגרת שיעור, או בלא לב ולב, פשוט מפני שהילד הקורא חש צורך לכתוב ללופטינג משהו על דוליטל. כשהגיע מכתב כזה, היה נוטש את כל עיסוקיו – אפילו ארוחת־בוקר או נסיעה ברכבת – כדי לענות עליו. כמה וכמה ידידויות נלבבות עם ילדים צמחו מההתכתבות הזאת. מכתבי

(המשך בעמוד הבא)

יו לופטינג: מכתבים לילדים.

העכברים מסרבים לעזב את הספינה בשעה להשבר

ניכן דו דוליטל הרופא משקפים ירקים גדולים.

(המשך מהעמוד הקודם)

הילדים הציעו לו. פעם בפעם, רעיונות להרפתקאות חדשות וכמובן היו מלאים שאלות על חיי הרופא, שהם האמינו אמונה ללא־מצרים באמיתותו.

יתכן שהשראה כזאת ששאב ממכתבי קוראיו הקטנים. נישואיו לג'וזפין פריקר, עקירתו לקליפורניה והולדת בנו ב־1936. היא שהניעה את לופטינג להתחיל לכתוב ולאייר את הסיפור הגדול על מסעו החדש של דוליטל לאפריקה כדי להציל את הצב הענקי, פניטין, שריד מן המבול. תריסר שנים נדרשו לו כדי להשלים את המלאכה. הצב כבר היה ידוע לקוראי „הדואר של דוקטור דוליטל", שזכרו את המכתב המיסתורי שהובא לרופא על־ידי דואר הסנוניות בסוף אותו ספר. כשהגיע לפאנטיפו לאחר שליית הפנינים. המכתב היה כתוב על טיט ורפש והכיל הזמנה לבקר אצל הכותב, פניטין. שהוא זקן חזאי מזג האוויר בעולם, מי שניבא את בוא המבול. הוא הבטיח לרופא ללמדו „הלכות גדולות" בנושא מזג־האוויר וגם לספר לו את סיפור המבול שראה במו־עיניו מסיפונה של תיבת נוח.

וכי יכול דוליטל לעמוד בפני הזמנה כזאת? כך, בעקבות נחש ענקי, הוא יוצא לאגם ג'ונגאנאייקה שבלב האיזור הג'ונגלי של אפריקה, האגם הנעלם שאיש לא ביקר שם למן המבול. סיפורו המרתק של פניטין נמשך שבועיים. אחר־כך מטפל דוליטל במחלת הצינית של הצב ובעזרת הציפורים ובעלי־החיים בונה לו אי למישכן כדי שלא יגיעו אליו המים.

בספר הבא, „דוקטור דוליטל והאגם הנעלם", חוזר דוליטל לאפריקה שנים מספר לאחר־מכן כדי למצוא ולהציל את ידידו הצב שנקבר ברעידת־אדמה. והו סיפור דראמאטי ומרגש וקוראי כל הגילים קיבלוהו בהתלהבות הנושנה. תכונת־יסוד בסיפורי לופטינג היא הלשון המשותפת לגילאים השונים, שבה הוא מדבר אל קוראיו. הוא האמין, כי סיפור טוב הוא טוב לקורא בן כל גיל שהוא, וכי תפקידו לכתוב בפשטות ובנוסח מכבד, שהילד יוכל להבין את כל הנאמר בסיפור אפילו בהיתקלו במלים ובביטויים „קשים". הביטוי „ילדותי" היה מקומם את לופטינג ממש כמו הביטוי „סנילי".

יו ג'ון לופטינג נולד למשפחה אנגלו־אירית במיידנהד שבברקשייר אשר באנגליה, ב־14 בינואר 1886. כילד קטן אהב את כל החיות וכל מה שקשור בטבע והחזיק מיווג של גן־חיות ומוזיאון למדעי הטבע בארון־הלבנים של אמו – בלא שהיא ידעה על כך. כילד אנגלי למופת בגיל שמונה נשלח לפנימייה, בית־ספר ישועי בשם מאונט סט' מרי בצ'סטרפילד שבנפת דרבי. שם למד לאטינית ויוונית, והחליט להיות מהנדס כדי לתור את העולם. הוא אהב לטפס על הרים ולדוג – בילדותו ובמשך כל חייו.

בהיותו בן 16 בא לארה"ב כדי ללמוד במכון לטכנולוגיה של מאסאצ'וסטס וחזר לאנגליה בכלות שנה כדי להמשיך בלימודיו בפוליטכניון של לונדון.

דף השער המקורי לסיפורי ד"ר דוליטל: תפוצה עולמית.

כשהוסמך כמהנדס חפר והב בקנדה, עבד במסילת־הברזל של לאגוס במערב־אפריקה ובמסילות־הברזל של האוואנה בקובה. ב־1912 חזר לאמריקה, נשא לאשה את פלורה סמול ושלח ידו בכתיבת מאמרים וסיפורים קצרים עד שפרצה מלחמת העולם הראשונה. מכתבי דוליטל הראשונים נשלחו לילדיו, אליזאבט וקולין, מחפירות פלאנדריה וצרפת, שם שירת בדרגת סרן ב„חיל המישמר האירי". הוא נפצע ושוחרר מהצבא ב־1917. כעבור שנתיים חזרה משפחת לופטינג לארה"ב והשתקעה במדיסון שבמדינת קונטיקאט. לופטינג עבד במשרד המידע הבריטי בניו־יורק, וכשהצליח ספר דוליטל הראשון היה באפשרותו להתמסר לכתיבה לילדים. הוא נהנה להיפגש עם קוראיו הצעירים והיה מקדיש זמן רב לביקורים בבתי־ספר, ספריות ומועדוני־נוער. אשתו מתה ב־1927. רעייתו השנייה נפטרה זמן קצר מאד לאחר שנישאו, במגיפת השפעת של 1928. ב־1935 נשא את אשתו השלישית, ג'וזפין פריקר מטורונטו שבקנדה, עקר לטופאנגה בקליפורניה ושם נולד בנו כריסטופר. בשנות־חייו האחרונות היתה בריאותו רופפת, אך הוא עבד בהתמדה על „דוקטור דוליטל והאגם הנעלם" והצליח לסיימו בטרם מת בביתו שבסאנטה מוניקה ב־27 בספטמבר 1947.

המבקר אדוארד בלישן, שהישווה את סיפורי דוליטל ליצירות קלאסיות אחרות לילדים, המצטיינות בשלמותן האמנותית, מוצא, כי דווקא „העליות והירידות" ברמת הסיפורים והשפע העלילתי הזורם כמו ללא מעצור הם הנותנים בהם את יסוד החיות המתמיד. אכן, מבחינה זאת סיפורי דוליטל הם כחיים עצמם, והילדים יכולים לחיות בתוכם ברחבות נפלאה. הסופר האנגלי יו וולפול קנה במקרה את „דוליטל" הראשון בחנות־ספרים בהמשייר, שנתיים אחר צאתו לאור. קרא והתרשם עד כדי כך שהריץ מכתב ללופטינג. במכתב זה, שנכנס כהקדמה למהדורה העשירית, ניבא וולפול, כי דוקטור דוליטל יכנס לנצח הספרות והדורות „כמין חלילן מגומר שאלפי ילדים הולכים בעקבותיו...כל הספר הזה הוא פרי רוח גאוני. ובכל מפעל גאוני קשה גם לנתח את היסודות שמהם הורכב. יש בו שירה ודמיון ורוח של בריחות ומעט התלהבות, אך על הכל – מספר יצירות שבמציאותן מוכרחים הכל להאמין, מילד בן ארבע ועד זקן בן תשעים ועד בנקאים עשירים בני ארבעים וחמש."

אוהבי דוליטל בכל השפות מבחינים באינדיווידואליות העצומה של כל אחד מהטיפוסים שברא, החל ברופא עצמו, דרך הצוות המקורי שלו – התוכית פולינסיה, צ'י־צ'י הקוף, ג'יפ הכלב, גאב־גאב החזיר, דב־דב הברווזה וטו־טו הינשוף – וכלה ב„אורחים" השונים והמשונים כגון אותה חיה בעלת שני ראשים, „רחיק־סליק" בתרגום הראשון לעברית, או רחופומשוך במאוחרים יותר, לבני העכבר הלבן, הסוס הזקן דובין, כלבת־הים סופי, כלבי־הקרקס סוויזל וטובי, הדרור הלונדוני ולולן, הכנריות והצב העתיק פניטין. נזכיר גם את חתולת־הירח המוזרה הקרזייה לזית, היחידה בין החיות בסיפורי דוליטל שיש לאלפה וגם היחידה שאין בה תכונות אנוש.

לופטינג צייר את בעלי־החיים שלו בשתי רמות. האחת – לעולם אינם פחותים מעצמיותם הטבעית: חוטמו הרגיש של ג'יפ, זוללנותו של גאב־גאב, פטפטנותה של פולינסיה, עצבנותו של צ'י־צ'י. כל זה נאמן לאופיין של החיות ולהתנהגותן. ברמה השנייה הם פועלים, פיסית ורוחנית, בעולמם של בני־האדם, כלומר ממלאים תפקידים הנראים לנו טבעיים בגלל אמונותינו המסורתיות בדבר אופי־החיה שלהם. למשל, ינשופים הם חכמים, ולפיכך טו־טו מצטיין בחשבון ומסוגל לנהל את עסקיו של הרופא. ג'יפ הוא קולני, עליז, לבבי וחסר־דמיון – ונאמן בכל נפשו ומאודו לענייניו של ד"ר דוליטל. אבל גם הם אינם מתנהלים תמיד בדרך־המלך הכבושה היטב.

יו לופטינג השכיל להטמין „הפתעות" קטנות או גדולות במה שמצפים מבעלי־החיים המסויימים. ג'יפ הכלב־רומאנטי מתקרב כמעט לפיוט בהיסחפו לניתוח נוסטאלגי של הריחות הנושבים ברוח; פולינסיה התוכית מפגינה, כיאה לגילה הישיש, חוכמה ושכל ישר והתנהגות עריצה, הבולמת מעת לעת תכניות אכסטראוואגאנטיות של הרופא. אך גם לה יש „גלישות" של רמיון הזוי; צ'י־צ'י הוא מלאנכולי ופחדן, אך מגלה אומץ־לב מפעים בהתמודדו עם סכנותיו של יער־העד בירח כשהוא נחלץ להביא מזון לחבריו הרעבים; ואפילו דב־דב, סוכנת־ביתו של הרופא, סמל המעשיות וישוב־הדעת, נוטשת את תפקידה כמשק־הבית כדי להיות רקדנית בלהקת־הפנטומימה של דוליטל. ה„מואנש" ביותר הוא גאב־גאב החזיר, שדמותו מבוססת על תפיסות עממיות, והוא גם האפיק העיקרי לחוש הקומי של לופטינג ולאיגיון המילולי האהוב עליו.

יש הטוענים כלפי לופטינג, כי נכשל, בכל זאת, בדבר חמור אחד. האופן שבו הוא מתאר את דמויותיהם של גיבוריו האנושיים האפריקניים יש בו יותר משמינית של „קולוניאליזם", שמקומו לא יכירנו בימינו. אכן, בשנות העשרים לא היה מקובל לחשוב שיש משום גיווי בציורו של נסיך כושי כמין „טמבל", החולם על נסיכה נרדמת, הרותה אותו מפני שהוא שחור־פנים, ומפציר ברופא להלבינו. אופיו של בומפו, נסיך ג'וליגינקי, הוא אומנם „בעייתי" בהקשר של זמננו, אך למען ההגינות יש לומר שלופטינג לא עשאו כפי שעשאו מפני שהיתה לו, חלילה, אידיאולוגיה גזענית, אלא משום שלא התנשא, במקרה זה, על התפיסות המקובלות בבריטניה האימפריאלית של דורו. הרי הוא עצמו כתב, כי „אם נביא את הילדים לידי כך שיבינו, כי כל הגזעים, אם יעמידו לרשותם הזדמנויות גופניות ורוחניות שוות להתפתח, נשקפים להם אותם סיכויים לטוב או לרע, או־אז נניח אבן־פינה ממשית נוספת בהיכל השלום והבינלאומיות".

הזוכרים אתם את שיחתם של בעלי־החיים, החותמת את הספר הראשון בספרי "דוליטל"? הקשיבו:

„ושם, בארץ־אפריקה הרחוקה, ישבו הקופים על ענפי העצים, לאור הסהר הגדול והצהוב, וישוחחו לפני שנתמו

– 'מה חפצנו לדעת, מה שלום האדם הטוב ההוא אשר בארץ־הלבנים!

– 'מה דעתכם, אחים ורעים, הישוב אלינו?'

ופולינסיה קרא מעל אורת הגפן:

– 'אני חושב, אני משער, אני מקווה, כי הוא ישוב!'

ומתוך בוץ הנהר בקע ועלה קול התנין:

– 'אין ספק בעיני. שוב ישוב אלינו, לכו לישון!"

אצל המתרגם הראשון של סיפורי דוליטל לעברית פולינסיה הוא תוכי ולא תוכית. מילא, העיקר שהם צדקו, התוכית והתנין: ד"ר דוליטל אכן שב אליהם ואלינו. ■

משהו:
חזרתי, ראיתי אנשים מכים בחותמת את פנקסי השיקים שלהם. עם שנולד בזלוטי, חושב בלירות, מדבר בשקלים, מיטלם בשקלים חדשים, ומאמין בדולארים.

פולניה. לא צריך מלה נוספת בכותרת.

נסיעה לפולניה מארץ־ישראל, היום, דומה, עולה בדעתי, לנסיעה מפולין לארץ־ישראל, אז. אתה נוסע, בשני המקרים, לארץ היהודים.

לא נוף, לא תרבות, לא ארמונות ולא קניות. באתי אל מה שעומד בגבול שבין המציאות וה־סיפור. היו הרבה רגעים שהרגשתי כאילו אירגנו לי טיול בעולם הבא, או בכל עולם אחר שנברא רק בכתובים. ההסטוריה עשתה בשבילי את פר־לין כמו כדוריות הדם האדומות שלי. עכשיו תארו לעצמכם איך מרגיש אדם שלוקחים אותו לסיור בין כדוריות הדם של עצמו.

„אני נוסע לנשק את האדמה של וארשה", אמרתי לאנשים לפני שיצאתי. הם צחקו, כצפוי, ולי היה נוח יותר להתבטא ככה, מאשר במילים כבדות משקל. בסוף לא נישקתי את האדמה של וארשה, כי המטוס הפולני עשה צרות, ובסוף גם לא הצלחתי להתחמק ממלים כבדות משקל.

הזיכרונות. מבית אבא

כל דבר בפולין הוא תמונה הנותנת מכה למוח. אפילו סתם עץ. אפילו סתם לחם. זה בר־צינות. השורות הבאות לא. המון פעמים בפולניה תפסתי את עצמי נזכר למראה נוף, או לטעם אוכל, איך ההורים שלי סיפרו לי על זה. תמיד הם אמרו לי שלחמאה בפולניה יש טעם מיוחד, אמרתי כשטעמתי חמאה. רק אחר כך נזכרתי שההורים שלי לא פולנים בכלל.

ההיפך, אם יש דבר כזה (אין).

המראה הפולני

מה רואה יהודי כשהוא מגיע לפולניה? אני ראיתי עליבות. מיד כשנחתנו, בגלל תקלות ואי־סדרים איומים, בוואַרשה במקום בקראקוב. ראי־נו נמל תעופה דל, קר ומכוער. אולי זו הכנה מכוונת לתייר, שלא יהיה מופתע ממה שמחכה לו במדינה עצמה, בחסדי הקומוניזם.

מבניין שדה התעופה מיהרתי החוצה, ובבת אחת נפלתי לתוך נוף אגדות חסידים. שלג, אור יר קפוא, עצים בשלכת, ענפיהם חצויים שחור לבן. כמה יפה, ובפעם הראשונה בחוץ־לארץ. כמה שלי. עדיין לא מוסבר. מה שלך? מה ראית כבר? שני עצים וכביש בשלג? אלא שאני מדווח על הרגשתי, ולא על רישום הבעלות של השטח. ההרגשה הזו, המוזרה והחדשה לגבי, התחזקה יותר ויותר ככל שהייתי בפולניה. כיכר שלושת הצלבים בוואַרשה, הפונדקים בלובלין, הבקתות, בתי העיירות, שראיתי עד כה במחסני התפאו־רות של התיאטרונים ובאלבומי שאגאל, וכאן הם בכל קילומטר בכביש. ובכוונה לא מניתי עדיין את בתי־הכנסת, חצרות האדמו"רים, הגיט־אות ובתי־הקברות. בכל מקום ההרגשה היא שה־כל שלך, היה שלך.

משדה התעופה של וארשה, שנחתנו בו בט־עות באיחור של 10 שעות, בחצות הליל, הסיעו אותנו באוטובוס לקרקוב, שבה, בעצם, היינו צריכים לנחות. המרחק הוא חמש שעות נסיעה. רעיון פולני מטורף. אבל היינו צייתנים. פולניה היא לא המקום לעשות שערוריות ולעמוד על זכויות הצרכן שלך; באמצע הדרך הזו היה המפ־גש השני שלי עם פולניה. הנהג עוצר לפיפי. חשבתי שהוא עוצר במלון, פונדק, או לפחות תחנת דלק עם בתי שימוש. מה פתאום? הוא עצר ביער בצד הדרך. שלג ועצים, בפריזר שלי יותר חם, ונשים פולניות יוצאות, בלי פליאה, ועושות על השלג אחת ושתיים. אחרי דקה של התאוששות גם הישראליות שבאוטובוס עשו או־תו דבר, באין ברירה.

מצבת אבן בבית־הקברות היהודי בוואַרשה. המצבות נשארו. כל הפאר והכוח.

המקומות. ארץ שמות המשפחה,

קרקוב היא עיר יפה, ועם זאת, מה זה איכפת לי. יש ארמונות, חלקם יפים, אם כי יותר צנו־עים וקשוחים מאשר בצרפת או באיטליה. אלא שבשבילי, הוואוול, ארמון המלך הפולני, הוא מושב האנס פראנק, המושל הנאצי של פולין. זה מה שאני רואה שם. באחד האולמות המפוארים של הארמון אומרים לנו: זה היה בית הקולנוע של הפיקוד הנאצי.

מאז שהכרתי את סיפור המחתרת היהודית של קרקוב, קרקוב היא עיר בין ערי נשמתי. הביקור בה, בניגוד לביקור בערי חלום אחרות, רק הגביר את הקשר. יוסטינה כתבה שם יומן בכלא. דולק ליבסקינד לחם שם, ואמר שם: אנחנו לוחמים על שלוש שורות בהסטוריה.

וושקה, אשתו אז, חברת רגניה היום, סיפרה לי פעם עליו ועל המחתרת בקרקוב. הייתי המום כשפגשתי בה, בעצם עוד כשגיליתי שהיא קיי־מת. אי אפשר להאמין שמישהו היה בשני העול־מות, כאן היום, שם אז. אבל יש אצלנו הרבה כאלה.

בקרקוב הלכתי לראות את המקומות שבהם הרגה המחתרת גרמנים. מצאתי וראיתי את קפה ציגנריה, את הטיילת שעל חומת העיר. את השדרות שבהם ירו בגרמני הראשון ונטלו את נשקו. את האנדרטה של אדם מיצקביץ' שעליה הניחו פרחים, שהפולנים ידעו שהנה, היהודים המפרפרים מורדים. אבל הם לא חושבים רק על האינטרס היהודי, גם בשם פולין הם מורדים. תמיד היינו כאלה.

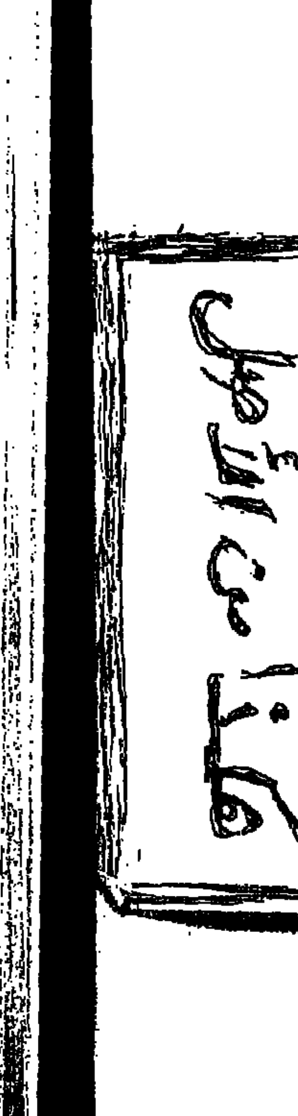
ראיתי, ומה שראיתי לא אשכח אף פעם. יש מעט מצבים שבהם נקבעת תמונה חדשה במער־כת הזיכרון הראשונית של המוח, והמצבים כאלה פוחתים והולכים עם השנים. בפולניה, המאגר העמוק של המוח נפתח, וקולט וקולט.

הנה מה הוא קולט: קרקוב, הויסלה, וארשה, מיכסה הביוב, וסטפן גראייק שיצא משם עומד לידו ומספר. רחוב נאלווקי שאיננו עוד כמו אז. הדרך לביאליסטוק, ביאליסטוק, הגטו בביאליס־טוק, ורחוב צ'פלה שנשאר כמו אז. פארצ'ב שביערות, היערות, הביצות, הסוסים עם העגלות, לוקוב, סוסנוביצה ועוד שמות משפחה שאתה נוסע דרכם במכונית מרצדס או פולונז. לובלין, גור, רדזין.

ומה אני אגיד אושוויץ, בירקנאו, טרבלינקה, מאידנק. את זה המוח לא קולט. לא באמת. וזה מה שצריך להזכיר: אין רשימה זו כתב אהבה לפולניה. אני מכיר די כאלה שבאו משם, ואשר רווים נחת לראות את הארץ בהתרוששותה, ואת תושביה בסיבלם ובניכבשותם. ואין בהם שמץ רצון לחזור לשם.

אני חזרתי.

מאיר עוזיאל

שטח פרטי

זאהי ארמלי

כדורגלן

חושבים שאני ביישן. אני לא ביישן. אני שקט. לא אוהב הרבה לדבר. הכי חשוב לי זה האשה והילדה. הכי אני אוהב להיות בבית, עם האשה, לשחק עם הילדה שלי. אני אוהב ילדים, בעיקר את הילדה שלי. ויש לי את הזמן הפנוי לשחק איתה ולטייל איתה ועם אשתי. אני לא מאלה שאוהבים לצאת ולהתפרפר בלי האשה. להיפך. לכל מקום אני יוצא עם האשה. זה כבוד בשבילי. היא הרי עושה את העבודה הקשה. וכשאני לא פה, לפעמים חודשים, היא שומרת על הכל. מטפלת בכל דבר, שומרת על הכבוד שלי, וזה חשוב ונותן הרגשה טובה.

בשפרעם אני בין הראשונים שהתחילו להשתלב בחברה יהודית יותר. לפעמים אני הולך עם אשתי למועדונים. עכשיו יש עוד כאלה שכבר התחילו להשתלב בחברה היהודית, במיוחד רווקים. למעשה אני יכול להשתלב בכל חברה, בכל מקום חדש. אני יודע שאני בסך־הכל שחקן כדורגל. בשבילי אין בכלל הבדלים של – הוא יהודי ואני ערבי. יש לי את הכיוון של בנאדם או לא בנאדם. אני מחפש את הבנאדם לא את העדה והדת. אם אני יודע שאני יכול לתת כבוד למישהו והוא מחזיר לי כבוד – זה נותן לי בטחון והרגשה טובה יותר מכל דבר אחר.

האמת היא שלא תמיד קל להשתלב בחברה יהודית, אם אין לך עבודה מסוג כזה שמשלב אותך בחברה. כי יש הרבה קשיים ועניין של מנטליות אחרת. אני חושב שאצלנו סוד הקיום הטוב זה בגלל שאני מצליח. ההצלחה עוזרת לזה. אבל, אולי גם אם לא הייתי שחקן כדורגל, היו לי חברים יהודים ממקום העבודה. עכשיו החברים היהודיים הם בעיקר מהכדורגל. וגם הספר שלי ואיפה שאני קונה את הבגדים.

אני אוהב לקנות בגדים בצבע בז' בעיקר. תמיד באותה חנות בחיפה. לפעמים אשתי באה איתי לעזור לי לבחור. אבל כשהיא הולכת לקנות בגדים, אין לי הרבה סבלנות. אני מוכן להביא אותה ולקבוע איתה שעה לבוא לקחת אותה, ובינתיים היא יכולה להכנס לכל החנויות, אבל בלעדי. בגדים של האשה בוחרים קשה, ולפעמים מבזבזים על זה יום שלם. אני מעדיף שתקנה לבד. אני סומך על הטעם שלה.

אני חושב שאצלנו סוד הקיום הטוב זה בגלל שאני מצליח. עכשיו החברים היהודים הם בעיקר מהכדורגל, גם הספר שלי ואיפה שאני קונה את הבגדים.

אף פעם לא רציתי לעבור לגור במקום אחר. אני אוהב את שפרעם. כל המשפחה שלי נולדו פה. לפי מה שאני יודע אנחנו פה לפחות משנת 1800. לסבי היתה אדמה, בערך 60 דונם, אבל הוא מכר אותה. אנחנו לא הספקנו להכיר את הדבר הזה של להיות שכני אדמה. שפרעם היא עיר, יותר מ־30 אלף תושבים. החיים השתנו. עם כל ההתקדמות, וההתפתחות היא בכל שטח מקצועי. מתחת לבית יש חלקת אדמה לגינה, וזה רק ענין של זמן לסדר ממנה גינה. אני אוהב לעבוד בגינה.

עד שהתחתנתי, לפני שנתיים וחצי, גרתי אצל ההורים. עכשיו אני גר בבית לידם. פה, בבית הזה, מתחתי ומעלי, גרים האחים שלי, וההורים לידינו. זה סידור מצוין, הם לא צריכים לדאוג לי ואני לא צריך לדאוג להם. אני אוהב את המשפחה לידי, את הרגשת הקירבה. זה עושה לי טוב. אני פשוט ממשיך את החיים הרגילים שלי. זה נותן לי הרגשה שהחיים לא משתנים. אשתי, גם היא משפרעם. הכרתי אותה כשהיתה בסוף התיכון. הלכנו שנתיים לפני שהתחתנו. מאז שהיא איתי היא התחילה להתעניין בכדורגל. כשיש משחקי בית, היא באה לראות. אבי ואחי באים לכל המשחקים.

אני מקליט מהטלוויזיה את כל קטעי המשחק שמשדרים, ובמשך השבוע חוזר ומסתכל בהם אולי איזה 20 פעם. ממש לומד אותם. הדברים הנכונים משמחים אותי. מהטעויות אני משתדל ללמוד לקח לעתיד. זה כמו שיעורי בית. בכלל, אני אוהב לראות טלוויזיה. רואה כמעט את כל הסדרות. אוהב מאוד סרטי מתח ופחד. על סרטי אהבה אני מסתכל מעט' מאוד. את משחק השבוע אני לא מוכן להפסיד. בכלל, כל ענין שיש בו ספורט – בשבילו אני מוכן לוותר על הרבה דברים אחרים. כל ספורט, לא רק כדורגל. נעים לי ומעניין בשבילי לצפות גם במשחקי כדורסל, כדוריד, טניס. נכון שאני מילדות מתלהב במיוחד מהכדורגל וזה השפיע עלי יותר מכל ספורט אחר.

אולי גם מפני שפה, בשכונה, לא היה לנו כלום. לא מגרשים, לא אימונים, מה שהיה זה כדורגל. ובערך בגיל 9 התחלתי להתלהב מזה. כסף לקנות כדור לא היה, אז עשיתי כדור מסמרטוטים.

הרבה זמן ההורים התיחסו לזה כאל תחביב. גם כשראו שזה יותר רציני, לחצו שקודם אגמור תיכון. סיימתי במגמה סיפרותית. אז זה היה משהו, כי אני הראשון מבין האחים שגמר תיכון. האחים הקטנים ממני הלכו בעקבותי. אבל יש לי גם מקצוע. יותר משבע שנים עבדתי בחלקי חילוף למכוניות. רק לפני שנה עזבתי את העבודה. בעצם ההורים רצו שאלמד רפואה, אבל המצב הכלכלי לא היה טוב בבית, וחוץ מזה הכדורגל כבר התחיל לשגע אותי. וזה היה במקום לצאת וללמוד רפואה. אני לא מצטער על שום דבר. אני חי את הימים שלי ואת הימים שבאים; וזה הכי חשוב. יש כל התנאים שבנאדם יחיה טוב. אין סיבה שלא לחיות טוב. כל דבר טוב שישנו בחברה – יש אצלי. אני חי בחברה טובה שאין בה דברים חריגים. אני גר בשכונה של אנשים שאני מכיר הרבה זמן. גם מבחינה כלכלית, ברוך־השם. אני חי בסדר ומה הבן אדם צריך יותר מזה?

הדברים שיש בבית, הריהוט והקישוטים, את זה קנתה האשה. הלכתי איתה לקנות, וזה הטעם של שנינו. אני תיכננתי גם ארון מיוחד בשביל כל הגביעים, אבל הוא עדיין לא גמור. אז בינתיים חלק

איזה מזל אתה? _מזל עקרב._

חשבת פעם לעזוב את הארץ? _לנו יש רגש מיוחד להורים. קשה לעזוב את ההורים ולכן גם לא בא בחשבון לעזוב לתקופה ארוכה._

אתה אוהב הפתעות? _כן, אבל רק טובות._

על מה קשה לך לסלוח? _אין דבר שאני לא יכול לסלוח עליו. רק מי שיושב למעלה ועושה את החשבונות שלנו יודע על מה אפשר ועל מה אי אפשר לסלוח._

מה החסרון שלך? _אולי זה שאני שקט יותר מדי._

מה מרגיז אותך? _כשאומרים לי דברים לא נכונים._

מה משעמם אותך? _רק המוות._

מה אתה מתעב? _בן אדם שיש לו אף למעלה. זה נורא מגעיל אותי._

מה ישראלי בעיניך? _כל דבר שיש במדינה הזאת הוא ישראלי._

מה אתה שונא בארץ? _שאין שלום._

מה אתה הכי אוהב לעשות? _לעזור לאישתי. אם יש משהו מקולקל בבית – אני מתקן, אבל הדברים ששייכים לאשה, זה היא עושה._

מה מרגיע אותך? _להיות בבית._

מה הבילוי האהוב עליך? _לרקוד במועדון. ריקודים מערביים וג'ז ודיסקו._

מהו זיכרון הילדות החזק ביותר שלך? _פעם אחותי נתנה לי מכה ופתחה לי את האף. עברתי ניתוח והיה בלגן שלם, וכאב לי הרבה._

מה המאכל האהוב עליך? _קישואים ממולאים ועוף ממולא._

מה אתה אוהב לקנות? _דברים שקשורים לספורט, נעליים, חולצות, טרנינגים._

מה היית עושה אילו היה לך בוכטה של כסף? _קונה מכונית חדשה, בונה וילה ותורם למוסדות, במיוחד של ילדים._

איזה מוסיקה אתה אוהב? _אני אוהב במיוחד מוסיקה שקטה, בכל השפות._

את מי הערצת כשהיית ילד? _את פלה הכדורגלן הברזילאי._

מה אתה קורא? _קורא רק עיתונים, ערביים ועבריים._

מי שחקן הקולנוע האהוב עליך? _רוג'ר מור._

מי שחקנית הקולנוע האהובה עליך? _סופיה לורן._

מה מרגש אותך? _דקת ההכרעה במשחק._

איזה נוף אתה אוהב? _הים והשמש השוקעת._

מה אתה רוצה לעשות "כשתגדל"? _לעבור קורס מאמנים ולהתחיל לאמן._

מהגביעים עומדים כאן, מעל לאח, והאחרים בפינות שונות בחדר. כל גביע יש לו משמעות בשבילי. ויש שניים־שלושה שאני אוהב במיוחד. למשל הגביע של כדורגלן העונה, וזה של אלופת המדינה, והנה הגביע של "מעריב" לשחקן ההוגן.

כשאני חוזר ממשחק, קודם כל אני רוצה לאכול. אחר־כך שותים קפה, מדליקים טלוויזיה ומתחילים להסתכל במשחק. לפעמים יוצאים להורים, לחברים. יש לי חברים שלמדתי איתם בתיכון וחברים מהכדורגל וכמובן האחים שלי. פעם בשבוע אוכלים ארוחה משפחתית אצל אמא.

אצלנו, יום ראשון זה יום משפחתי. נוסעים לטיול, אוכלים בחוץ. בשבוע שעבר, למשל, נסענו לטבריה, הלכנו לראות את חוות היענים, אכלנו

כוכב מכבי חיפה והנבחרת הלאומית נולד, גדל וממשיך לגור בשפרעם. ילד אמצעי למשפחה בת שבעה אחים ושתי אחיות. נשוי, אב לילדה בת שנה ורבע. גר בדירת שלושה וחצי חדרים.

במסעדה, נהנינו. למעשה, השבוע מתחיל ביום שני, עד יום חמישי, כל יום אחרי הצהרים, יש אימונים. בבוקר אני קם די מאוחר. משחק קצת עם הילדה, מדבר קצת עם האשה, יורדים העירה ביחד לעשות קניות. ויש מכתבים לענות. אני מקבל הרבה מכתבים ממעריצים מכל הארץ ועונה לכולם. גם למעריצות. אשתי לא כועסת כי המעריצות הן קטנות, בנות 14–16. מעריצים זה חשוב. בעיקר חשוב לי מכתבים מילדים ואני תמיד עונה להם ושולח תמונה. לא אוהב לאכזב אותם, כי הם העתיד שלנו. צריך ללמד אותם את הדברים הנכונים והטובים.

יום שישי זה יום המנוחה לקראת משחק השבת. לפעמים אני רואה טלוויזיה מירדן. לפעמים משחק קצת קלפים או שש־בש כדי להעביר את הזמן.

אני מקבל מכתבים ממעריצים מכל הארץ ועונה לכולם, גם למעריצות. אשתי לא כועסת כי המעריצות קטנות.

כשמשחקים קלפים משחקים "ווסט", או משחק שדומה לרמי. "פנאקל" קוראים אותו. משחק עם חברים, אצל הורי או אצל הורי אשתי. לא משחקים על כסף, רק בחגים. הנה, עכשיו באים לנו שני חגים. בערב חג המולד אנחנו הולכים אצל הורי ואצל הורי אשתי, מתאספים כל האחים, עושים בשר על האש, קובה מיוחדת, כל מיני דברים טעימים שאוהבים מבשלים ביום הזה. גם ממתק מיוחד הנקרא "אריאה" מבשלים ליום הזה. יושבים ביחד, מספרים חוויות, מדברים, ויש "באבא נואל" (סבא חג המולד) שמביא מתנות לילדים. למחרת הולכים לכנסיה. אני הולך לכנסיה רק בחגים. בשאר הימים אני חושב שלעשות דברים נכונים וטובים זה חלק מהאמונה לא פחות מאשר להתפלל בכנסיה.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: שלמה מוסקוביץ

סופשבוע

טבת תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
בשיתוף עם רשות
שמורות הטבע
צילומים: שמואל רחמני

שיקמה בחולות. מאחוריה מתחילות גבעות החול

11. אל חולות הזהב

במרכז הארץ, בין כבישים, שיכונים ופרדסים, עדיין נשארו גבעות רכות של חולות זהובים ונקיים.

אפשר לבלות כאן כמה שעות יפות, עם התגלשויות מגבעת חול, שגובהה 20 מטר לפחות. מקום בין שמיים וחולות. להתגלש ולשוטט בדיונות, גבעות החולות הנודדים שמדרום לאשדוד. לגלות כאן עיקבות של צבאים וציפורים. להטביע את כפות הרגליים היחפות בחול הרך, גם אם באופן רשמי עכשיו חורף בארץ־ישראל.

מקום טוב לאלה שאוהבים לנסוע מעט ולשהות שעות אחדות במקום אחד. הילדים, יחפים בחולות, יעשו כאן חיים משוגעים, והמבוגרים בעקבותיהם. תענוג שקשה לתאר אותו. צריך לבוא ולהיות כאן.

רק 40 דקות נסיעה בכביש המהיר, מתל אביב למחלף אשדוד. בצומת בני דרום פונים שמאלה וימינה לכביש אשדוד־אשקלון, ונוסעים עוד 6 ק"מ עד לתחנת הדלק בצומת „עד הלום". לכאן, במלחמת העצמאות, הגיע הצבא המצרי.

מימין – מסילת ברזל. נכנסים בתחנת הדלק, מסתובבים, וחוזרים לכביש ופונים מייד שמאלה בצומת. הפניה לכאן מימין – אסורה. חוצים את המסילה וממשיכים בכביש הצר המוביל לאשדוד עד למוסך אגד. לאורך גדר המוסך יש דרך עפר טובה, שבה ממשיכים לנסוע עד לצומת. ליד עץ שיקמה, פונים ימינה ונוסעים עד סוף דרך העפר. חונים. כבר בכיוון הנסיעה רואים, גבעת חול גבוהה מבצבצת מבעד לחורשת השיקמים. כאן צריך להיפרד מהמכונית, וללכת שמאלה, בתוך בקעת חול קטנה, עד למרגלות גבעת החול. ייתכן שתיראו בה את העקבות של אלה שגלשו פה לפניכם. מקום המזכיר למבוגרים ילדות ונעורים בקרית חיים או בחולון. לילדי בית הספר. זהו טיול בלי הסברים, רק הוצאת מרץ, הוצאת פחדים, גלישות, גילגולים והנאות בחינם. התינוקות ילמדו פה ללכת. לבוא ביום שמש בהיר. כאשר השמיים אבי־ ◀

שובך יונים בגדרה: אבינדב מסרב לפרק אותו

גדרה הביל"וית

אפשרות נוספת, היא לשלב את הגילגולים בגבעות החול שמדרום לאשדוד עם ביקור קצר בגדרה, המושבה הביל"וית שנכנסה עכשיו לשנתה ה־101.

המרחק ממחלף אשדוד לגדרה כ־12 ק"מ. בצומת בני דרום פונים מזרחה (שמאלה) לצומת גדרה ופונים צפונה (ימינה) ונכנסים ימינה לפני תחנת הדלק לרחוב הביל"ויים בגדרה. ומובן שמשמאל רואים מיד בית שהוא בנק. לפני כן עמד כאן בית של ביל"ויים, הציונים שהקדימו את הרצל – הבית של משפחת צוקרמן מחלוצות הראשונה, החמצן האמיתי של המדינה.

גדרה, בנויה על שבע גבעות בורכר וטובלת בירק. 8000 תושבים ו־46 בתי כנסת.

אחד הדברים היפים שיש לראות כאן הוא שובך היונים של אבשלום אבינדב במהכז המושבה. לפני שלושה חדשים גזרה המועצה על הריסת השובכים מטעמי בריאות הציבור ובגלל הילדים המתגוררים. שני שובכים אחרים במושבה, בחצרות של סבהלוב ושל לובוביץ ברחוב המולדנים, זמו לחנינה. החששים, בני הביל"ויים, שנולדו בבתים, שהם נרים כחם בכל ימיהם, חורשו להמשיך ולגדל יונים. אבשלום אבינדב, צעיר בן 45, מסרב לפרק את השובך. אלה אנשים שהתרגלו מילדותם למשק כמו מגה על חג ובחגיו. בתקופות מקשה, שימשו היונים למאכל ובני המקום זוכרים את הארוחות המלכותיות של הקבתות וזקים אלויות ועים ממולאות.

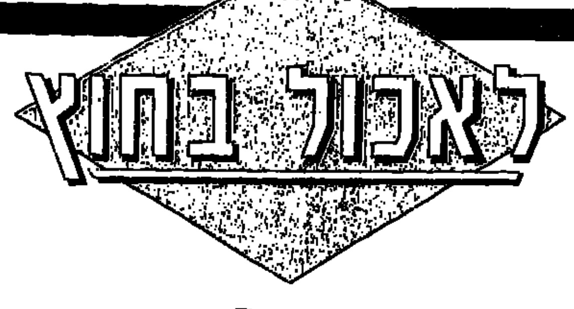
[illegible]

בגבעות החול של „עד הלום"
צילום: שמואל רחמני

מעריב

מעוף היונה הצלויה

היונים של יונס: נחיתה רכה ונעימה. (צילום: שמואל רחמני)

הו יונים צלויות, יונים ממולאות, חמדת כל משורר וגרגרן. דמיונו של מי אינו ניצת למשמע השם: יונים צלויות. יונים מעופפות בשמיים אתה רואה לעתים מזומנות. יונים צלויות – לעתים נדירות יותר. אולי מפני שהכנתו של עוף קטן זה כרוכה בהרבה טירחה, ומידתו קטנה ממידת תיאבונו של הסועד הממוצע. פה ושם אתה מגלה מזללה שבעליה היה מוכן לטרוח בהשגת יונים, במריטת נוצותיהן, בניקויין, מילויין ואפייתן. אבל לא תמיד התוצאה מצדיקה את הציפייה. להכין יונה צלוייה כמו שצריך – לא כל טבח יודע.

והנה, במעופנו הבלתי־נלאה בעקבות היונה הצלוייה, את מי אנחנו פוגשים אם לא את נחום סלונים. איש רעים להתרועע, נווד מסעדות ותיק וגם חובב יונים צלויות מושבע. כשנגיע יום אחד לגן־העדן, ודאי נפגוש אותו שם מנצח על סעודת הליויתן ושור־הבר עם חיוכו הטוב ולבו הרחב. לשבת עם סלונים אל השולחן זו הנאה. מאחר וגן־העדן איננו לגבינו בטווח מגע מיידי, אנו מסתפקים בינתיים בסעודות חולין בעולם הזה. ותוך כדי כך, כאמור, אנו פוגשים את סלונים ושואלים אותו אם יש חדש בענף היונים הצלויות. הוא מרעיף עלינו את חיוך הנעורים הנצחי שלו ואומר: עופו בעקבותינו.

◇

אנו מעופפים אתו דרומה ונוחתים נחיתה רכה ונעימה בתחומה של תחנת דלק גדולה ליד צומת אבר כביר – בקצה רחוב הרצל ושדרות בן־צבי. יש שם מסעדה לא גדולה, לגמרי לא הדורה, בלי קישוטים ובלי גינונים, בלי שום יחס למה שאנחנו קוראים אסטטיקה. מין מסעדה ערומה. קוראים לה "יונס" ולא לערבב עם "יונס" מרחוב קרם ביפו). ככל שהיא קטנה ולא כפתה בחיצוניותה, כך היא מפתיעה במיגוון הרחב של מאכליה וברמת הבישול הטובה: "יונס" של אבו־כביר היא המסעדה האחרונה שבה היינו כחפשים יונים צלויות.

לפני שאתה מגיע ליונים יש כבחר לא מבוטל של ניגובים וסלטים, ארבעה־חמישה ממולאים, מבחר של דגי ים וחסילונים עשויים בחמאה ושום, שלא לדבר על מאכלי כבש ועוף. בקש עם המנות הראשונות שיגישו לשולחנך פלחי צנון טרי, עלי חסה ערבית רעננה וזנבות בצל ירוק. מי שאוהב סיניה־בטחינה, או "מוסאחאן" – אצל יונס עושים את זה לגמרי לא רע.

◆

אבל אנחנו כאנו לכאן בשביל היונים. מי שמחפש מנת בשר ללעיסה כבדה, שיזמין אומצה, או שלושה סיחים של שישליק. יונה היא בגדר אכילה קלילה, בשרה נמדד בגראמים. על כן, אחת הדרכים להעניק לה "ישות" היא לדחוס לחללה מילוי טעים, שיתמזג עם טעמיה. מלבד מילוי טוב צריכה היונה להיות בגיל הנעורים. יונה שהזדקנה להתעופף, בשרה קשה וצמיג. מסעדה שיודעת ורוצה להגיש יונה כהלכתה מקפידה כי זו תהיה גוזל מתבגר, שטרם הספיק לטפח את כושרו הגופני בהתעופפויות של ממש. אצל יונס הוגשו לנו יונים צעירות ועדינות בשר, נוהקות בשיזפון תנורי. הן היו ממולאות בכבד הודו, אורז, צנובר ושקדים. התוצאה היתה מצויינת.

מחירי המנות המיוחדות אצל "יונס" הם כדלקמן: יונה – 12 אלף שקל. מוסאחאן (עוף אפוי על גבי פיתה רוויה בשמן, עם סומאק, שקדים וצנובר) – 10 אלפים שקל. סינייה בטחינה – 7,500 שקל.

מאו"ל

מתכונים

גוזלים ממולאים

דאבוננו קשה להשיג יונים למאכל בשווקים היהודיים. ניתן לגומת זאת לקנות בשווקי־יהודה ושומרון, מזרח־ירושלים (עזה, מוטב להשתמש בגוזלים, כי בשר היונה המבוגרת פחות טעים, חשי־חיטה, המריטה והניקוי – כמו של כל בשר עוף.

מנקים את הגוזל מבחוץ ומבפנים. לאחר הוצאת חלקי הפנים, מותירים פתח קטן מאחוריו, ומגישים להכנת המילוי. נוטלים אורז חצי מבושל, ומטגנים בבדי עוף או הודו עם בצל קצוץ, חותכים את הכבדים לקוביות ומערבבים עם האורז בתוספת פלפל שחור, צנוברים, שקדים קלויים ומעוגנים [illegible]

[illegible]

תפוחי אדמה ממולאים

מקלפים את ה־10 תפוחי אדמה בגודל בינוני [illegible]

[illegible]

טיול

סופשבוע

(המשך)

כים בגוש דן, כאן יש שמיים תכולים וענני נוצות. אפשר לבלות כאן עד אתה"צ עם שתיה, סנדביצ'ים ופירות מהבית.

עוד לא החליטו אם יבנו כאן עוד שיכונים או לא, אבל בינתיים אפשר לבלות בנוף הטבעי של ים החולות. חולות מסתף הנילוס ומקרקעית הים המוסעים ליבשה על־ידי זרמים הפוע־לים לאורך החוף, ושכיוונם הכללי הוא מדרום לצפון. חלק מהחול שוקע בחוף. הרוחות מסיעות אותו לפנים הארץ. הדיונות נערמות בכיוון הרוח מדרום־מערב לצפון־מזרח. זה סוף ההסברים מפני שהתענוג האמיתי הוא פשוט להתגלגל בדיונה הגבוהה. אם הטיפוס עליה נראה קצת קשה בהתחלה לעלות לאט לאט. כמו כל דבר טוב בחיים קצת קשה להתחיל, אבל כשמתחילים – רוצים עוד ועוד.

מראש הגבעה, לשוטט מעט מערבה ולהסתובב על ראשי גבעות החול כמו בצילום שבעמודים הבאים.

הדרך חזרה לכיוון גוש דן: אחרי השהייה בחולות, קצת קשה ליפול מייד על השממה של הכביש המהיר. לכן, לא לפנות שמאלה למחלף אש־דוד, אלא להמשיך בכביש הישן בנוף הפרדסים וגבעות הכורכר של מוש־בות הדרום. בדרך עוברים ליד מושב בן־זכאי, יבנה, כפר־הנגיד, עיינות ומי־מון. רואים את רכס הכורכר של מושב בית עובד, אשר בו, בעיצומו של חו־רף, תהיה פריחה נהדרת. קבוצות קבוצות של אירוסי הארגמן יפרחו בין הפרדסים של בית חנן בעוד חודשיים שלושה. עד אז, מומלץ לפנות שמא־לה למושב בית־חנן לנסוע מייד ימינה בתוך שדרות פיקוסים עבותים עד סוף הדרך, בכביש צר וכפרי, המוביל למו־שב נטעים. בדרך רואים פריחה כתו־מה יפהפיה של אורנית להבת (מטפס תרבותי) על הגדרות. בנטעים מגיעים עד לנקודה שבה יש שלט גדול „אין מעבר לים", פונים ימינה ועוד פעם ימינה וחוזרים לכביש הראשי עד למחלף גן רוה. וכיוון שכבר מחשיך אפשר לעלות על הכביש המהיר לת"א וסביבותיה, ולזרום עם התנועה בדרך הביתה. יש לקוות שתושבי בית חנן ונטעים, המבקרים בתל־אביב ליד בתינו, לא יתנגדו שנעבור בנוף הכפרי הירוק ליד בתיהם.

ים החולות האחרון

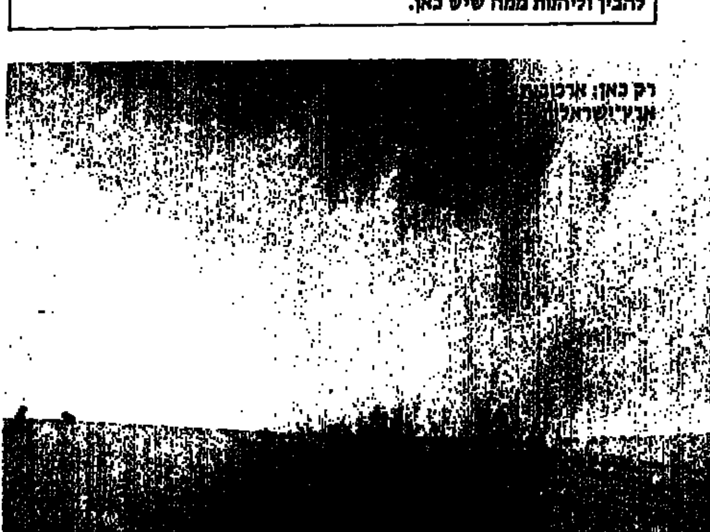
ישראלים, שגילו את גבעות החול של סיני, בראס־בורקה ובוואדי חוד־רה, ישמחו לגלות שעדיין יש מרחבי חולות זכים ונקיים לא רחוק מבתי־הם. עקב צירופי־מקרים ותיכנונים יצא שים החולות האחרון של המדינה, המשתרע מדרום לאשדוד עד חוף אשקלון, מתחלק בין שלוש רשויות מקומי־ות: בצפון – עירית אשדוד. במרכז – המועצה האזורית באר־טוביה. בדרום – המועצה האיזורית חוף אשקלון.

כל השטח המומלץ לטיול הוא בתחום עירית אשדוד ומיועד למגורים. רק בגלל ויכוח מתמשך בין מינהל מקרקעי ישראל לבין „חברת אשדוד", שקיבלה את הזיכיון לפיתוח העיר, החולות עדיין חולות. מעט דרומה, בחוף ניצנים, החלו אנשי הקיבוץ לפתח את מרחבי החול וגבעות הכורכר למקום נופש המנצל את הנתונים הטבעיים של המקום, בסגנון נואייבה.

חוף זיקים, שתוכנן להקים בו תחנת כוח גרעינית, עדיין פתוח לשינויים כ„שטח תיכנון לעתיד". שיתוף פעולה נכון בין אנשי האיזור ובין גורמים התיישבותיים ותיירותיים, וגם יזמים פרטיים, עשוי להביא לפיתוח נכון של האיזור לנופש וגם לפרנסת תושבי המקום. יש כאן בוסתנים נהדרים עם גפנים, שמטפסות על השיקמים, עצי־תות, תאנה ותמר, שעדיין שומרים על אופיה של תקלאות החולות הארץ־ישראלית. כאשר אנשי החברה להגנת הטבע פתחו את „שיקמים", בית־ספר שדה בניצנים, סקרו את האיזור וגילו בו צמ־חיה ייחודית וחיות־בר שעדיין משוטטות בו חופשי. כשצילמנו בחולות אש־דוד, הופיע מעבר לדיונות תן, ריחרח ועשה אחורה פנה בריצה מהירה.

כל אחד יוכל לגלות פה את עקבות הצבאים וגלליהם, את עקבות הלטאות הזהובות התומקות בחולות ואת שיחי הלענה הירוקה־כהה ששורשיה, כמו חבלים עבותים, נחשפים ומתכסים חליפות על־ידי החולות. והיפה מכולם הוא שית בעבה מטר וחצי שיש לו שורשים ארוכים, מעט עלים ופרחים לבנים קטנים. זוהי ארכובית ארץ־ישראלית. מכל העולם, אפשר למצוא אותה רק כאן.

אם ייעלמו החולות ולא ינוצלו בתבונה, לא יידעו הדורות הבאים איך נראה פעם מישור החוף של ארץ־ישראל. לא צריך להיות בוטנאי או זואולוג כדי להבין וליהנות ממה שיש כאן.

רק כאן: ארכובית ארץ־ישראלית

הבית של מינץ בגדרה. עכשיו מוזיאון למושבה

המוזיאון לתולדות גדרה

נוסעים ברחוב הביל"ויים בגדרה עד הבית הכי יפה ברחוב, בית מינץ, תרפ"ד, שם שוכן המוזיאון לתולדות גדרה. ד"ר מינץ חי פה שש שנים והשאיר את ביתו לציבור. הבית עמד נטוש עד שבא אחיינו, אדווין ברינגלס מארה"ב לחפש שורשים בארץ.

אחרי שגילה אותם, תרם 170,000 דולר לשיפוץ הבית שהיה למוזיאון לתולדות גדרה.

הבית היפהפה סגור בשבת. כאן חונים והולכים אחורה אל שני בתים קטנים וצנועים עם שובכי יונים בחצרות. בחצר בית סברדלוב רואים את הצריף של הביל"ויים, שפתוח לציבור רק בימי חול. מולו, ליד הפיקוסים הגזומים בנוסח ורסאי, יש בית ישן משופץ עם דלתות כחולות. חוזרים אל בית מינץ ופונים ימינה ברחוב שכביש, ושוב שמאלה ועולים על הגבעה. כשהולכים רואים מימין את בית לוינסון, בית עם שער וחומה, ומשמאל פסלים נאיביים ומשעשעים. בית לוינסון מיסתורי ואפוף סוד לאחר שנמסר למתיבתא אחת. במקור היה זה בית אחוזה של מיליונר יהודי מסיביר שהגיע הנה ב־1918 ותצלום דיוקן שלו, מצופה אמאייל, עדיין קבוע על מצבתו בבית העלמין.

את אחוזתו הוריש לקק"ל. על חלקה ניבנה בית־ספר, והבתים שימשו כבית הבראה לסופרים ומורים. מיום שנכנסה הנה המתיבתא ננעל הבית ונהרס הגן. בינתיים הוא עזוב.

יורדים בשביל העפר אל הכביש ופונים שמאלה כדי לחזור למכונית.

מידע

• מרחקים:
חולות אשדוד – גדרה: 12 ק"מ
ירושלים – גדרה: 70 ק"מ, דרך צומת נחשון, צומת ראם (מסמיה).
גדרה – ת"א: חמישים דקות נסיעה.

• תחנות דלק פתוחות בשבת
בכניסה לאשדוד, בכניסה לגדרה.

• מד"א
אשדוד – טל' 055-51333
רחובות – טל' 08-451333

• משטרה
אשדוד – טל' 055-23444
רחובות – טל' 08-487444

• אוטובוסים
לגדרה ולדרום, אשדוד (ליד מוסך אגד) – לברר במודיעין אגד.

• מקום לפיקניק בגדרה:
גן ביל"ו.

• מסעדה
באשדוד, (בימי חול ובמוצ"ש), אצל עמירם מול הנמל. מסעדה טובה למ־אכלי ים.

• מוזיאון לתולדות גדרה
בית מינץ, רחוב הביל"ויים;
טל' 055-93316
פתוח כל יום – 8 – 13
בערבי חג ושישי 8 – 12
בימים שני ורביעי גם 4 – 6.
סגור בשבת. עוד אין הרבה מה לראות בפנים אבל יש הדרכה לקבוצות המס־יירות בגדרה הביל"וית. להזמין מר־אש.
המחירים: סיור קצר ליחיד – 750 שקל. סיור בינוני – 850 שקל. סיור של שעה, שעה וחצי – 1000 שקל.

• מומלץ
משפחות שיוצאות לגלוש על גב־עות החול מדרום לאשדוד, שלא ישכ־חו לקחת מצלמה. סבתות שמוצגות עם רות צעירה, ישמחו להשוות [illegible]

כמו סרט ישן

אופנה

זהירות! כל השכבות הרחבות נופלות. לצעירות שלא זוכרות – אם תשלפו עיתונים ישנים ותדפדפו – תתקלו בוודאי בתמונות של ריטה הייוורת, לאנה טרנר וחברותיהן הסקסיות. הכל צמוד וצר. זה יפה אך לא כל כך נוח.

מאת יהודית חנוך

החגיגה הגדולה של שלש עוגות ושתי פשטידות על השולחן במסיבת יום ששי נגמרה. ייפסקו המסעות בין הטלוויזיה למקרר. תשכחו מחטיפים, שוקולד, וכל הדברים הטובים, שממתיקים את החיים.

אין ברירה. אם אתם רוצים ללבוש את הבגדים הצרים והצמודים של השנה הבאה ולהיראות בהם, טוב או לפחות, בסדר.

הגל האופנתי של בגדים, שמרגישים ומבליטים כל שקע ובליטה בגוף, שהתחיל למעשה כבר בחורף שעבר, לא יקבל תאוצה ויימשך בקצב מזורז גם בקיץ הבא. בתצוגות לקראת הקייץ הבא, שנערכו בפאריס, המסר הבולט ביותר היה בגדים צרים, שמבליטים את הגוף. הבגדים הרחבים והרפויים של המעצבים היפאניים, שעטפו את הגוף בשכבות־שכבות ואפשרו להסתתר מתחתם, כמעט כמו מתחת לרשת הסוואה - הם בדרך החוצה.

למעלה: צמוד וגם רפוי – פשרה של אופנה שקל יותר לאמץ („פליני"). מימין: לבן ושחור. צמוד למטה, חופשי למעלה („גוימד"). בעמוד ממול: השמלה הקטנה השחורה תעלים כמה חטאי לילה (עיצוב: רחל אהרונוביץ)

האופנה מחזירה אותנו למתנים מודגשות ולירכיים מעוגלות משהו בסגנון ריטה הייוורת ולנה טורנר, שחקניות־הקולנוע הזוהרות של שנות הארבעים, שגם לאחר כל השנים שעברו עדיין נראות סקסיות, כשרואים אותם בסינמטקים או בסרטי „אלטע זאכן", שמוקרנים בטלוויזיה. שמלת הסטרפלס השחורה הצמודה של „גילדה" זמרת הקברט אותה גילמה ריטה הייוורת, – משהו חדש־חדש לנערות של שנות השמונים. יצרני האופנה משוכנעים, שנשים שמשקיעות כל־כך הרבה מאמצים בשמירה על גזרתן, שמתעמלות ועושות ג'וגינג, שרוקדות עם ג'יין פונדה, רוצות להציג את הישגים שלהן.

אם מחפשים באופנה משמעות שמעבר לבגדים, אפשר להסביר את הגל החדש של הבגדים הצמודים לגוף, לא רק ברצון להבליט את הישגי המודעות העצמית לטיפוח הגוף אלא גם ובעיקר, בחזרה, לשמרנות ובנסיון, לבטל לאט, לאט את השחרור והחופש של השנים האחרונות, גם בתחום הבגדים.

אין ספק, שנוח יותר ללבוש חצאית רחבה ועתירת־בד מאשר חצאית הדוקה וצמודה לגוף. גם הרבה יותר נעים ללכת בנעליים שטוחות־נקב מאשר בנעלי סירה על עקב גבוה שמתבקשות כחלק מהצללית הצמודה והארוכה – אבל מתי התייחסה האופנה למושגים של נוחות?

למען האמת, קשה להאמין שהנסיון הזה להחזיר את האשה המשוחררת של שנות השמונים לבגדים שמגבילים אותה, אפילו בפעולות פרוזאיות כמו לטפס במדרגות, אמנם יצליח.

כשמנסים את הצמודים בפעם הראשונה מגלים שיש בהם גם קסם מסויים. לא רק מפני שכשמסירים את השכבות של הבגדים הגדולים והרחבים, וכבר נראים יותר רזים וצרים, אפילו אם זו אשליה אופטית בלבד, אלא בעיקר כי יש בהם חידוש ושוני – וזו תמציתה של האופנה, לחולל שינוי ולהיראות אחרת.

מי שקונה את הבגדים הצרים והצמודים בהתלהבות הן נערות ונשים צעירות שטרם נולדו כש„גילדה" כככבה על המסכים. אין להן זכרון הסטורי, שלבגדים צרים וצמודים יש מגבלות. הן דווקא אוהבות את החידוש. ■

צמחי באך, סימפוניה לעצבים

שיקוי פלא

אם תרצו אין זו אגדה. רופא אנגלי רקח לפני חמישים שנה תמציות של צמחים הפועלות על הגוף כמו במטה קסמים. הן הופכות רעי לב למלאכי שמים, עצבנים וחסרי סבלנות לנינוחים ומסבירי פנים, וחשדנים למאמינים תמימים. בשנתיים האחרונות זה הלהיט של הרפואה הטבעית בעולם המערבי. בארץ, משרד הבריאות עדיין אוסר על השימוש בו.

מאת דליה מזורי
צילומים: שמואל רחמני

אילו אריק שרון היה נוטל טיפות העשויות מהצמח „אל תיגע בי" – צמח המטפל בתופעות של חוסר סבלנות ומהצמח קיסוס (Wine) המטפל בתופעת השתלטנות – הדבר היה גורם לשינוי באישיותו: הוא היה נעשה יותר רגוע. אילו היו מוסיפים לתערובת גם קורטוב של פרח האדר המצוי, העוזר לכל אלה שאינם סולחים,לנוקמים ולנוטרים, ולמי שהכל צריך להעשות על־פי רצונם אחרת הם „ברוגז" לעולם – היה לנו אריק שרון אחר, עם גורל שונה. מבחינתו שלו ומבחינת כולנו.

לראש הממשלה שמעון פרס (זוכרים את ה„כן ולא" „כן ולא" שלו?) מומלץ לקחת את פרח הסקלרנטוס העוזר לאנשים להיות החלטיים יותר. מנחם בגין יכול להסתפק בצמח הערבה, המרפא את מי שנתקף בדכאון ויודע את הסיבה לכך, או ב„כוכב בית לחם" הניתן לאנשים שעברו הלם קשה. לנו לכולנו מומלצת תרופת ההצלה המורכבת מדובדבן (טוב נגד אבדן כושר השליטה העצמית ואבדן הכרה), מהפרח „אל תיגע בי" (נגד מצבי לחץ), ומ„שושנת הסלע" (אמצעי נגד פחד עמוק ממה שיהיה וממה שאנו רואים שמתרחש סביבנו). לקינוח, לא יזיק שגם אנחנו ניקח כולנו את „כוכב בית לחם", שבין היתר משחרר ממצוקות הנגרמות כתוצאה מהשאלה „מה אני עושה פה"?

זה נשמע כמו אחד מסיפורי האגדות על פיות טובות שנוגעות בך במטה של קסם, או בקצה האצבע, והופכות אותך בין־לילה ממפלצת לנסיך מתוק. כל מה שהבנאדם צריך לעשות הוא לזלוף כמה טיפות של שיקוי מופלא לפה – והקסם עובד. אם אתה רע – הוא יהפוך אותך למלאך משמים. עצבני וחסר סבלנות – פתאום תהיה רגוע ונינוח ומסביר פנים. חשדן – זה יהפוך אותך למאמין תמים. חמוץ וחמור סבר? – השיקוי יעשה אותך לאדם שכולו גופת צופים.

ולא רק זה. הוא עשוי לפתור לך בעיות רפואיות. ממציא השיקוי האמין שרוב המחלות, אם לא כולן, הן פסיכוסומטיות הנובעות ממצוקות הנפש, מקטינות את חיוניות הגוף ומחלישות אותו. במקביל מצטמצם גם כושר ההתנגדות של הגוף למחלות.

למי שהסקרנות „אוכלת" אותם נגלה שמדובר בשיטת ריפוי המבוססת על צמחי באך. לארץ היא טרם הגיעה, אם כי את ה„תרופות" אפשר למצוא פה ושם בבתי־מרקחת הומיאופתיים ובבתי טבע. מספר מרפאים טבעוניים עוסקים בה במחתרת. משרד הבריאות אינו מאשר את הטיפול הזה, למרות שהוא להיט ברחבי העולם. השיטה אמנם מוכרת כבר כמה עשרות שנים, אולם את הפופולריות הגדולה שלה צברה רק בשנתיים האחרונות.

בבריטניה ובארה"ב הוקמו אגודות ומרכזים רפואיים בהם מלמדים את סודותיה ומטפלים בעזרתה במאות אלפי אנשים. מרכזים אלה מקיימים קשרי מסחר ענפים בתרופות אותן אפשר להשיג גם כדואר. „אגודת באך" שנוסדה בלונדון ונקראת על־שם ממציא התורה, נחשבת למרכז הגדול בעולם. היא מקיימת מפגשים וימי עיון ואף מוציאה לאור ירחון רב תפוצה ממנו ניתן ללמוד על החידושים האחרונים. אולם המרכז המתחרה שנפתח לא מכבר בקליפורניה, שיכלל את השיטה, ואף הכפיל את מספר שיקויי הפלא.

שיטת הפרחים של באך מתבססת על ההנחה שרוב המחלות נגרמות, לפחות בצורה חלקית, בעטיו של מרכיב נפשי. מצבים כגון חוסר בטחון עצמי, דאגנות וחרדות יתר, חושפים את הגוף לדלקות ולמחלות נגיפיות. רופאים וחוקרים מעריכים היום יותר את כובד השפעתם של הרגשות על פעילותן של מערכות שונות בגוף כמו מערכת העצבים, או שינוי ברמת ההורמונים בגוף.

ד"ר אדוארד באך, רופא אנגלי שחי בתחילת המאה, טען שכדי להתגבר על המחלות צריך הגוף להגיע להרמוניה ולאיזון פעילותן של המערכות השונות. איך עושים את זה? פשוט מאד: „מציפים" את הגוף בחמרים עתירי אנרגיות חיוביות, יפות וטהורות. זה עוזר לגוף להיפתח למידות טובות, לאמץ תכונות חיוביות ולהגיע לשלמות נפשית. ההרמוניה הנפשית תביא בהכרח למצב בריאותי אופטימלי. את החמרים האלה הלך לחפש בטבע. אם עשרות שנים קודם לכן עדיין רקחו את כל התרופות מצמחים, משורשים, או משרף העצים – למה לא לחזור אל המקורות?

הרעיון שלו קיבל חיזוק במחקרים שנערכו לא מכבר, ואשר גילו את דבר קיומן של אנרגיות בצמחים. שיטת צילום מיוחדת שפיתח מדען רוסי מוכיחה כי לכל צמח יש קרינה בצבע משלו. הבעיה היא איך הופכים את הקרינה הזאת למשהו ממשי. במלים אחרות: איך מזקקים את האנרגיה ומכניסים לבקבוק, מבלי שהמעשה יזכיר את קופסאות השימורים הנמכרות בישראל לתיירים, אשר מכילות בתוכן „אויר מארץ הקודש".

ד"ר באך עבד על המצאתו מ־1930 ובמשך שש שנים. הוא פיתח שתי שיטות למיצוי האנרגיה האצורה בצמחים. בשתי השיטות מדובר בצמחי בר בלבד. קוטפים אותם בשיא פריחתם, רק את הפרח, בלי הגבעול. הדבר חייב להעשות ביום בהיר, כשהשמים כחולים ובהירים. את הפרחים משרים במים מזוקקים או במי מעיין טהורים, בתוך קערת זכוכית. הפרחים צריכים לצוף במים 3־4 שעות כשהשמש קורנת עליהם, עד שהם מראים סימני נבילה. את המים יוצקים לתוך בקבוקים, ושם הם נשמרים בתוספת מעט ברנדי כחומר משמר.

משה אולשבסקי, העוסק בשיטה זו בישראל, מסביר כי ד"ר באך האמין שקיים תהליך של אלכימיה שדרכו עוברת אנרגיית המרפא של הצמחים אל המים. תהליך זה מואץ בשיטה השניה – באמצעות הרתחה המוכרת לכל עקרת בית המבשל מרק ירקות. גם את ה„מרק" אותו בישל מהצמחים, שימר ד"ר באך בבקבוקים עם ברנדי כחומר משמר.

בדרכים אלה הכין את 38 „תמציות הריפוי של באך" – כל תמצית היא של צמח או פרח מסויים – מהן רוקחים את התרופות לפי המתכון הבא: לוקחים שתי טיפות מהתמצית, ומערבבים באונקיה של מים פלוס כפית ברנדי לשימור. אלא שכל תרופה על פי שיטת באך מורכבת על פי נוסחת צירופים של כמה תמציות, עד חמישה סוגים שונים של פרחים בתערובת.

38 צמחי־המרפא מחולקים לשבע קבוצות המכסות כמעט את כל המצבים הנפשיים שמומלץ להיפטר מהם: פחד, אי־ודאות, חוסר עניין בהווה, בדידות, רגישות יתר לדעות והשפעות, דכדוך ויאוש ודאגה מוגזמת לאחרים.

בקבוצת הפחד, למשל, נמצאים שני פרחים: שושנת הסלע ופרח הקוף. שושנת הסלע (Rock Rose) מתאימה לאנשים שעברו חוויה של פאניקה, היסטריה וחלומות ביעותים. בפועל תתאים למי שעבר חויה של אונס, שוד או הלם קרב. פרח הקוף (Mimulus) מתאים לאנשים הסובלים מחרדות מדברים מוחשיים כמו פחד גבהים, טיסה, טביעה, פחד מאימפוטנציה, מרופא השיניים, מחושך (בעיקר ילדים) ומכשלון מקצועי. לעומתן, קיימת הצפצפה (Aspen) – לאנשים הסובלים מפחדים וחרדות מפני דברים לא ידועים, כמו מהעתיד. הם תמיד בלחץ ואינם יודעים מה מקורו.

בקבוצת אי־הוודאות קיימים מספר צמחים: הערבז (Gentian), למשל, אשר מיועד לאנשים סקפטיים, חסרי אמונה, ותרנים. אלה שיתכננו משהו ואם פתאום יצוץ מכשול, ולו הקל ביותר – יוותרו. הצמח הזה בא לחזק את האופי שלהם בכל הקשור להחלטות. האלגומין (Gorse) טוב למי שנמצא בהרגשה תמידית שאין טעם לחיים. אין תקווה. אין מה לעשות. שיבולת השועל (Wild Oat) – למי שחי באי־ודאות בקשר לקריירה שלו, ובאשר ליכולתו להצליח מבחינה מקצועית והוא סובל מירידות. ברמטיות בשאיפה ובהישגיות.

ולאלה הסובלים מחוסר עניין בהווה. ישנה הזלזלת (Clematise) המיועדת בעיקר למי שסובלים מהזיות בהקיץ. „אסטרונאוטים" הסובלים מכושר ריכוז מינימלי ומחלומות בהקיץ. היערה העיזונית (Honey Suckle) טובה למי שחיים בעבר, לאנשי הנוסטלגייה. הצמח הזה מיועד בעיקר למי שעברו התמוטטות נפשית או משבר בשלב מסויים בחייהם, והוא אמור לחזק אותם. הערמון הלבן (Chestnut-White) טוב למי שסובלים ממחשבות טורדניות, מנהלים בינם לבין עצמם „פינג פונג" רעיוני מטריד, וויכוחים אחרים הגורמי לחוסר שקט נפשי. ניצן הערמון (Chestnut Bud) ניתן למי שחוזרים על אותן שגיאות כל ימי חייהם. הם יודעים שהם עושים טעות – אך אינם יכולים להימנע מזה.

הבדידות היא הקטגוריה הבאה של צמחי באך. פה בולט הפרח „אל תיגע בי" (Impatience). מתאים לטיפוסים האימפולסיביים, לבעלי כושר העבודה המהיר וחסרי הסבלנות. הערער (Heather) טוב לאנשים שתמיד מחפשים אוזן קשבת לכל הצרות שלהם, אבל להם אין יכולת להקשיב לאחרים, וכן למי שאינם מסוגלים להיות לבד.

בעלי רגישות יתר לדעות והשפעות של אחרים יקחו את הדרדר (Centaury) – בעיקר למי שמשתדלים תמיד שהאחרים יהנו, והם עצמם בעלי רצון חלש וניתן לנצל את טוב ליבם. בדרך־כלל הם ירגישו „פרייערים", כמו אותו גבר שימשיך לקנות לאשתו יהלומים ועדיי זהב והיא לא תפסיק להציק לו. האדר המצוי (Holly) – טוב לאנשים בעלי תחושות שליליות: קנאה, צרות עין, חשד, נקמנות, מי שרוצים להיות כל הזמן נאהבים בצורה מוגזמת, ואם לא מקיימים את מצוותם – הם הופכים לשונאים.

לסובלים מדכדוך ויאוש יש כוכב בית לחם – מתאים מיוחד לאנשים במשבר של אבל אחרי מות בן משפחה קרוב, פרידה קשה, או אחרי תאונה. התפוח הקומרן (Crub Apple) יפה למי שסובלים מהרגשה של זוהמה נפשית, כאילו הם טמאים. זו תרופה לנקיון הנפש, להיטהרות. נותנים אותה, למשל, במצבים של תחושות אשם רציניות ביותר, של חוסר בטחון עצמי.

דאגה מוגזמת לזולת היא הקטגוריה השביעית והאחרונה. העולש (Chicory) הוא פרח המרפא קלאסי לאמא הפולניה, לאשה השתלטנית שתמיד מרגישה צורך לתקן לאחרים את החיים, שכל מה שתעשה – תמיד יהיה לה מה להגיד. מי סלע (Rock Water) טוב לפרנטים, אותם אלה שתמיד מקשים על עצמם. מי שמנהלים אורח חיים מאד קפדני ומאד קיצוני. הם חייבים תמיד להוות דוגמא לאחרים וכך הורסים את עצמם. מתאים לפנאטיים מבחינה דתית, או מצד שני – למי שמבצעים דיאטות קיצוניות.

כאמור, התרופות ניתנות בצירופים. תרופה למצבים של לחץ לפני בחינה או קבלה לעבודה – יכולה להיות צירוף של הערבז, הבוקיציה, הזלזלת והערמון הלבן. הארבז עוזר במצבים של ספקות ופקפוקים, הבוקיציה – למי שסובלים מחוסר בטחון רגעי. הזלזלת – למי שמחשבותיהם „מרחפות", והערמון הלבן – יעזור לריכוז. קיימת גם תרופת ההצלה (Rescue Remedy) המורכבת מחמישה צמחים, ובאה לפעול כתרופת הרגעה למצבי לחץ נפשיים לאחר טראומות פיזיות. למשל, למי שניצל מתאונה או עבר שוד מזויין או למי שעברה אונס. לתרופה השפעה מיידית.

מתי ובאיזה מינון לוקחים את שיקוי הפלא? ארבע טיפות בבוקר, ארבע טיפות אחה"צ, ועוד ארבע לפני השינה. וזאת במשך שבוע עד ששה שבועות או עד שמורגש שינוי ביחס של האדם גם לעצמו וגם אל הסביבה.

תלמידי תורת הצמחים של באך באנגליה מתאמנים, לצורך רכישת מיומנות, בטיפול באנשים הרומים לגיבורי הסיפורים והמחזות של דיקנס ושקספיר. המומחים הישראלים לשיטה אומרים: למה ללכת רחוק? לנו יש דוגמאות משלנו שהן מאירות עיניים לא פחות, וכך באו לעולם גם התרופות לבעיית חוסר הסבלנות והסובלנות, חוסר הרגישות לזולת, בקורתיות היתר, הכעס, המתח וההתוקפנות המאפיינים את הישראלי המצוי. המומחים לשיטה מבטיחים שאם נאמץ אותה, הכל יהיה פה אחרת. האנשים יהיו סבלניים, מסבירי פנים (לא רק לתייר) וחרכותיים יותר. ■

משה אולשבסקי: אלכימיה של אנרגיה.

שושנת הסלע (נגד פחד עמוק) ובקבוקי תמציות הפרחים: 12 טיפות מבוקר עד לילה.

חיים ואוהבים

ספר מן הכספת

„בעצם היא לא היתה נזקקת למגרת עתידות אשר תאמר לה מעל הקפה או הקלפים או כפות הידים כי הנישואין שלה יגוועו לאיטם או שיפלו על הפנים. היו לה כל כך הרבה סימנים מוקדמים לכישלון. היום היא חושבת שזה היה טמטום לקוות שהם יארכו כל כך הרבה שנים. והרי השמים/ הגורל/ הכוכבים/ איך שתקראו לזה– גזרו אחרת. ולא היו עוזרים לה אפילו מיטב יועצי הנישואין. זה התחיל בגלל המעצמות הגדולות, בריטניה וצרפת, שהחליטו מה שהחליטו בעניין תעלת סואץ, כרתו ברית עם ב.ג. וכך נולדה מערכת סיני. כל זה פונקט ביום שנקבע לנישואין שלה. – –. " „וחתונה אין דוחים. כך דמעה אמה ואמו. אז היתה חתונה של האפלה, ואנעקה, וריצה מבוהלת אל המקלט של כל האורחים. וכיבוד שנותר כמעט כולו, ובעל שחזר למחרת לסיני למלחמה עם ג'יפ מלא עוגות קרם. וירח דבש מאוחר בטבריה במלון שנכשל וטעה בהזמנת יתר והם נותרו יום שלם בציפיה עד ששיכנו אותם בחדר מעל הגנרטור הרועש, שנועד לצוות העובדים. כל מה שאירע לאחר מכן כבר לא הפתיע אותה. מסרט הצילום של החתונה לא יצא דבר. נותרו רק כמה צילומים חשוכים: שהרי הצלם המקצועי גויס למלחמה. שמלת החופה שלה שנמסרה לניקוי חזרה מכווצת לבלי הכר. כאילו הושחתה בכוונה. – – – „זו היתה ההתחלה, וכל מה שאירע במשך 15 השנים הבאות רק אימת את החשש מפני ההתחלה ברגל שמאל. זרע הכישלון נטמן עוד לפני שהם התייצבו מתחת לחופה. זה מה שאמרה לעצמה ימים רבים לפני שירדה במדרגות הרבנות – – –"

זו היתה הטיוטה הראשונה לשלד של התחלת הרומאן אשר ייכתב, כך אני מתכננת, באחד הימים. כבר יש לי 17 התחלות של ראשי פרקים המבוססות על כל ששמעתי משך השנים מפי החברות שלי, ותמיד אני אומרת לעצמי שבעצם אין זה הוגן להשתמש בחייהם של ידידי וידידותי כבחומר גלם. והרי הן נתנו בי את אמונן שנים כה רבות... אבל הרי זה בדיוק מה שעושים כל כותבי הנובילות, הסיפורים הקצרים, הרומאנים. הם מתהלכים בינינו באנטנות פתוחות נונסטופ, קולטים סיפורים, רשמים, מראות, סודות... מציירים בדיו בלתי נראית את דמויות הנפשות בסיפור הבא שלהם. גם אצלנו, בבוא היום, לאחר תהליכי ההבשלה, הדברים צפים ועולים. כל המשקעים הללו... הפלסטלינה ממנה אנו יוצרים את הסיפור שלנו. ואז מסתתר הסופר הגיבור מאחורי המשפט הלאקוני הנדוש: „כל קשר בין הדמויות הפעילות בספר לבין דמויות מן המציאות – אינו אלא מיקרי". אלא שהתחושה של אי־ההגינות בכל זאת נותרת ולא תעזור כאן אפילו ההתלוצצות של עמוס עוז על אודות „כל חבר קיבוץ לפני שהוא עובר ליד חלון חדרי מוציא מסרק ומסתרק, כדי שייראה יפה יותר בסיפור שאני כותב..." התחושה של ניצול ידע, שהוטמן בכספת אצלך, בידי אנשים שבטחו בך, השימוש בחומר שאת אוגרת מן החיים, בלי שהחיים יידעו על כך – חוזרת ועולה כל פעם בשעת כתיבת משהו לא־דוקומנטארי. ועכשיו, לאחר שניקיתי את המצפון, אפשר להתחיל לשרטט את הסיפור הבא.

נערת הפרדס

היש דבר יפה יותר מאשר פרדס על אדמת מולדת עם פירות של זהב המצפים לקטיף? עד שאינך רואה זאת במפורש אינך מעלה על הדעת שיכולה להיות תוספת של יופי לפרדס הנ"ל הממוקם בלב ליבו של השרון, ליד צומת מורשה. והנה אתה עובר שם במכונית ועיניך הרואות: נערה ערומה יפהפיה, כמו יצאה מהפלייבוי או הפנטהאוס – ניצבת בפווה מפתה ליד עץ התפווים. הערום שלה מכוסה בחולצת רשת שחורה שאינה מכסה אפילו טפח. המכוניות חולפות, הנהגים כמעט ואינם מאיטים. הנערה ממשיכה לצפות לקליינטים בין עצי התפוז. מכונית רנו קטנה עוצרת לאט־לאט ומתמרנת את דרכה אל תוך הפרדס בלויית הנערה. ולנו לא נותר אלא להיזכר בנערות הקטיף, עלי סולם, במכנסי החאקי הקצרים שפעם היו מופיעות בחיוך דשן בכרטיסי הברכה לשנה טובה, ששלחנו זה לזו. אסוציאציה מוזרה. כל דור ונערות הפרדס שלו.

אמא פולניה – סוף

אם אשמע עוד פעם את צירוף שתי המילים "אמא פולניה" – אצרח. נכון, זה היה נורא מצחיק לעשות צחוק ממה שלא העזנו לעשות עד כה, אבל האורגיה הזו חייבת להיפסק ולא מפני שאין לי לתרום לנושא ולהוכיח שגם אמא צברית עשוייה לתפקד כאמא ילידת פולין. אבל שמתי וטו על הנושא. וזהו.

שוק הבשר

„אני רואה אותה בדרך לגימנסיה... ובשבילי היא אבודה" שר אריק איינשטיין ומבטא רחשי־לב של רבים וטובים, אשר נפשם יוצאת אל אותן נערות מתפתחות ובעלות עור חלק, איברים ארוכים, תנועות גמישות, נעורים פורצים וכן הלאה. ואבים וותיקים, ששיניהם מתנדנדות ושערם מאפיר – מחניקים אנקה למראה איילות החן העוברות על פניהם, בדרך לגימנסיה, בדרך אל שפת הבריכה ועל יד שולחנם המשרדי.

אלא שכל זה תיקני, שייך לנורמה החברתית המותרת. עובדה, אפילו מזמרים על־כך מעל גלי האתר, ללא צנזורה פנימית. אבל היכן הפזמונאית שתעז לשיר: „אני רואה אותו בדרך לגימנסיה..." ומכאן יבוא תיאור פלאסטי של איברי גופו המתפתחים, המוצקים, האסתטיים, הפרופורציות הנכונות. ידובר גם על השפתיים הרעננות, השיער הרך שצימח על יריו וחזהו. יאוזכרו גם כתפיו המרובעות, שעדיין נותרה בהן עגלגלות של ילד. יאוזכרו פרטים נוספים הקשורים בהופעתו הנערית, המעוררת געגוע... ולבסוף יבוא מתן הלגיטימציה: „אני יודעת שבשבילי הוא אבוד".

האם גם לנו מותר לחשוק בנערים הללו? האם גם לנו מותר להתבטא, כפי שהתבטא פעם המשורר דוד אבידן, בראיון עיתונאי, ביחס לבשרן של הנערות אשר מעבר לגיל עשרים ואחת, שהוא כבר בשר מוזקן, רוטט, נובל? הבשר הרך של הדוגמניות־הנערות, החביב כל כך על צלמי האופנה, הפך להיות מונח מקצועי מקובל. ומה בקשר לבשר ההולך ומידלדל של הגבר, שכבר אינו נער אחרי גיל 21?

תמר אבידר

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 27.12 ל־5.1

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
התנהגות חריגה מצד מישהו קרוב עלולה לעייף אתכם, אבל בילוי בשעות הערב עם מישהו שאפשר לסמוך עליו ירגיע אתכם. אם הזנחתם את הטיפול בחשבונות, זה הזמן להתנער מהחולמנות ולטפל בנושא.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
היי־תחברה עלולים להיות מעייפים מדי השבוע. רווקים ורווקות עשויים להתחיל רומן מעניין. אם תירגעו קמעה, תגיעו למחשבות חכמות בקשר לקריירה. אחרים יעריכו את טוב־לבכם ואת החד־חשבותכם.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
עירוב עסקים עם בילויים לא יעלה יפה השבוע. מוטב להקדיש יותר זמן לבילוי עם חברים. סבלנות ומעשיות יידרשו לכם ליישום תכניות חדשות בתחום הקריירה.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
מתחים עלולים להתגלע ביניכם לבין אורחים. אך אין ספק, אתם נחושים בדעתכם להפוך פרוייקט בעבודה להצלחה גדולה. מישהו שאתם פוגשים במסגרת העבודה עלול להטעות או לשקר לכם.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
יש יותר מדי עניינים בלתי סגורים בתחום העסקים. השבוע תמצאו סיפוק רב בעיסוק בדברים רוחניים. קשרי ידידות יעמיקו. תכנית ניסויית אולי תיכשל, אך שיטה בדוקה תחלץ אתכם.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
ישנן עליות וירידות ביחסים עם שותפים השבוע. בתחום הקאריירה, אתם על קרקע מוצקה. שיחה רצינית עתידה ליישב שורה של אי הבנות עם מישהו קרוב. לא כדאי להלוות בסוף השבוע.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
אתם מרגישים מעט סחוטים בימים אלה. ייתכן שתזדקקו לנסות דברים לפני שתגיעו ליישום דעה. בתחום הרומנטיקה, אתם צריכים לשמוע לקול אש וגם ללב. צפויה מחלוקת בקשר לרכישה.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
השבוע כנראה לא יסתדר לכם להקדיש זמן לעצמכם. ידידים קרובים תובעים ממכם תשומת לב. שעות הערב יביאו סיפוק רב. אל תניחו לרעיונות טובים לחמוק ממכם, והקפידו ליישמם.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
החיים החברתיים התוססים מתחילים לתירגע. אתם מעדיפים לבלות זמן לבד עם נפש אהובה. אם אתם עובדים על פרוייקט יצירתי, תוכלו לסיימו השבוע. ייתכנו שינויים קלים בסדר היום.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
הצעה בתחום הקאריירה תיראה לכם מצוצה מן האצבע. השבוע שימו את הדגש על ענייני הבית, ותרוו נחת. צפויה לכם פגישה בלתי־מתוכננת עם מישהו. אורחים שיבואו לבקר יהנו מהביקור.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
אולי לא יתגשמו תכניותיכם לטיול ארוך, אבל תוכלו ליהנות גם מנסיעות קצרות. השבוע אתם מוצלחים במתן ביטוי לרעיונותיכם. מצב משונה עלול לקרות עם בן משפחה בגלל אי הבנה.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
במקום לתכנן הוצאות נוספות, מוטב להתרכז בשמירת בסכום או בשיפור הכנסותכם. כדאי לחשוב היטב לפני שמלווים למישהו כסף. תקבלו עצה טובה בנושא אישי.

פנטהאוז

יגאל לב

אפקט פלסיבו

נירה רביר, הדיירת מהקומה השישית מתלבטת בבעייה מוסרית ממדרגה ראשונה. חגי בעלה סובל מזה שנים ממחלת נפש. לרופאים יש ארצר בלום של הגדרות: סכיזופרניה, פיצול האישיות, מאניה־דפרסיה, שמשמעותם חיי גיהנום בבית עם גבר, המטלטל בין מצבי רוח של דכאון לבין חדוות פתאום עליזה מסחררת. גבר השוקע בקדרות זועפת או מתרוצץ כמטורף, מחפש דרכים לפרוק את האנרגיה האדירה העומדת לפוצץ אותו.

נירה הפכה את גליה לאשת סודה. בעצם נירה, שחרחורת, נמוכת קומה, שמנמונת, חייכנית, נוטה להשלים עם חייה אלה. חושה הנשי אומר לה שלעולם לא כדאי לצאת שנית אל השוק, משום שבמחיר גבוה יותר היא עלולה לזכות בסחורה פגומה יותר מזו שיש לה בבית. וחוץ מזה, כמו שאמרה לגליה „הוא אבא של הבת שלי. הוא הבעל. אני קבלתי אותו כזה. למען האמת אף פעם לא תארתי לי, אבל חשבתי, שכל הבעלים הם כאלה. את יודעת, הייתי בסך הכל בת 18... לא ידעתי שיש גם חיים אחרים. אבל במשך הזמן זה התמיר".

גליה מודעת לעולמה העגום של שכנתה מהקומה השישית. הצרה היא שחגי הוא גבר נאה. גבה קומה, בהיר שיער, חייכני. יש לו קסם אישי קורן ואנשים, המכירים אותו בפעם הראשונה, נכבשים בקסמו העדין. בסך הכל לא מבינים מה היא רוצה. הגברת. יש לו גם מקצוע כטכנאי ראשי במפעל קירור גדול. ואם שם הוא מחזיק מעמד. עולה בדרגה. אז מה הגברת רוצה?

★

אבל גליה יודעת את שלא נראה לעין. הגבר חולה. בלי ספק. לא רק מצבי הרוח המטורפים שלו. לא רק מירוץ חסר סבלנות, המביא אותו הביתה בשעת בוקר מוקדמת, לאחר ש„התפרפר" בכל מיני מקומות. לא רק השתיקות ששוב איננה יכולה לדלוג עליהן. יש משהו עמוק ועגום יותר. יש בו אלימות מסוכנת ומפחידה. די שיתבונן בה בשתי עיניו הבהירות, שתי עיניים קרות כקרח, כדי שנירה תחוש בשיתוק, כמו זה היורד על עכבר כאשר נחש מהפנט אותו. רגע לפני שהוא פוער את פיו להטיל בו את ארסו.

רק לגליה היא מספרת עד כמה חייה הם „בלוף אחד גדול הכל רק למראית עין. כשבאים אורחים הם מוקסמים ממנו ומחיי המשפחה שלנו. אבל רק כשהם הולכים – הוא מתמוטט".

כבר היה בטיפולים. אושפז כמה פעמים. נזקק לכדורי־ארגעה. אבל כל אלה לא פתרו את התחושה של נירה שהיא יושבת על פצצת זמן וכדאי לה בכל רגע לתפוס מרחק בטחון שמשמעותו לקבל גט.

כאשר התגרשו, איש לא הבין מה הריץ את האשה, בסוף שנות ה־20 לחייה, להתגרש מגבר חמודות כזה.

שומרת סודה. אשה צריכה לשמור על כבודה בעיקר עכשיו לאחר שמצאו דרך מכובדת להפרד. תשלום מזונות ואפילו דירה קטנה, שקנה בצפון העיר, מהלך כמה רחובות מהבית המשותף.

לכאורה חשה רינה הקלה. ראשית חיים חדשים. אבל למעשה, היתה זו ראשית הדרך להתמוטטותה שלה.

רק בפני גליה היתה מודע בראשית המשבר הזה שחשה „את יודעת חשבתי שכל העולם יהפוך לשטית בשבילי. יש לי בית נאה. ילדה, יש לי מקצוע טוב כיועצת חינוכית. אבל... בהתחלה זה היה מוסר הכליות. ההרגשה הזאת שהשארתי אותו... את מבינה למה אני מתכוונת, ברגע המשבר הקשה ביותר שלו. כאילו ניצלתי את המצב... אבל הרופא שלו אמר לי שזאת ההזדמנות ... שהכל רק יחמיר... שאחר־כך בעוד כמה שנים הוא יישב לי על הצוואר..."

גליה מתבוננת בשכנתה. היא עולה תמיד לרגע. פורצת לפנטהאוז. מנקרת כציפור מכוס התה. הרימוי לציפור גובר כאשר היא אוכלת את העוגה. צובטת ממנה חתיכות חתיכות וכאשר היא מהרהרת, היא ממוללת את פרורי העוגה לכדורים קטנים. אשה נאה. יש בה איזה חן קורן, משהו, הבוקע מתוכה. איזה חמימות נעימה שהיא משרה. טוב לב עדין ואדיב. ואילו עכשיו היא נראית כאשה שחשה כי עולמה מתחיל להתמוטט עליה או כפי שהיא עצמה אומרת „אני מרגישה שאני לא שולטת בדברים ושהדברים מתחילים לשלוט בי".

★

הדברים משתבשים. מה שמשגע את נירה היא העובדה שבמגרש השני חלו שינויים מוזרים. כלומר הבעל, שעל־פי כל התאוריות הרפואיות והבטחתו של הדוקטור צריך היה להיות עכשיו שרוי במצב של דכאון חמור, מורט את שיער ראשו, מתמוטט בקול נפץ, מהרגע שבו קיבל לידיו את הגט התחיל לפרוח.

הוא עלה בדרגה והתמנה לממונה על כוח האדם במפעל. קיבל כפרס שליחות לארצות־הברית במסגרת „סיור לימודים". על זה עוד היתה יכולה לסלוח לו. אך העובדה שהנבל השתחרר מסימני המחלה הארורה שלו. שוב איננו סובל מדכאונות. שוב איננו סובל מהתקפות טירוף אלא להפך. הוא נהפך לגבר יציב. שקט. אפילו מצא לו ידידה טובה שתטפל בו.

כל אלה, הריצו אותה לגליה כדי לשפוך בפניה את עלבון וזעמה: „אני לא מבינה מה קורה פה. הבן־אדם השתנה. בהתחלה חשבתי שזה עניין של הדלת הסגורה, כאשר אנחנו לא יודעים מה נעשה מאחורי הדלתות הנעולות – אנחנו חושבים שהכל בסדר ורק אצלנו בבית בית־משוגעים. אבל אחר־כך למדתי שבאמת הכל בסדר. הלכתי אל הרופא המטפל בו והוא אמר לי „כן, חל שיפור מדהים במצבו".

★

לגליה סיפרה את תמצית שיחתה עם הרופא, שעיקרה נסוב על „אפקט פלסיבו". כלומר החלמה הנובעת משימוש בתרופה, שלפי כל קנה־מידה רפואי היא חסרת ערך לחלוטין. ה„פלסיבו", אמר הרופא, „מקורו בפועל הלטיני 'להשביע רצון'. כלומר זוהי כל תרופה המועילה לחולה בכך שהיא נעימה לו".

גליה התבוננה בנירה. ניכר היה, שהשיחה הזו אינה נוחה לה. היא דיברה כמי שקפאה השד. כמוסרת דין וחשבון. „הרופא אמר שהוכח כי תרופה המכילה חומרים בלתי מזיקים ובלתי פעילים יכולה להפיג מתח נפשי ולהרגיע כאבים. עובדה".

חיככה בגרונה ולשה את פירורי העוגה מסררת אותם כטור „כאשר שאלתי אותו אם הוא רוצה להגיד שעכשיו, הבעל שלי לשעבר הבריא, הוא מצליח. מאושר. ואילו אני תקועה כמו מטומטמת עם הצרות שלי. הרופא חייך בעדינות כאילו מנסה למכור לי איזו תרופה בגר שלשול ואמר 'את יודעת, גברתי, לפעמים אנשים מבריאים פשוט משום שהסיבה למחלה שלהם הסתלקה..."

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1950. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

מק־ארתור דורש החשת תיגבורת

קריאתו הדחופה של הגנראל מקארתור למשלוח תגבורת לקוריאה, כדי לאפשר לכוחות או"ם להחזיק בחצי האי, היתה הסיבה העיקרית לשובו המתאורי של הנשיא טרומאן מחופשת חג המולד לוואשינגטון – גילה אמש מקור יודע דבר בוואשינגטון.

תביעתו זו של הגנראל מקארתור נידונה אתמול בהתיעצות מיוחדת של הנשיא עם הגנראל מרשאל, דין אצ'יסון, מזכיר המטים סניידר והגנראל עומר ברדלי.

דובר רשמי סירב אמש להכחיש או לאשר אם תביעה כזו נתקבלה באמת מהגנראל מקארתור.

עתה סיאול היא עיר גוססת ותושביה יוצאים ברכבותיהם ומדי שעה בשעה מתרוקנים רחובות נוספים. לפי אומדנת המשטרה יצאו 50 אלף נפש בחג המולד וכמאה אלף יצאו אתמול.

קצינים גבוהים אמריקאנים ודרום־קוריאנים הכחישו, כאילו הסינים כבר פתחו בהתקפתם הגדולה לעבר קו הרוחב 38.

מאו צה טונג מנהיג סין -

"מעריב" נסגר אתמול

עתוננו "מעריב" לא הופיע אתמול מפני שנסגר ע"י הצנזורה ל־24 שעות. הרמטכ"ל החליט על סגירה זו

"גרוזלם פוסט" כותב היום על המעשה:

נודע ש"מעריב" נקנס בשבוע האחרון ב־200 ל"י על ידי בית הדין המשותף של הצבא והעתונות בשל עבירה על הוראות הצנזורה. אולם פסק דין זה לא אושר ע"י הרמטכ"ל, רב אלוף יגאל ידין, שתבע פקודה לסגירת העתון ליום אחד. וכתוצאה מכך לא הופיע "מעריב" אתמול.

מקרה דומה אירע לעתון "הדור", עתונה של מפא"י, שאף הוא נסגר ליום אחד לפני שבועיים. גם אז נקנס העתון בסכום של 150 ל"י ע"י בית הדין המשותף, וגם אותו פסק דין לא נתקבל ע"י הרמטכ"ל.

בית הדין המשותף הטיל מעבר קנסות קטנים יותר על עתונים שונים בשמונה מקרים של הפרת תקנות הצנזורה. העתונים שנקנסו היו: "הצופה", "קול העם", "חרות", "הדור", "ידיעות אחרונות" ו"מעריב". בכל המקרים הקודמים, אישר הרמטכ"ל את פסקי הדין של בית הדין המשותף.

הסוכנות סוגרת משרד העליה בוונציה

דאגה רצינית מעוררת באיטליה ההחלטה הפתאומית שנתקבלה בירושלים לחסל כליל את משרד העליה המצומצם בוונציה, שעיקר פעולתו טיפול בעליה מפולין שתימשך גם בשנת האורחים החדשה.

בוונציה מחכים לטרנספורט הקרוב של עולים מוורשה ב־12 בינואר ועדיין לא ידוע מי יקבל את העולים בנכול ומי יטפל בהם בעברם את איטליה.

שלושת העובדים של משרד העליה בוונציה, המורכב ממשה גרוזה (איש בריחה ותיק, חבר מפ"ם ועמוד התווך של יציאת פולין), ד"ר הלפרן, הרופא המסור ומזכיר – פוטרו לפתע מן ה־1 בינואר.

המשרד בוונציה נודע כאחד היעילים ביותר ודרכו עברו כ־30 אלף עולי פולין. עתה נוצר חלל ריק ומסוכן שלא יביא תועלת ולא חסכון.

השיבה הגלויה מהמסע הסודי

ראש הממשלה מר ד. בן־גוריון בפגישת שדה התעופה בלוד עם שובו ממסעו באירופה. מימינו רעייתו גב. פולה בן־גוריון ומשמאלו שר־התחבורה ד"ר דב יוסף.

מצרים תוסיף למנוע מעבר אניות נפט לישראל

עבדול רחים חאבי ביי, סגן שר החוץ המצרי, הודיע אמש כי מצרים דנה מחדש בהגבלות שהוטלו על מעבר אניות דרך תעלת סואץ. "הדיון אינו מכוון לא להחמרת ההגבלות וגם לא להקלתן; המטרה האחת והיחידה היא למנוע אניות מובילות נפט מלהגיע לישראל" – אמר סגן השר המצרי.

סגן שר החוץ אמר, כי הדיונים המחודשים באו בעקבות מחאותיהן של 7 מדינות ימיות, לרבות ארצות הברית ובריטניה. כן אמר, כי בעית מעבר האניות בסואץ נמצאת באופן מתמיד בדיון מצרי, וכל פעם שמתקבלת מחאה מאחת המדינות היא מועברת מיד לשלטונות המכס לחוות דעת.

"המו"לים עושקים את הסופרים"

ב"דף" המוצא על ידי אגודת הסופרים העברים בישראל יצא אברהם רגלסון בהאשמות חמורות נגד מו"לים מסויימים העושקים את פרי עמלו של הסופר ועושים ביצירתו כבתוך שלהם, מבלי לשלם בעד זכות ה"קופירייט", או מתוך נטילת זכויות שאינן בהתאמה לתשלום.

מר רגלסון אף מציע שהכנסת תחוקק חוק להגנת זכות המחברים ולהסדר היחסים ביניהם ובין המו"לים.

המאמר ב"דף" עורר התעניינות רבה בחוגי הסופרים ומורת רוח בין מו"לים שרבים מהם מצאו את עצמם נפגעים מהאשמות הכלולות בו.

שרים – סטארים

הנהלת "מלווה המיליארד" מבקשת שרים שישמשו כ"סטארים" במפעל זה באמריקה.

ביצוע המלווה יתחיל רק בראשית מאי והתכנית היא שראש הממשלה בעצמו יבוא לאמריקה, כדי לפתוח במפעל. כן מתכננים שכל חודש יבקרו שני שרים אחרים באמריקה.

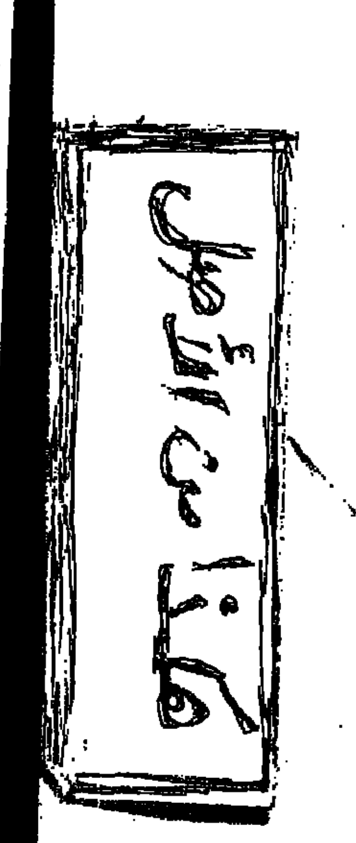
לא ירשו עוד לבנות בלי מקלט

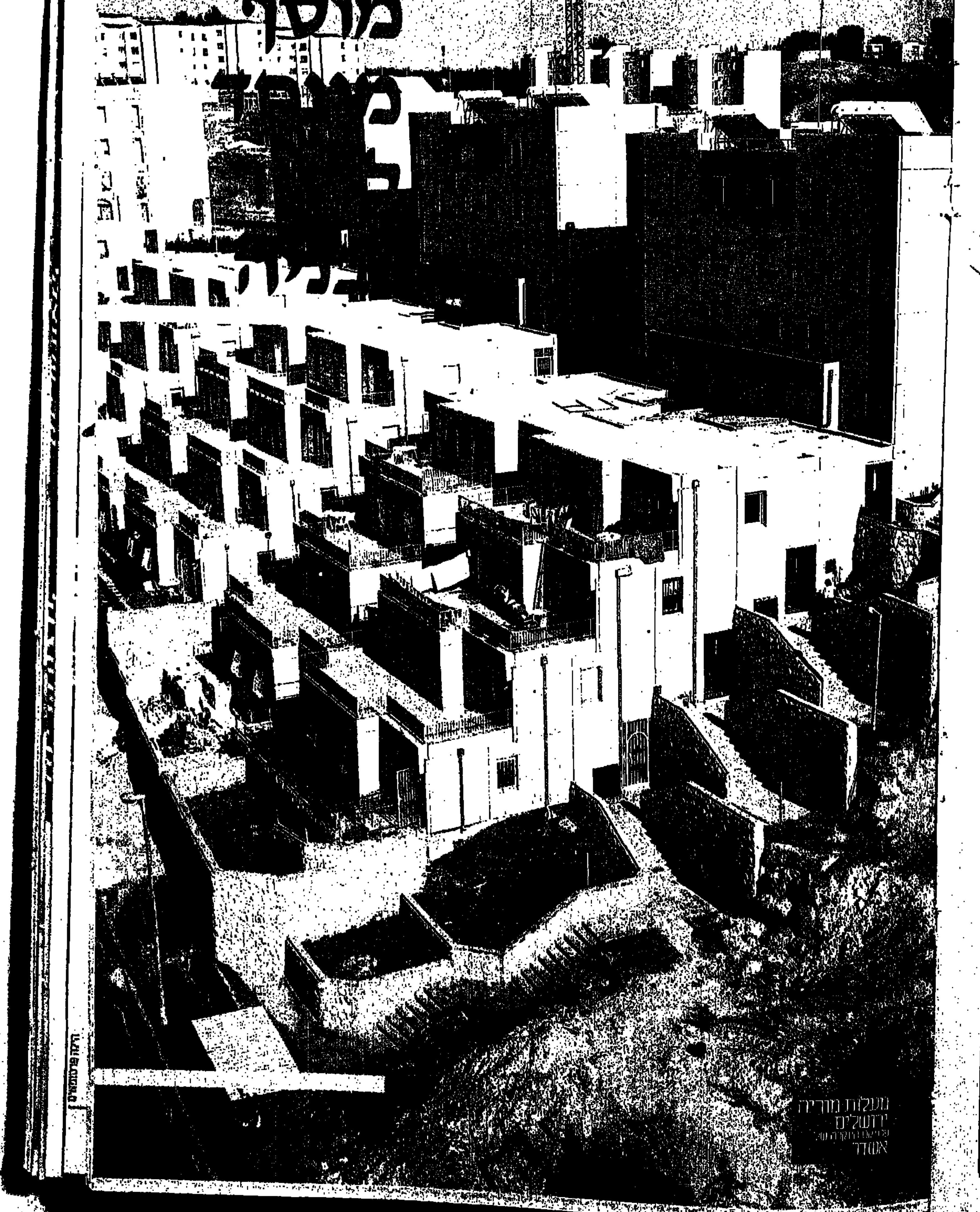
לא יינתן רשיון לבנות בית בישראל אם אין בתכנית הבניה מקום למקלט.

הצעת חוק זו על סעיפיה המרובים עובדה ע"י ועדה ממשלתית, שנתמנתה עוד לפני חדשים רבים בראשותו של י. צ'יזיק. אולם רק בשבוע שעבר דנה בה הממשלה והיא הגישה אותה לאישור הכנסת.

החוק קובע את הרכב המפקדה של הג"א, תקציבו, הרכבו האישי והארגוני, את חלוקתו האזורית וכן את החובות בקשר להקמת מקלטים. אסור לאדם להרוס מקלט אלא ברשיון מיוחד מהרשות המוסמכת שיכולה להיות או הרשות המקומית, או הרשות של הג"א באזור זה.

מצד שני חייב כל בעל בית להקים בביתו או סמוך לו מקלט בשביל דיירי הבית, לפי תכנית מאושרת ע"י הג"א. בעל עסק שעובדים בו יותר מ־10 עובדים או שמבקרים בו כרגיל יותר מעשרים בני אדם בבת אחת, חייב להקים מקלט לצרכי עסקו.

מוסף

מחירים נוחים בשוק הדירות — אך יש לרכוש בזהירות:

מאת ע. טלמור

אין מציאות בשוק הדירות. אבל בהחלט אפשר לרכוש דירות במקומות מבוקשים במחירם לא גבוהים יחסית למחירים שהיו בשוק הנדל"ן לפני שנה־שנתיים. גם אפשר להשיג תנאי תשלום נוחים בחלק ניכר מחברות הבנייה והקבלנים. כאשר ככל שמשלמים יותר במזומן, כך גדולה יותר ההנחה.

גורמים בענף הבנייה קובעים, כי התמוטטותה של חברת „קלרין־דירות" תגרום לזעזוע בשבועות הקרובים. הקונים ינהגו בזהירות מירבית. ינהלו בדיקות ובירורים מקיפים בטרם יחליטו וגם יידרשו ערבויות כספיות צמודות לכל תשלום. במצב זה, יהיו קבלנים וחברות בנייה שיהיו מוכנים לתת הנחות גדולות רק כדי לעודד את המכירה ולהבטיח הכנסות שוטפות גם בתקופה קשה זו.

אולם בתקופה זו, קובעים גורמים בענף הבנייה, יש להיזהר ממחירי מציאה מפתים. הכרחי לברוק את הדירה המוצעת למכירה, ולנקוט כללי זהירות. המדובר גם בדירה חדשה וגם בקניית דירה מיד שנייה.

כללי הזהירות הדרושים: להתייעץ לפני הקניה של הדירה עם אנשים המכירים את מחירי הנדל"ן וחברות הבנייה והקבלנים; יש להבטיח את כל התשלומים המתבצעים ע"י קבלת ערבויות כספיות צמודות; לברוק את הרישום של הדירה ב„טאבו" כדי לברר אם אין הנכס משועבד לגורם כלשהו.

גורמים בענף הבנייה צופו זה זמן־מה להתאוששות במכירת דירות בתקופה הקרובה. הם ציינו, כי לא ייתכן שהשפל הנוכחי יימשך זמן ממושך. כאשר חלה ירידה ניכרת בהיקף הבנייה של דירות חדשות.

השפל בשוק הדירות הוא ממושך. מחירי הדירות ירדו בכ־30–40 אחוז בהשוואה למחירים שהיו לפני כשנתיים. הדבר נובע מחוסר ביקוש ומהירידה הגדולה במכירת דירות.

במשך החודשים האחרונים הסתמנה מגמה של עליה במכירת דירות. במיוחד לאחר גל פדיון המניות הבנקאיות שב„הסדר" שהיו בידי הקשישים. חלק מהכספים שלא הושקעו מחדש מצאו דרכם לשוק הדירות. חלק מהקשישים העדיפו להפנות הכספים כדי לסייע לקרוביהם לקנות דירות.

גם העידכון שהיה בתנאי המשכנתאות לזכאי משרד השיכון הגדיל את הביקוש לדירות. אבל יש גידול מתון במכירת דירות לזכאים. כנראה שהם מתקשים לעמוד בתנאי התשלום הנדרשים.

אך הנתונים לגבי עשרת החודשים הראשונים של 1985 מצביעים על אי ניצול המשכנתאות. בעשרת החודשים הראשונים של השנה נרשמו 18,246 זוגות צעירים לקבלת סיוע, מתוכם דורגו 66 אחוז כבעלי הזכאות הנמוכה ביותר (עד 139 נקודות), 13 אחוז זכו לניקוד של 1400־1599, 9 אחוזים לניקוד של 1600־1700 נקודות ו־12 אחוז זכו לניקוד של 1800 נקודות ויותר. ניקוד המזכה בסיוע המירבי הניתן ע"י משרד השיכון. אבל בפועל, רק 8,022 מימשו את זכאותם, כלומר רק 44 אחוז מאלה שנרשמו.

גורמים בענף הבנייה עדיין סבורים כי במצב שנוצר בשוק ההון בתקופה האחרונה כאשר הריבית נמצאת בירידה, נסגר אפיק ההשקעה בפת"ם, יעדיף הציבור רכישת דירות. במיוחד כאשר רמת המחירים של הנדל"ן היא נמוכה, לעומת הרמה הגבוהה שהיתה ב־1983 ו־1984. בידי הציבור, הם מציינים, נמצאים כיום עודפי כסף המחפשים אפיק השקעה בטוח, המבטיח תשואה, ואינו קשור בתהפוכות המשק, מצב הבנקים, חברות ההשקעה והביטוח. עם זאת, יש עדיין חשש מהפניית הכספים להשקעה בנדל"ן. מכיוון שמחפשים השקעה בנכס טוב בחברת בנייה אמינה.

רכישת דירה דורשת תיכנון קפדני, תוך דגש על בדיקת כל מרכיבי העיסקה. ההיצע הגדל יחסית של דירות מאפשר לנצל את השהות הזו על מנת לבחון את מחירה של הדירה המוצעת למכירה בהשוואה למחירי הדירות באותו איזור. המצב המשפטי של הדירה, זהות המוכרים ותנאי התשלום בהשוואה למה שמקובל.

במצב הנוכחי, עדיף לרכוש דירה חדשה שבנייתה הושלמה או נמצאת בשלבי בנייה לפני סיום. יש להיזהר מקניית דירה הנמצאת על הנייר, כלומר שטרם הוחל בבנייתה ונמצאת בשלבי תיכנון. רק כאשר המוכרים של דירות הנמצאות בשלבי תיכנון יכולים לתת בטחונות כספיים צמודים ולרשום הערת אזהרה ב„טאבו", יש לשקול הרכישה. אבל ההקפדה על בדיקות הדרושות היא צורך הכרחי בעיסקת התקשרות כזו.

מי שסבור שקניית דירה היא עיסקה פשוטה, כרכישת מכונית, טועה. לגבי כל אחד מרובר בהוצאה כספית גדולה ביותר. ולרוב זו „עיסקת החיים" שלו. לכן, בתקופה זו ניתן לרכוש דירות במחירים נמוכים למדי, אבל הכרחי להקפיד על כל כללי הזהירות בעת ביצוע הקניה על־מנת לא להפסיד בה.

מתי לקחת משכנתא

מאת עידן ויזל

המשכנתא שנותן משרד השיכון לזכאים מכסה רק חלק קטן ממחיר הדירה. אף המשכנתא שלעיתים חברת הבנייה או הקבלן מוכנים לתת היא קטנה יחסית ביחס למחיר הדירה החדשה, ומחייבת מאמץ לגייס כל המשאבים על־מנת לממן את קניית הדירה.

בשנים האחרונות היה רצוי לקחת את המשכנתא שנותן משרד השיכון סמוך ככל האפשר לאחר המועד שבו היא מתעדכנת. בדרך־כלל, משרדי האוצר והשיכון מעדכנים את גובה המשכנתא כמה פעמים בשנה כדי למנוע שחיקתה, עקב האינפלציה המואצת שהיתה. ככל שהאינפלציה תקטן, כך ישתנה מספר הפעמים שבה המשכנתא תעודכן.

אולם הנסיון מראה, שככל שנוטלים את המשכנתא מהבנק קרוב למועד העידכון, כך היא תהיה ריאלית ואפשר לכסות חלק גדול יותר ממחיר הדירה. עדיף לקחת את המשכנתא ב־16 בחודש ולא בתחילתו. אם לוקחים את המשכנתא במועד זה, „מרוויחים" חצי חודש, כי ההלוואה הזו צמודה למדד של החודש הקודם. עדיף שחלק מהמשכנתא לא יהיה צמוד (ודבר כזה אפשרי כמובן רק אם דירוג הזכאות הוא גבוה ביותר). האינפלציה שוחקת את ההלוואה הלא־צמודה, ותשלומי הפרעון של ההלוואה קטנים לפי קצב האינפלציה.

לפני כמה חודשים לא היה בידי הבנקים אמצעים כספיים למתן הלוואה משלימה לזכאי משרד השיכון המקבלים משכנתאות. במשך כמה שבועות היה שיתוק מוחלט בהקצאת המשכנתאות האלה. אבל לאחר שמשרדי האוצר והשיכון הסכימו לערכן את גובה המשכנתאות ולעשות את ההסדרים המתאימים, השתנה המצב. בידי הבנקים למשכנתאות יש את האמצעים הדרושים למתן המשכנתאות וגם ההלוואות המשלימות לזכאי משרד השיכון.

אך השפל במכירת דירות בתקופה האחרונה הקטין את הביקוש למשכנתאות. התוצאה היא שהצטברו בידי הבנקים סכומי כסף למתן משכנתאות והלוואות משלימות. בבנקים למשכנתאות מעריכים, שלמעשה השנה לא נוצל התקציב למתן משכנתאות לזכאי משרד השיכון.

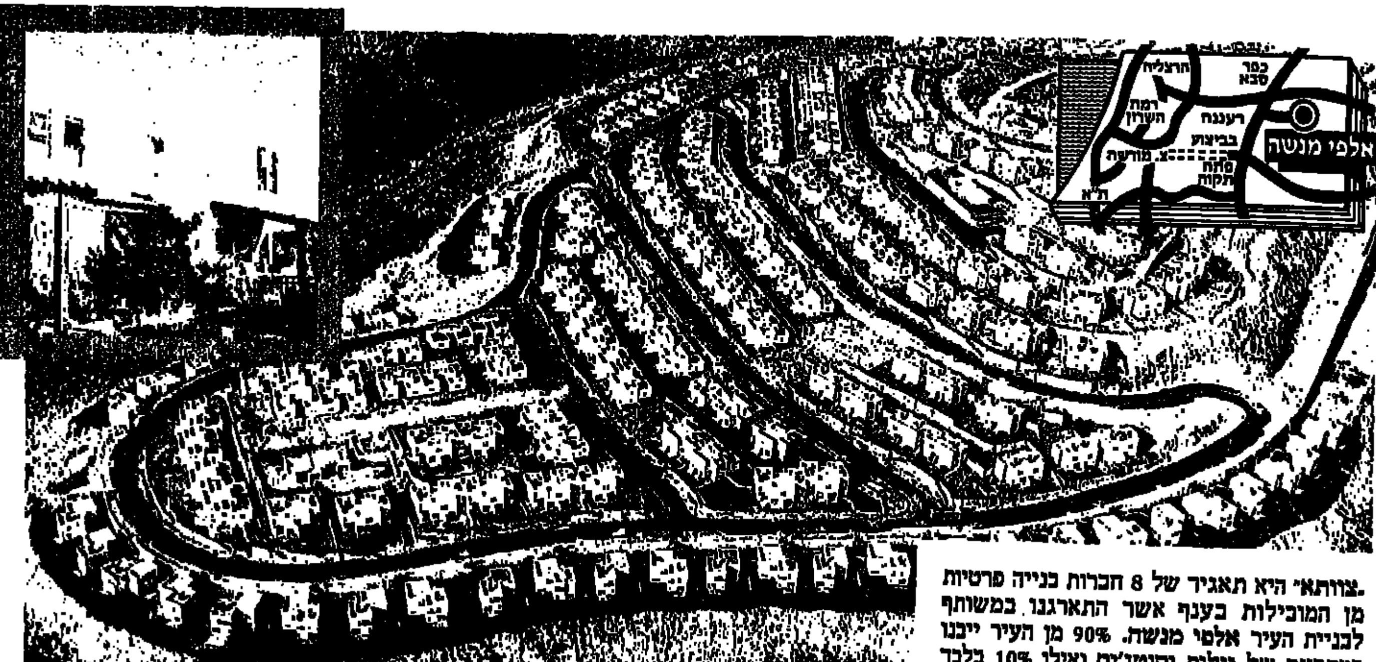
הבנקים למשכנתאות מקפידים עתה יותר ויותר על הנוהלים של מתן משכנתאות. הם דורשים מהזכאים לעמוד בדרישות הבנקים, במיוחד לגבי הערבים להלוואות. המטרה של הבנקים למשכנתאות היא להבטיח פרעון המשכנתאות ולמנוע פיגורים או התחמקות מתשלום המשכנתאות.

כל מי שרוכש דירה ונוטל משכנתא חייב לדעת כי פרעון המשכנתא עלול „לשעבד" אותך למשך שנים. הבנק עשוי להגיש תביעת פינוי נגדך אם תפגרו בתשלומים. המקור העיקרי לקבלת משכנתאות ממשלתיות הוא משרד הבינוי והשיכון. המשכנתאות האלה ניתנות למי שזכאי על־פי הקריטריונים שנקבעו, כזוגות צעירים, בודדים מעל לגיל מסויים, משפחות מרובות ילדים ועולים חדשים. משרד השיכון מסייע לקניית דירות עד גודל 85 מ"ר.

הדירוג של הזכאות לקבלת סיוע משרד השיכון נקבע לפי מצבו האישי־כלכלי של רוכש הדירה. תעודת זכאות אפשר לקבל בכל בנק למשכנתאות אם מציגים את כל האישורים הדרושים.

קבלת משכנתא מותנית בחתימה על חוזה לרכישת הדירה. כיום, המשכנתא ניתנת בדרך־כלל לתקופה של 20 שנה, צמודה למדד ובריבית בשיעור של 6 אחוזים.

צוותא באלפי מנשה — ספור הצלחה

★ לקראת סיום המכירות של שלב א' מציעה „צוותא": תנאי רכישה מיוחדים ובלתי חוזרים למספר מוגבל של קוטג'ים בגדלים שונים ★ „אלפי מנשה" נבנית על קרקעות מנהל ★ ערבות בנקאית צמודה ניתנת לרוכשי קוטג'ים כל עוד הם נמצאים בתהליכי בניה

„צוותא" היא תאגיד של 8 חברות בנייה פרטיות מן המובילות בענף אשר התארגנו במשותף לבניית העיר אלפי מנשה. 90% מן העיר ייבנו במתכונת של וילות וקוטג'ים ואילו 10% בלבד בבניינים מרורגים.

„אנו עומדים בהשלמת שלב א'. איכלסנו כבר כ־400 יחידות, וכן פועלים במקום כל השירותים: בית־ספר מעולה, 6 גני־ילדים ומעון יום, מועדון ספורט נמצא בתהליכי השלמת בנייה. מרכז מסחרי ומרפאה" – אומר ירון לויט, מנהל המכירות של חברת „צוותא".

במבחר הקוטג'ים והווילות המוצעים למכירה יש בתים מ־4 ועוד 7 חדרים על מגרשים של מ־200 ועד 500 מ"ר של קרקע כאשר השטח הבנוי נע בין 100 מ"ר ל־175 מ"ר. נותרו מספר קוטג'ים לכניסה מיידית. המחירים – $ 57,000 – $ 82,500 לא כולל מ.ע.מ. אך כולל כל הוצאות הפיתוח. לקבלת אינפורמציה נא לפנות ל: משרדי המכירות בת"א, דיזנגוף 16, טל: 288939, 288067.

מאת: רות פנחסי

„אלפי מנשה", המתנשאת על גבעה גבוהה (כ־300 מ' מעל פני הים), משקיפה על כל השרון והשפלה ואף את הים רואים ממנה.

האנשים המתגוררים בה מאז שנת 1983, עוברים בסביבה הסמוכה ומנהלים חיים קהילתיים למופת. באלפי מנשה חיי תרבות וחברה תוססים תוך הקפדה על איכות הסביבה. זוהי עיר מודרנית של קוטג'ים ווילות המתוכננת מראש ל־2,500 משפחות. הכל בה נעשה מתוך תכנון מרוקרק. כדי למנוע „יער" של אנטנות על גגות הבתים התקינו בה אנטנה מרכזית אחת וסידור כבלים תת־קרקעי. הפיתוח העירוני כו־לו נעשה בקו מודרני: רחובות רחבים, שדרות, שט־חים רבים המיועדים לפארקים ולאמפיתיאטרון עי־רוני.

התושבים ביוזמתם הקימו עמותה ובונים במקום מועדון ספורט במתכונת של קאונטרי קלאב כחברת מניות. מועדון הספורט נמצא בעיצומת של הבניה והוא יופעל החל מ־1 ביוני 1986. בו תפעלנה 2 בריכות שחיה, 5 מגרשי טניס, מגרשי כדורסל וכ־דורעף ובנייני ציבור.

כן יש כבר היום ב„אלפי מנשה" מרכז מסחרי ובו סופרמרקט מודרני חנויות נוספות וכן מרפאה ובה מיוצגות כל קופות החולים.

מרכזיית טלפונים נפרדת ואוטונומית ל„אלפי מנ־שה" פועלת זה כבר במקום. כל רוכש מקבל טלפון מייד עם כניסתו לביתו

הגישה ל„אלפי מנשה" הנמצאת באמת במרחק של 5 דקות נסיעה מכפר־סבא היא נוחה במיוחד הודות לכביש חרש שנסלל לא מזמן והוא איננו חוצה אף ישוב ערבי.

המשך כביש חוצה שומרון, הנמצא כבר בשלבים סופיים של הבניה, יקשר ישירות את „אלפי מנשה" עם צומת מורשה ויחסוך זמן רב בנסיעה לתל־אביב ולמקומות אחרים בארץ.

„אלפי מנשה" מצטרפת אל שורת שכונות הווילות היוקרתית כמו: רמת אפעל, רמת פולג, נוה מונוסון ואחרות כשהיא מציעה לתושביה מלבד בית יפה ומרווח גם ארגון קהילתי ורמת אוכלוסיה גבוהה. כל אחת מן השכונות האלו החלה כשכונה מרוחקת ומנותקת ואנשים רבים חששו „להסתכן" ולרכוש בה בית אך היום הן כולן פורחות ומשגשגות והמחי־רים בהן מאמירים בשל הביקוש הרב.

אין כל סיבה ש„אלפי מנשה" לא תעבור אותו תה־ליך, מפני שיש לה עוד שתי תכונות שהן ייחודיות רק להו

ראשית, זהו המיקום המיוחד – בגובה 300 מ' מעל פני הים שמשמעותו גם אקלים יבש וקריר. אין לחות במקום ובתקופת הקיץ, כאשר ברמת־השרון ובהרצליה סובלים האנשים מן הלחות הגבוהה וההז־עה הבאה בעקבותיה, נהנים תושבי „אלפי מנשה" מרוח קרידה.

שנית, הנוף הנשקף מכל קוטג' הוא עוצר נשימה. כל השפלה והחר כאילו נכנסים לביתך.

תחילתו של המקום כ־150 משפחות, כולן באו מקי־רב קציני צבא הקבע ועובדי מערכת הבטחון. אחר־כך הצטרפו אליהן עובדי התעשיה האווירית, עובדי תדיראן, אנשי סגל של אוניברסיטאות ובעלי מקצו־עות חופשיים למיניהם.

אנשים שהמודעות שלהם לאיכות החיים יצרה אצ־לם את הצורך לחפש מקום כזה הגיעו לכאן ואמנם הם הצליחו להקים במקום חיי קהילה למופת. הם חיים כאן מתוך תחושה של שייכות עמוקה למקום והם גאים בו מאוד.

רגש מיוחד מושם על נושא החינוך. בביה"ס הקיים במקום לומדים 350 תלמידים מכיתה א' ועד כיתה ו', שבו משולבים גם חוגים למיניהם. הפעילות התר־בותית מתמקדת סביב ביה"ס כאשר ההורים הם שותפים מלאים למתרחש בו. כן פועלים במקום 5 גני־ילדים ומעונות יום.

משפחות רבות מביעות את שביעות רצונן מן המגו־רים במקום ויפה בטא זאת אחד התושבים: „חיפשתי שקט ואוויר נקי. רציתי לברוח מהאקלים המעיק של כל איזור גוש דן, ומצאתי כאן הרבה יותר מזה. אוכלוסיה מעולה. פעילות תרבותית ענפה לילדים ולמבוגרים. אין כאן כל בעיה בטחונית. אנחנו יש־נים עם דלתות פתוחות. זוהי שלווה אמיתית. הגישה למרכז הארץ נוחה מאוד. הבית מתוכנן היטב. יש בו מרחב וכן פרטיות מירבית להורים ולילדים".

„זוהי חלקת אלוהים הקטנה שלי" – מצהיר רמי כפיר קצין בצבא קבע שנמצא באלפי מנשה מראשיתה. הגאווה ניכרת היטב על פניו. יש לו חצר וגינה ובה נטע עץ זית ותמר וגפן והוסיף ושיפץ, והכל במסירות ובאהבה ובקשר עמוק למקום. אכן ספור של הצלחה.

עתה עומדת חברת „צוותא" בפני תחילת בניית שלב ב' של המקום.

בירושלים:
בית טוב – ב„מקום בצמרת"

- „מקום בצמרת" שכונת היוקרה בלב ירושלים
- שד' ש"י עגנון (המשך רח' הפלמ"ח)
- תשובה למחפשים תרבות דיור גבוהה בלב העיר
- לכניסה מיידית נותרו דירות 4 ו־5 חדרים
- נמשכת מכירת הקוטג'ים

מאת: רות פנחסי

מגיע הרגע בו רוצה כל משפחה לשפר את תרבות הדיור שלה. עברו שנים, מצבה הכלכלי השתפר. הילדים כבר בגיל הנעורים וזקוקים לפינה משלהם. צרכי המשפחה השתנו, הטעם התעדן והדרישות גבוהות יותר. ברגע כזה יש המעדיפים את היציאה אל מחוץ לעיר, אך יש כאלה שלא יוותרו על המגורים בתוך העיר עם כל היתרונות המשתמעים מכך.

לאלה מיועד פרוייקט המגורים „מקום בצמרת" הנותן תשובה נכונה לאוכלוסיה שרוצה להישאר במרכז העיר ועם זאת לחיות באיכות חיים גבוהה יותר.

„חיפשנו דרך להישאר באיזור מרכזי אך להתגורר בשכונה חדשה. מרבית השכונות החדשות נבנו מחוץ לעיר", ממשיכה ומספרת אחת הדיירות של „מקום בצמרת". „לבסוף, המיקום, הנוחות והתכנון הנהדר של הדירה הם שהכריעו את הכף. היום אני יודעת שלא פגמתי באיכות החיים של משפחתי, להפך. הכל קרוב מאוד ונוח, הילדים מנהלים את חייהם באופן עצמאי לחלוטין, והדירה היא פשוט „משגעת". מרווחת מאוד, נוחה ומותאמת היטב לצרכי המשפחה. הנוף גם הוא בקודת מוקד חשובה בדירה, זהו נוף מרהיב המשקיף על עמק המצלבה, בניין הכנסת ומוזיאון ישראל. השכונה חדשה ומודרנית, בית הספר נמצא מעבר לכביש, גני ילדים סמוכים ועורקי תחבורה מרכזיים בהישג יד ועם זה הרבה שקט ופרטיות. שנתיים המתנו לאחר מכירת הדירה הקודמת עד שראינו את תכנון הדירה של „מקום בצמרת" והיה לנו ברור מיד ש„זהו זה".

„המיקום, הנוחות והתכנון הנהדר הם שהכריעו את הכף"

התכנון נהדר. כל אחד מן הילדים נהנה מחדר גדול ומרווח, אפשרויות האירוח בריכה מצוינות.

חדר מגורים של אחת המשפחות המתגוררות...

קבלן מבצע – קונצרן „סולל בונה"

יזמים – סולל בונה השקעות, א. יצחקי בע"מ, כדורי בע"מ, שגיא בע"מ

●

כספך מובטח – ערבות בנקאית מלאה לרשום הערת אזהרה בטאבו עם חתימת החוזה

בשל השפה המשותפת שמצאו ביניהם הדיירים שורחת במקום אוירה נעימה, ויחסי השכנות יפים והרמוניים.

– מה יתרון של הדירות?

דירה, הגישה הישירה מן המעלית אל החניה התת־קרקעית מונעת היחשפות לקור הירושלמי בחורף.

– היכן ממוקמת השכונה ומה מוצע למכירה?

„מקום בצמרת" נבנית בקרית שמואל שבירושלים – רח' ש"י עגנון (סוף רחוב הפלמ"ח) מול גבעת האורנים. צמוד ל„מקום בצמרת" נמצא מרכז מסחרי הכולל סופרמרקט וחנויות אחרות. קווי תחבורה ציבורית לכל חלקי העיר נמצאים בהישג יד. מרבית הדירות של שלב א' מאוכלסות כבר. נותר מספר מצומצם של דירות בנות 4 ו־5 חדרים ודירת 6 חדרים אחרונה. כמו כן נמשכת מכירות קוטג'ים בני 6 חדרים עם גינה צמודה.

ומסיים רוני טורקטלי, מנכ"ל חברת „מקום בצמרת":

„סיימנו בשעה טובה את בניית שלב א' תוך שאנו משלימים גם את בניית כביש הגישה למקום. כביש זה משמש גם את שכונת רסקו הוותיקה ואת האיזור כולו.

אנו חושבים שיתרונן של הדירות שלנו הוא במיקומן המיוחד בלב ירושלים וביכולתן להציע תרבות דיור אחרת.

כדי לסייע למתעניינים הפוטנציאליים אנו מציעים אפשרות לשלם 80% מערך הדירה בעת חתימת החוזה והיתרה ב־6 תשלומים שווים מיום הכניסה לדירה. את החוקה על הדירה ניתן יהיה לקבל כנגד ערבות מתאימה, ולאחר השלמת התשלום הנדרש במעמד חתימת החוזה.

ניתנת משכנתא של עד 20,000 אלף דולר בתנאי הבנק.

מאחר והדירות מוכנות לאיכלוס מיידי דרגת הסיכון היא אפסית, הלקוח קונה נכס ומקבל אותו מייד. במבט לעתיד הרוכש אצלנו דירה לא רק מקבל תמורה מלאה לכספו אלא אף זוכה לתשואה ערך הנכס שקנה.

מערכת הסקה פרטית, חניה ומחסן לכל דירה

דירות 4 חדרים
לכניסה מיידית ב־10% הנחה

אף חברה לא מציעה לך: ★דירה מרווחת כזאת ★במקום יפה כזה ★ובמחיר נמוך כזה!

3 חדרים החל מ־**64,000** ש"ח
4 חדרים החל מ־**82,500** ש"ח
דירות גג החל מ־**135,000** ש"ח
קוטג'ים מקסימים החל מ־**170,000** ש"ח

המחירים כוללים פיתוח, ללא מ.ע.מ

במקום היפה ביותר בנס ציונה!

- שכונת מגורים קסימה עם נוף מרהיב.
- 5 דקות מראשון לציון או מרחובות.
- 20 דקות בלבד מתל־אביב.
- תכנון ארכיטקטוני מעולה.
- רמת בניה בסטנדרט גבוה.
- פיתוח סביבתי מושלם: גני ילדים, בתי ספר, גן ציבורי ומרכז קניות – קיימים ופועלים במקום.
- הבטחת כספי הקונה לפי חוק מכר דירות

אפשרות רכישה לפי יכולתך!

- נתאים לך תנאי תשלום בהתאם לאפשרויותיך.
- נדריך אותך בהשגת משכנתא טובה.
- נלך לקראתך בתשלום המקדמה.

בקרו בשבת
באתר הבניה 15.00–11.00

משרד המכירות בנס־ציונה (ליד בנק אמריקאי ישראלי) פתוח בימים:
א', ב', ד', ה' – 9:00-13:00, 16:00-19:00
ג', ו' – 9:00-13:00

נס ציונה, רוטשילד 2, טל. 08-470458

מעלות מוריה. נקודת חן

„מעלות מוריה" בנתה לה שם בפריפריה הירושלמית. יותר מהרבה שכונות חשובות. איכות חיים של „מחוץ לעיר בתוך העיר", עם תכנון ארכיטקטוני חדשני, דירות יפות במיוחד וגימור יוצא־דופן של החברה הבונה „אשדר". מתוך 309 הדירות שהיא בונה שם מרביתן נחטפו, בחלקן כבר גרים. רק כ־50 דירות מוצעות למכירה (בבנין טורי או מדורג). מי שרוצה לשים יד – שימהר.

מאת גד בירון

היום מפורסם השם הזה גם מחוץ לטריטוריה הירושלמית. שם, על צלע ההר ובהרמוניה נעימה, צריך לאהוב את ירושלים, ואת הסביבה הקסומה שמסביב. ואז, בסמוך לשכונת תלפיות הישנה עם בתיה המוריקים, מול הנוף הקסום של מדבר יהודה ומלון דיפלומט במערב, נוגעים בנקודת־חן מרובת־מעלות. כל ירושלמי שמתעקש לגור במקום המיוחד והכל־כך יפה הזה, מציין את השם בהרבה הערכה: „מעלות מוריה".

היום מפורסם השם הזה גם מחוץ לטריטוריה הירושלמית. שם, על צלע ההר ובהרמוניה נעימה, יושבים הבניינים המדורגים, שכמבט מן האויר הם מקבלים צורת פרסה מרשימה.

יוקרתי, צעיר, מודרני

אפשר להגיע לשם ולהתרשם. עשרות המשפחות שכבר נכנסו לגור שם, באו, מן הסתם, לאיזור שהוא „יותר מהרבה שכונות חשובות ויפות בעיר הירושלמית. זה עלה להם קצת יותר כסף. אבל התמורה: כרטיס כניסה חשוב לדירה מרווחת באיזור יוקרתי, חדשני, צעיר, ובעל תיכנון מודרני.

כוניט הרבה על מעלות־מוריה. זה אולי הטבע של אתר צעיר. אבל אם יש לו גם "יוניק", הסיכוי גדול יותר. במקרה זה אפשר כבר לראות ביטוי לכל הכיוון שתקכל, בסופו של דבר. מעלות־מוריה. הביטוי הזה הוא מותשי. הפרסה המדורגת הולכת ונשלמת. בתכניון המקורית בונה חברת „אשדר". המתכננת והמבצעת. 309 יחידות דיור יפות. מרביתן נחטפו כבר והן מאוכלסות.

את ההצלחה המיוחדת ל„מעלות מוריה" אפשר ליחס היום גם לגורמים שמעבר לאזור יפה ודירות יפות. אפשר לדבר אולי על תיכנון מקורי חדשני, שהותאם למה שמכנים „אורח חיים מודרני". רואים את זה בארכיטקטורה הכללית, בתכנון הסביבתי וברגש המיוחד שמוצאים בכל פרט ופרט כבניה ובגימור.

שירותים צמודים

כל זה משתבץ עם שרותים קהילתיים מלאים: בתי־ספר, גני ילדים, מועדונים, בתי־כנסת, מגרש משחקים וספורט, גנים ציבוריים ופינות נוי. הקירבה לשכונות תלפיות־מזרח ומעלות אלרף הסמוכות, תאפשר לדיירים ליהנות מהשרותים שמציעות שכונות אלה. במילים אחרות: הכל קרוב, ליד־הבית.

הדירות עצמן נחלקות, בכל בנין, לדירות 2, 3, 4 ו־5 חדרים. דירות 2 חדרים (קומה א') ו־3 החדרים ממוקמים בחלק הטורי של הבנין, דירות ה־4 ו־5 החדרים בנויות כ„מדורגים". על־פי הנסיון, נרכשות דירות 2 החדרים, בעיקר על־ידי רווקים או זוגות מבוגרים, בעוד דירות 3 חדרים נרכשות, בעיקר על־ידי זוגות צעירים משיכמו בעלת־יכולת כספית טובה. הדירות הגדולות יותר מבוקשות, בדרך כלל על־ידי משפחות מבוססות עם ילדים.

מחוץ לעיר בתוך העיר

לחלק מהדירות (קומת קרקע) צמודות גינות ולדירות המדורגות, המשתלבות יפה בנוף צמודות מרפסות רחבות – עד כ־35 מ"ר. מה שמייחד את כל הדירות: תיכנון מצויין. וזה משלים את כל מה שמסביב.

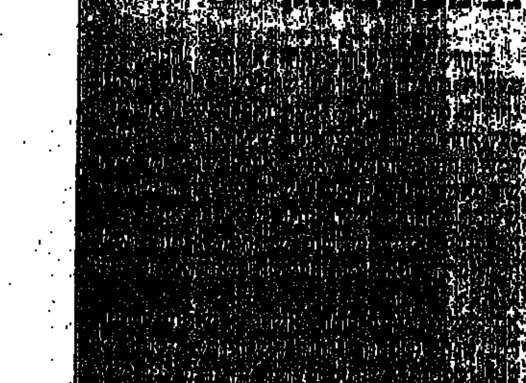
5 דקות. זה הזמן שלוקח להגיע ממרכז העיר למעלות מוריה – ולהיפך. זמן קצר לכל הדעות, כדי ליהנות מצירוף היתרונות של "מחוץ לעיר בתוך העיר". תזכורת: אוויר פסגות, שממלא את הריאות, ונוף ועור פעט גוף. גם אם זה נשמע כמו פרוזה, זה מה שמקבלים שם.

„אשדר" מצרפת לכל זה את איכות הבניה הידועה שלה (ראה מסגרת). מי שמכיר, מציין את היתרון הזה, לפחות בהשוואה לחברות אחרות הפועלות במקום. בינתיים, מרווחים, כי נותרו שם רק כ־50 דירות. וזה לא הרבה בשביל מקום הולך ומתפתח, עם פוטנציאל גדול יותר ממה שכבר יש לו היום. כדאי לזוז לשם כמה שיותר מהר.

הכתובת: „אשדר", בנין כלל ירושלים, חנות 267, טלפון 02-224145.

■ תדמית

מעלות מוריה: כרטיס כניסה לאיזור יוקרתי, חדשני ובעל תיכנון מודרני

אני חי באריאל עיר שכיף לחיות בה

מאת ליאור טל

„מה עושים היהודים המשוגעים על 'הר המו־ות'?", שאלו בתדהמה שכנים ערביים, שהבחינו לפני כ־7 שנים בקבוצת „יהודים משוגעים", שהתרוצצו על רכס הר קרח בגובה 600 מטר מעל פני הים, 35 ק"מ מפתח־תקווה. האנשים המוזרים מדדו את הגבעה לאורכה ולרוחבה. כששמעו הערבים, כי עתיד לקום שם יישוב יהודי צחקו.

„צוחק מי שצוחק אחרון", אמרו היהודים, קבו־צה של עובדי התעשייה הצבאית והאווירית, שהיוו את הגרעין שייסד את היישוב „אריאל". ואכן, חזון „עיר העתיד" התגשם ואריאל קמה והפכה ליישוב מודרני שבהווה, המשתרע על שטח 30 אלף מ"ר.

אחד המשוגעים ליישוב אריאל, שהוקם על־פי החלטת ממשלה כיישוב עירוני מרכזי בשומרון, הוא רון נחמן, שהיה יו"ר המועצה הראשון ביישוב „אריאל" ולפני כשבעה חודשים מונה שנית לתפקיד.

נחמן, בן 43, נשוי ואב ל־3 ילדים, דור רביעי

מר רון נחמן, יו"ר המועצה בישוב „אריאל"

בארץ, התנגד מתחילת הדרך שיקראו לאריאל בתואר אחר מאשר עיר. לדבריו נטל על עצמו להמשיך במלאכת הציונות וההתיישבות שהורי הו־ריו החלו בה בארץ. „אריאל חזקה היא עדובה לבט־חון מדינת ישראל. היישוב מהווה מרכז לקליטת עלייה ויהיה גם מרכז תעשייתי עתיר מדע בעל שם בינלאומי", מבטיח ראש המועצה. „אריאל מהו־וה כבר עתה מודל לאינטגרציה חברתית, תרבותית במדינה וגם מודל ליחסי דו־קיום בשלום עם השכ־נים הערביים", הוא מוסיף.

באריאל מתגוררים יהודים המאמינים בצידקתם ומגשימים את אמונתם בזכותם להתיישב בשומרון. קשת גוונים פוליטית. אנשים חילוניים בעיקר וגם דתיים מתגוררים באותו יישוב וכולם כאחד נהנים מאורות השפלה המנצנצים מרחוק, מאוויר צח ונוף

המשך כתבה בעמ' 56

(סוף מעמוד 54)

נהדר. גברים ונשים שכאשר הם משקיפים בלילה ממרום הרי השומרון אל שפלת החוף צפופת האורות, הם יודעים כי היישוב שלהם הוא מרכז הארץ. בין מטעי זיתים ומול צריחי מסגדים תושבי אריאל יכולים כבר היום „לקפוץ" להצגה בתל־אביב ואת זה הם עושים בנסיעה של כמה עשרות דקות. רבים מהם מעדיפים להתגורר באריאל ולעבוד בתל־אביב.

אין ביישוב גורדי־שחקים והתושבים מבטיחים, שגם לא יהיו כאלה, כי הם מעונינים להשאיר את אריאל גן עדן של ערוגות פרחים מטופחות, אוויר משכר ומצהלות ילדים.

אריאל שוכנת בלב השומרון, במרחק של כעשרים קילומטרים מן הקו הירוק, לצידו של כביש חוצה־שומרון המקשר בין חוף הים ובקעת־הירדן. ערכו הבטחוני של היישוב לא יסולא בפז בגלל מיקומו המיוחד בלב השומרון.

באריאל קם זן חדש של מתנחלים כאלה שמטעמים של נוחות בעיקר. לאו דווקא אידיאולוגיה הביאו אותם לכאן. זוגות צעירים, משפחות מכל השכבות הכלכליות בארץ ועולים מרוסיה, תימן, עיראק, דרום־אמריקה, ארה"ב, מרוקו, צרפת וגם מזרח־אירופה. אנשים שנוסעים ועובדים בשבת לצד חובשי כיפות סרוגות. אנשים שהעדיפו להמתין עד שיושלמו הווילות שלהם ולא התגוררו, כיתר המתנחלים בבתים טרומים מכוערים ללא תשתית. וההמתנה השתלמה להם. מחירי הבתים נמוכים בעשרות אחוזים מהמקובל בשפלה ובאיזור ירושלים וגם איכות הבנייה בטיב גבוה.

אנשי אריאל אינם מרבים לעסוק בפוליטיקה. ומה שנאמר על ידם בנושאים אלה אינו חורג מן השגרה שיש בה קורטוב מיסטי. אצלם ביישוב לא תמצא סיסמאות פוליטיות מקושקשות בצבע שחור על קירות. הכרזות היחידות שמתנוססות הן של מפעלי תעשייה. לעומת־זאת קיימת מעורבות גדולה של התושבים בחיי הקהילה ובוועדות המקומיות. שר האוצר לשעבר, ח"כ יגאל כהן־אורגד הוא אחד התושבים היותר נלהבים ביישוב. אורגד מתגורר בווילה גדולה ביישוב ועומד בראש צוות היגוי ובנייה ביישוב.

אריאל גם אינה נראית כמו ההתנחלויות האחרות שבסביבה. אין בה אפילו גדר בטחון.

אריאל מתאימה את עצמה לתושבים. בגני־הילדים מתחיל יום הלימודים לפני השעה 7 בבוקר ומסתיים אחרי השעה חמש אחה"צ. כדי לאפשר להורים לנסוע בניחותא למקום עבודתם מחוץ ליישוב ולשוב הביתה כשהילדים כבר שבעים ורגועים אחרי יום של פעילות חינוכית.

בבית־הספר הפעלתני מתקיים יום לימודים ארוך. השיטה הפעלתנית היא שיטת־חינוך העונה באופן הקולע ביותר על צורכי־הילד, שכן היא מתייחסת אל התלמיד כאל מרכז העשייה החינוכית תוך שימת־דגש על לימוד מתוך בחירה ומתוך התעניינות־אישית, ויחד עם זאת אינה מתעלמת מתכנית־לימודים שיטתית, הכוללת מקצועות, כמו חשבון, תורה ועברית, שכל התלמידים חייבים ללמוד אותם, אם כי כל אחד בקצב שלו ובניסיון למידה אישי.

יש עבודה באריאל וכ־40 אחוז מכלל המפרנסים בתוכם נשים רבות, מעדיפים לעבוד ביישוב. הם השתלבו בענפי השירותים השונים, במסחר ובמפעלי התעשייה שבאיזור ברקן. לאיזור זה ממתינים כתור היום 40 מפעלים המבקשים להקים את עיסקיהם במקום. התנאים המועדפים המוענקים למפעלים המבקשים לתקוע יתד באריאל ובקירבה למרכז הארץ קוסמים לרבים.

במרכז המסחרי על שטח 40 דונם נמצאות בבנייה 36 חנויות, משרדים, מסעדות וסופרמרקטים. באריאל כבר יש מועצה מקומית, תחנת משטרה, סניפים של משרד הבינוי והשיכון, המסחר והתעשייה, המועצה הציונות והסוכנות היהודית ואפילו בית־משפט מקומי שנותר מרבית הזמן ללא תעסוקה.

למידע נוסף אפשר להתקשר למשרדי המועצה המקומית 03־9366077/8. אפשר „לטעום" מעט מאריאל גם באמצעות הפרסומת הרבה בעיתונים, ברדיו ובטלוויזיה.

אריאל – עיר ואם בישראל

מאת ליאור טל

לאט ובטוח הולכת ומוקמת בשומרון עיר מיוחדת במינה. תוך הקפדה על התאמת יחידות הדיור לתנאי הטופוגרפייה, מירווח בין הבתים והרבה שטח למטרות ציבוריות גדל היישוב „אריאל".

8 חברות־בנייה, שנבחרו בקפידה רבה על־ידי משרד הבינוי והשיכון, מקימות את העיר. במשך 6 השנים מאז הוחל בבנייתה הושלמו כבר יותר מ־1000 יחידות דיור בבנייה צמודת־קרקע. פרוייקט בנה־ביתך ובנייה לגובה של לא יותר מ־3 קומות. תוך עשר שנים, חוזה הממונה הארצי על נכסים ומחירים במשרד הבינוי והשיכון, מר משה בניטה, תהיה אריאל עיר בת 80 אלף תושבים וכ־25 אלף יחידות דיור. „הכוונה היא שהמירווח בין יחידות הדיור יהיה כפול מזה של ערים בסדר גודל דומה באיזור מרכז הארץ וכך תהייה איכות חיים גבוהה ביותר", הוא מסביר.

משרד הבינוי והשיכון, הממונה על פיתוח היישוב, ערך באחרונה משאלים, להפתעת אנשי המשרד התברר, כי אזרחים נוטים לחשוב, כי אריאל היא יישוב השייך לגוש־אמונים וכי מתגוררים בו בעיקר אנשים דתיים. משה בניטה אומר: „אריאל מכילה תושבים מכל גווני הקשת הפוליטית. ומתגוררים בו דתיים וחילוניים גם יחד".

אריאל הוקמה במה שמכנים „מרכז הכובד של המדינה". העיר קרובה לכל היישובים הקטנים הסמוכים לה והכוונה להפכה למרכז עבורם, בו יהיו מוסדות הציבור המרכזיים של המחוז, כמו בתי־משפט, משרדי ממשלה, איזור תעשייתי. אריאל קרובה הן לעפולה, הן לתל־אביב, לירושלים וגם הדרך לישובי בקעת הירדן אינה רחוקה. „הכוונה היא לבנות מקום עם מאפיינים שיצדיקו את המעבר אליו, למשוך אנשים שעובדים בתל־אביב ומבקשים לגור מחוץ לה באיכות חיים שלא ניתן להשיג ביישוב עירוני".

לשם כך עוסק משרד הבינוי והשיכון במלוא הקצב ביישום תכניות הפיתוח ביישוב. כבר כיום יש באריאל מועדונים חברתיים, תחבורה ציבורית נוחה, כבישי גישה משופרים, תוך הקפדה על תיכנון נתיבי הנסיעה בצורה שלא יפריעו לחיים השוטפים. כעת נמצאים בתכנון בניית מרכז עיר, שיכלול חנויות, סניפי דואר ובנקים. ביישוב פועל מתנ"ס משוכלל, בית־ספר, מרכז מחשבים המסונף לאוניברסיטת בר־אילן, מרפאות של קופת־חולים

(המשך בעמוד 58)

אריאל הרבה אוויר הרים

(המשך מעמוד 57)

וקופ"ח מאוחדת. שני מעונות יום, האחד של נעמ"ת והשני של תנועת האישה הדתית הלאומית. 4 כיתות טרום־חובה הפתוחות עד לשעות אחה"צ המאוחרות, כדי לאפשר להורים עובדים לקחת את ילדיהם בנחת.

באריאל הצעירה פועלים מבחר חוגים לנוער ולמבוגרים. בקונסרבטוריון המקומי לומדים כ־100 ילדים לנגן בכלי־נגינה שונים. אגודות הספורט מכבי והפועל מקיימות פעילות ספורט ענפה במרכז ספורט רב־תכליתי שנבנה על־ידי משרד הבינוי והשיכון. תנועת נוער „מכבי הצעיר" פעילה אף היא ביישוב. לנוחיות התושבים פועלת במקום ספריה ציבורית. שירותי הדת ניתנים לכל יישובי הסביבה ואריאל הוא היישוב היחיד בשומרון שיש לו רב עיר.

אדריכלי נוף מטעם משרד הבינוי והשיכון שוקדים על עיצוב העיר. שבילי גישה מיוחדים נסללים ומובילים למרכזים החברתיים, שהגישה אליהם ברכב תאסר, כדי שלא תיפגם איכות החיים.

סוג הבנייה באריאל הוא מיוחד. שטחים גדולים הוקצו לבנייה חד־קומתית צמודת קרקע עם חצרות רחבות־ידיים. האחוזים המאושרים לבנייה הם גדולים מהמקובל במרכז הארץ. כך, למשל, באיזור בנה־ביתך יכולה משפחה לבנות על שטח ממוצע של 600־700 מ"ר בעוד שבמרכז מותרת בנייה בממוצע למגרש 450־500 מ"ר.

באריאל נמצאות היום בשלבי בנייה שונים 350 יחידות דיור. משרד השיכון שבע רצון מקצב המכירות. החברות הבונות את הבתים נבחרו בקפידה רבה והחלו בעבודתן רק לאחר שהוברר כי הן מבוססות כלכלית.ועברו בקורת של המשרד. סקר

חתך אוכלוסייה, שכבר מתגוררת בעיר, מגלה, כי בעיר מתגוררים זוגות צעירים שעברו למקום מיישובים עירוניים לאחר שמצבם הכלכלי השתפר וגם משפחות מבוססות שהחליטו לבנות את ביתם במסגרת הבנייה העצמית. אלה אנשים ניידים, שיכולים להרשות לעצמם להחזיק לפחות מכונית אחת.ביישוב מתוכננת לקום קרית־מדע בשילוב עם מכוני מדע, מחקר ותעשיות עתירות ידע. מרכז זה, שיהיה בסדר גודל בינלאומי מתוכנן בשיתוף משרדי הבינוי והשיכון, המסחר והתעשייה והמשרד לפיתוח מדעים. שני מרכזים תעשייתיים נוספים כבר פועלים באריאל ובאחד מהם 13 מפעלים.

„אני מנסה לדמיין לעצמי איך תראה אריאל בעוד עשר שנים ואני רואה שכונה עם הרבה שטחי ירק והעיקר שקט, שלווה, ילדים מאושרים ואיכות חיים גבוהה", אומר משה בניטה.

הצלחה גדולה ביותר לשיכון ופיתוח באריאל

הצלחה גדולה ביותר היתה לפרוייקטים של שיכון ופיתוח, חברת הבניה הממשלתית, באריאל. רוני שטייניץ, המנהל המסחרי של החברה, מסר כי באתר הבנייה שבונה שיכון ופיתוח עם החברה הקבלנית של אברהמי ובניו נמכרו כבר כ־90% מהדירות ומתוכן 17 דירות בשבוע האחרון.

רוני שטייניץ, המנהל המסחרי של שיכון ופיתוח

באתר השני, שם בונה שיכון ופיתוח את המרכז המסחרי של העיר אריאל, מציעה החברה דירות גן 4–5 חדרים בבתים מדורגים. מיקומו של פרוייקט זה, על גבעה שממנה נשקף הנוף הנפלא המקיף את היישוב אריאל, מייחד אותו מכלל הבניה במקום. גם באתר זה היתה „התנפלות" על הדירות וההערכה היא שעד סיומו של המבצע יימכרו כל הדירות.

באריאל, מוסיף שטייניץ, יצאנו במבצע מחירים מיוחד כשהמטרה להקטין במידת האפשר את הפער בין המשכנתאות לבין מחיר הדירה. ואמנם עם הגדלת המשכנתא לזכאים חסרי דיור צריך היום הרוכש להביא 3 מיליון שקל במזומן בלבד והוא יכול לרכוש דירה גדולה בת 4 חדרים עם הרבה מקום גם לילדים.

שיכון ופיתוח אינה בונה רק דירות. היא גם דואגת לאיכות חיים וכן עוסקת החברה גם בבניית המרכז המסחרי הראשי, שיכלול בנק, סופרמרקט, בית־מרקחת ותנויות רבות, שישרתו את כל תושבי המקום.

למה דווקא שיכון ופיתוח?

„היום יותר מתמיד מדקדקים הרוכשים כשהם צריכים להחליט ממי לקנות", אומר רוני שטייניץ. יש חשיבות, בקבלת החלטה כזו לאמינות ולבטחון שמעניקה החברה, לאיכות הבניה ולשלווה, שהרוכשים אמנם יקבלו את הדירה שקנו.

מוגש ע"י שיכון ופיתוח

חדשות בעולם הבניה

נוף כינרות פרוייקט מגורים כמו שכתוב בספרות

באחד המקומות היפים ביותר בארץ בונה חברת בלייכר ויכהולץ בע"מ פרוייקט מגורים לתפארת. הפרוייקט ממוקם מעל העיר טבריה וצופה לנוף מרהיב של הכנרת, הרי גולן.

מיקומו כ־5 דקות ממרכז העיר טבריה מאפשר לך להיות קרוב קרוב אבל במקום פסטורלי נעים ונוח ביותר.

נוף כינרות הוא פרוייקט מגורים כמו שכתוב בספרים. תכנון שכונתי ממדרגה ראשונה המשלב דרכי גישה נוחות לכל פינה. שבילים מרוצפים בין הבתים וחניות למכוניות כך שאיכות החיים תהיה מכסימאלית. דגש רב הושם על שילובו של הנוף המיוחד בתכנון הארכיטקטוני. התוצאה היא שכמעט מכל חלון נשקף הנוף המיוחד ובחלק גדול מהבתים שולבו מרפסות מיוחדות הצופות לנוף.

בפרוייקט נבנות כ־108 יחידות דיור בשלב הראשוני. בחלק העליון נבנות דירות 3, 3½, 4 חדרים וקוטג'ים 4 חדרים. לבתים החד קומתיים והקוטג'ים גינות צמודות.

התכנון הפנימי בכל הדירות והקוטג'ים פונקציונאלי מאוד וכולם נבנו כך שיוכלו להתרחב בעתיד. לדוגמא בית חד קומתי בשטח של כ־130 מ"ר + מרפסת גג גדולה המשקיפה אל נוף. ויותר מזה, את התכניות להרחבה מקבל רוכש הדירה או הבית במעמד הרכישה והוא יכול לבצען או בעצמו לאחר גמר הבניה וקבלת הדירה או לחילופין ע"י חברת בלייכר ויכהולץ כבר בשלבי הבניה.

הדירות והקוטג'ים נבנים בסטנדרד בניה גבוה ביותר. דלתות בטחון, קרמיקה צבעונית בחדרי השירותים, מדרגות עץ בקוטג'ים, אנרגיה סולרית, ארונות מטבח מצופי קרמיקה ועוד.

את הפרוייקט בונה חברת בלייכר ויכהולץ קבלני בנין בע"מ, אחת מחברות הבניה הוותיקות ביותר באיזור חיפה והצפון. הפרוייקט הינו בשיתוף עם משרד הבינוי והשיכון ובעידודה של עירית טבריה. מחירי הדירות באתר אטרקטיביים מאוד. בטבריה זכאי קונה הדירה למשכנתאות מוגדלות כך שזוג צעיר יכול כמעט ללא מזומנים להגיע לדירה משלו. בנוסף מציעה החברה הבונה מסלול תשלומים נוח וגמיש.

נוף כינרות, כך אומרים בטבריה קבעה סטנדרט חדש בנושא בניה למגורים ולנופש בטבריה.

„לב הגליל" — פרויקט נופש פעיל בטבריה

מאז החזרת מפרץ שלמה שבה טבריה וכבשה את מקומה כאתר התיירות המבוקש ביותר בארץ. יתרונותיה של טבריה בולטים לא רק כמקום נופש אידיאלי לעונת הקיץ בשל פיתוח נרחב של תרבות המים באזור הכנרת. גם בחורף יש לה הרבה מה להציע: מעיינות מרפא חמים. מיקום נוח במרכז הארץ המהווה נקודת מוצא מצוינת לטיולים בגליל, ברמת הגולן ובעמקים.

אחד הפרויקטים היפים הנבנים בלב טבריה לצרכי נופש הוא פרויקט „לב הגליל".

ש: היכן ממוקם פרויקט „לב הגליל" ומה הוא מציע לדייריו? — שאלנו את מר אורי בן־דרור מנכ"ל הפרוייקט.

ת: פרויקט „לב־הגליל" ממוקם במרכזה של העיר. מקום זה מאפשר גישה נוחה ביותר למרכזי המסחר והבידור וכן לחופי הרחצה ולמרינה. כן יוכלו דיירי הפרויקט ליהנות ממירב השירותים הממוקמים באותו הבניין וכהם: כל־בו „המשביר לצרכן", בנק, מסעדות וחנויות נוספות. במגדלי הנופש עצמם יש בריכת שחיה, חדרי כושר, ג'קוזי, סאונה, מרכזי בילוי לילדים, וידיאו במעגל סגור והם משלימים את רשת השירותים המבטיחים לרוכשי יחידות הנופש אפשרויות בילוי רבות ומהנות. ביחידות הנופש ניתן גם להכין ארוחות קלות.

ש: מהו היקפו של פרויקט „לב־הגליל"?

ת: הפרויקט אמור להשתרע על פני 10,000 מ"ר בנויים. מגדל נופש אחד כבר בנוי ומתפקד ואילו המגדל השני עומד להסתיים בדצמבר 86'.

ש: מהן אפשרויות הרכישה?

ת: ניתן לרכוש יחידת נופש ב„לב הגליל" בשתי דרכים: רכישה מלאה לצמיתות ואז הדירה היא של הרוכש לצמיתות ובמשך כל ימות השנה או רכישה בשיטת ה„טיימשארינג" כלומר רכישת יחידה שבועית שאף היא נרכשת לצמיתות.

ש: מהם תנאי התשלום שאתם מציעים?

ת: אנו מאפשרים רכישה בתשלומים בסכומים אישיים כלומר בהתאם לאפשרות הקונה.

ש: מהם הבטחונות שאתם נותנים לרוכשים?

ת: כל רוכש מקבל ערבות בנקאית צמודה מרגע חתימת החוזה ועד למסירת הנכס לידיו. אנו מלווים את הקונה לא רק עד כניסתו ליחידה אלא גם בשירותי אירוח ותחזוקה לאחר מכן.

צרור עצות לרכישת דירה

מאת ע. טלמור

התמוטטויות של חברת הבנייה „קלרין" ושל הקבלנים בתקופה האחרונה מחייבות זהירות מירבית ברכישת דירה. ההקפדה על שורה של כללים הכרחית כדי להבטיח את ההשקעה הכספית הגדולה הכרוכה בקניית דירה ולא להקלע להסתבכות.

● עדיפות לקנית דירה שבניתה הושלמה. בתקופה זו יש עדיפות ברורה לקניית דירה שבנייתה כבר הושלמה או נמצאת בשלבים אחרונים, ואין להסתכן בקניית דירה „על הנייר". אלא אם כן מדובר בחברה שיש לה גב ציבורי או המוכנה לתת ערבויות בנקאיות צמודות ביחס לכל תשלום. אבל גם במקרה של קניית דירה מוכנה, יש לברוק אם הדירה או הקרקע אינה משועבדת לבנק או גורם כלשהו. וכי אפשר מיד לבצע את ההעברה ב„טאבו".

● ייעוץ משפטי. הזהירות הדרושה בקניית הדירה מחייבת סיוע בייעוץ משפטי. חוזה קניה של הדירה חייב לעבור בדיקה של עורך־דין על־מנת למנוע הפתעות בלתי נעימות עקב סעיף בלתי נוח זה או אחר. לכן ההוצאה על הייעוץ המשפטי היא כורח המציאות ואין לוותר עליו בתקופה זו. במידה שהעורך־דין מציע הכנסת שינויים בחוזה, יש לעמוד על הכנסתם ע"י חברת הבניה או הקבלן ולא לוותר על דרישה זו.

● ביקור באתר הבנייה. בטרם מחליטים על חתימת החוזה, הכרחי לבקר באתר הבנייה ולראות את הדירה המוצעת לקניה, אשר היא תירשם בחוזה הקנייה. בטרם חותמים על החוזה, יש לברוק ב„טאבו" את הרישום של הדירה ולהבטיח שהיא לא משועבדת. אין לשלם תמורת הדירה כל עוד לא מתבצעת הבדיקה הזו.

● תשלומים בהתאם לקצב הבנייה. כאשר קונים דירה שנמצאת בשלבי בנייה, אין לשלם את כל הסכום מראש כפי שיבקש הקבלן או חברת הבנייה. עדיף שהתשלומים יתבצעו על־פי התקדמות הבנייה. עבור כל תשלום יש להבטיח קבלת ערבות בנקאית צמודה. גם לפני כל תשלום יש לברוק את המצב באתר הבנייה ולגלות עירנות לגבי כל פיגור בבנייה או הפסקתה, על־מנת שברגע המתאים לפעול להבטחת הכסף והזכויות. אין זו משימה קלה לקנות דירה הנמצאת בשלבי בנייה במציאות של 1985, ולכן יש לפעול על־פי כללי הזהירות.

● בטחונות להשקעה. קיים חוק מכר דירות המחייב את חברת הבנייה או הקבלן לתת לרוכש הדירה ערבות על כספים המשולמים להם ע"י קונה הדירה. אבל חוק זה אינו מבטיח הצמדה של הכספים ששולמו. לפיכך, יש להעדיף קבלת ערבות בנקאית צמודה למדד. אמנם הקבלנים רורשים מהקונה לשלם דמי ערבות בגובה של כשני אחוזים. במידה שהקבלן אינו מוכן לוותר על תביעה זו כדאי לשלם דמי הערבות תמורת הערבות הצמודה להשקעה בדירה. כמו כן, יש לדרוש מהקבלן או חברת הבנייה לרשום הערה אזהרה ב„טאבו", הקובעת שהדירה נמכרה למי ששילם את הכסף. רישום כזה ימנע את האפשרות שהדירה תימכר פעם נוספת או תשועבד לבנקים. יש חשיבות להערת אזהרה זו והיא מהווה למעשה בטחון להבטחת הדירה.

● קנסות על פיגור. חוזה רכישת הדירה חייב לכלול גם קנס על כל פיגור במועד השלמת בנייה מצד הקבלן או חברת הבנייה. הכללת קנס כספי כזה תבטיח צמצום הפיגור בבנייה, כפי שהנסיון מראה. כדי שהקנס הכספי יהיה יעיל ואפקטיבי, הכרחי שהעורך־הדין שלך ינסח את הסעיף המבוקש.

● לוח זמנים מחייב. במידה ומדובר ברכישת דירה הנמצאת בשלבי בנייה, יש לכלול לוח זמנים מחייב להשלמת הדירה. על פי לוח זמנים, יש לקבוע את התשלומים השונים. עלינו לחזור ולשנן, שאין לשלם את כל מחיר הדירה במהלך שלבי הבנייה, גם אם הקבלן מוכן לתת הנחות גדולות. יש להזהר מ„מציאות" כאלה אלא אם כן מקבלים ערבויות כספיות צמודות ונרשמת הערת אזהרה ב„טאבו" ליד הדירה הנמכרת.

● סבלנות. המו"מ על קניית דירה עלול להיות ממושך וכרוך במאבקים. לכן, דרושה הקפדה על כללי הזהירות ואין לוותר עליהם. גם כאשר הקבלן מוכן לתת הנחה גדולה יותר תמורת ויתור על דרישה זו או אחרת. חייב להיות ברור, שניסוח כל סעיף בחוזה הוא משמעותי ולכן חייב להקפיד עליו.

חדשות בעולם הבניה

מי היא, באמת, החברה שבונה את אריאל?

★ 1,000 משפחות כבר גרות באריאל ★ 546 מתוכן גרות בקוטג'ים ובדירות של רסקו
★ רסקו היא החברה שבונה את אריאל.

בירת השומרון, אריאל יכולה כהחלט להיחשב כאחת ההצלחות של תנועת ההתיישבות ביהודה ובשומרון.

באריאל התיישבו עד היום כ־1,000 משפחות והיא צועדת עכשיו בבטחה לקראת האלף השני.

אריאל ניבנית לפי תוכנית אב מסודרת תוך הקפדה מלאה על ביצועה כדי להבטיח איכות־חיים לתושביה.

את כתר „החברה שבונה את אריאל" יכולה לחבוש רק חברה אחת: רסקו. 546 דירות וקוטג'ים בנתה (ובונה) רסקו באריאל.

מה מציעה רסקו באריאל? ובכן מסתבר שיש לה לרסקו היצע מרשים של קוטג'ים 5 חדרים עם גינות צמודות: קוטג'ים 3 חדרים (גדלים עד 5 חדרים); דירות לזוגות צעירים של 3 ו־4 חדרים ודירות רווחה מפוארות בנות 5 חדרים.

נכון להיום יש לרסקו את ההיצע הגדול והמגוון ביותר באריאל.

אם ההצלחה נמדדת בהעדפה הרי שהצלחת רסקו בולטת מאוד באריאל, הרבה מעל כל השאר.

לדידנו סיפור ההצלחה של רסקו באריאל קשור באנקדוטה הבאה:

מנהלת המכירות של רסקו בסניף ת"א קנתה שם קוטג' למשפחתה והם גרים היום באריאל. היא וודאי יודעת מה כדאי לקנות שם...

מוגש ע"י רסקו

פרספקטיבה של קוטג' בשכונת רמת־חיים.

ערבות בנקאית צמודה — כורח המציאות

★ לקוחות דורשים ערבות בנקאית צמודה.
★ חברות בודדות חזו את העתיד לקרות בשוק.
★ חברת רמט מעניקה מזה זמן רב ערבות בנקאית צמודה לדולר לכל רוכש.

הזעזועים שפקדו באחרונה את ענף הבניה הוכיחו כי אין להסתפק ב„הבטחות" ובוודאי שאין לוותר על מתן בטחונות. רוכשי הדירות שמים כיום דגש מיוחד על בדיקת הבטחונות של חברות הבניה.

אחת מחברות הבניה הוותיקות והיציבות היא רמט. חברה זו נוהגת מזה זמן רב להעמיד לרשות רוכשי דירותיה ערבות בנקאית צמודה לדולר. רמט הינה החברה הקבלנית הפרטית היחידה בישראל העוסקת בכל תחומי הבניה וההנדסה האזרחית מזה 43 שנה. במשך שנות קיומה, בנתה רמט אלפי דירות, הציבה גשרים, סללה כבישים והקימה מבני ציבור רבים, כגון בנייני האוניברסיטה העברית על הר הצופים, ועוד.

לחברת רמט דירות בתהליכי בניה שונים באתרי בניה מבוקשים מאוד, ביניהם: פסגת זאב, בה מציעה החברה דירות בנות 4–3½–3–2 חדרים, הכוללות דירות־גן ודירות עם מרפסות שמש, וכן קוטג'ים בני 5 חדרים; נוה פולג, נתניה – כאן ניתן לרכוש דירות בנות 4–3–2 חדרים; ביבנה הולך ומוקם בית מגורים בתכנון מעניין, הכולל דירות בנות 5–4–3½–3 חדרים ודירות פנטהאוז; בבאר שבע נבנות דירות בנות 4–3 חדרים וקוטג'ים, וכן דירות מפוארות בליבה של אשדוד.

אין ספק, כי המחירים הנהוגים כיום (לדוגמה: דירת 3 חדרים בנוה פולג, נתניה, החל מ־$39,000, כולל מע"מ ופיתוח; 3 חדרים בפסגת זאב, ירושלים, $41,000, כולל מע"מ ופיתוח; קוטג' יפהפה בירושלים במחיר $90,000 כולל מע"מ ופיתוח), המשכנתאות ותנאי התשלום המיוחדים הנהוגים ברמט, וכמובן הערבות הבנקאית הצמודה הניתנת לכל רוכש, משמשים תמריץ מוכח בעידוד מכירת הדירות של רמט.

חדשות בעולם הבניה

איכות חיים בגבעת נוף אשר בנס־ציונה

בגבעת נוף אשר בנס־ציונה, נבנה ע"י חברת „נוה שוסטר" פרוייקט מגורים מודרני הנותן תשובה הולמת לתושבי רחובות, נס־ציונה וישובי הסביבה.

הפרוייקט המוקם קרוב למרכז נס־ציונה נמצא בלב אזור כפרי מוקף פרדסים ומשלב מקום מגורים במקום מרכזי השומר על ייחוד כפרי. מלבד בתי המגורים נבנים גם: גן־ילדים, מרכז מסחרי ומגרש משחקים. בקרבת מקום נמצאים גם בי"ס יסודי ובי"ס תיכון.

אנשים העובדים בקרית המדע ברחובות וגם כאלה העובדים בתל־אביב או בירושלים יכולים למצוא במקום פתרון דיור במחירים נוחים. הדירות מרווחות מאד מתוכננות יפה ונבנות תוך הקפדה על איכות גימור גבוהה.

יתרונו הנוסף של האתר הוא באיכות האוכלוסיה שבאה להתגורר בו בעלי מקצועות חופשיים, אנשי צבא קבע ואחרים יצרו במקום אווירה חברתית נעימה ומוצאים שפה משותפת ביניהם.

„אנחנו לא יודעים אם זה מקרה או לא כי הראשונים שהגיעו לכאן הביאו את האחרים אך התוצאה הסופית היא מעל ומעבר", אומרת זיוה תירוש תושבת המקום.

מדוע בחרו להתגורר רווקא כאן? על כך עונה איציק סנדיק מנהל ייצור במפעל „בגיר" אשר בירושלים: היתרון הגדול של נס־ציונה הוא שהיא לעולם לא תתפתח לממדים של עיר גדולה ותשמור על צביונה הכפרי. היא נמצאת במקום מרכזי, נוח להגיע ממנה לכל מקום. בסכום הכסף שאנשים השקיעו כדי לקנות כאן דירה הם יכולים להשיג את המקסימום"

– מיהי החברה העומדת אחרי הפרוייקט?

חברת „נוה שוסטר" קיימת זה 15 שנה. היא בנתה כבר מאות דירות, שטחים מסחריים וביצעה עבודות ציבוריות רבות. לאחרונה מתרכזת החברה בעיקר בבנית דירות למגורים בנס־ציונה, קרית־גת ואשקלון.

בפרוייקט גבעת נוף מכחר של דירות בנות 3, 3½ ו־4 חדרים בבניינים בני 3 קומות, רבי קומות וכן דירות גג וקוטג'ים.

הדירות בנויות בסטנדרט גבוה, בתכנון ארכיטקטוני מעולה ובהקפדה על הגימור ואיכות

סביונים באשדוד

שילוב מבטיח בין שתי חברות גדולות

באשדוד, אין צורך להציג את חברת אשדוד. זוהי חברה שיזמה ופיתחה את העיר מראשיתה, ושמרה למען לקוחותיה את מגרשי הבנייה הטובים והיפים בעיר.

מה לאשדוד ולסביונים?

„האנשים שהקימו את סביון" הם אנשי חברת „אפריקה־ישראל להשקעות" מקבוצת בנק לאו־מי, שהקימו שכונות יוקרה רבות כמו: סביון, רי־מון וסביוני־אביב וצמרת־אביב בתל־אביב. חברת „אפריקה־ישראל" להשקעות פועלת בארץ כבר למעלה מ־50 שנה, והיא מרחיבה עתה את פעו־לות הבנייה שלה גם לאשדוד.

„סביונים" ברובע ד' תוכננה כך שתצפה אל הים ואל הפארק שיוקם לאורך שדרות משה דיין (דרך הים לכיוון רובע י"א).

המיקום והתכנון של „סביונים" יבטיחו את איכות החיים של התושבים. הבניינים יוקמו סביב גינות נוי, בצורה שתיצור הרגשת מרחב ותאפשר זרימת אוויר מהים.

„האנשים שהקימו את סביון" מקימים עתה בשיתוף עם חברת „אשדוד" שכונה יוקרתית חד־שה בפאתי רובע ד'. אבל, לא רק השכונה חשו־בה, חשוב גם כל בניין בפני עצמו. הבניין שבו תגור ב„סביונים" יהיה בן שש קומות בלבד, ויב־טיח לכל דירה פרטיות מרבית. הפרוספקט המ־הודר שהכינו חברות „אשדוד" ו„אפריקה־ישר־אל" מספק פרטים רבים על הבניין ועל השירות. אכן, זוהי הרמה של שכונות היוקרה שהקימו „האנשים שבנו את סביון".

כמנהגה, נותנת חברת „אשדוד" לדייריה ער־בות בנקאית צמודה, בעלות פרטית בטאבו ויחס אישי. חברת „אפריקה־ישראל" מקבוצת בנק לאומי דואגת גם למשכנתאות נוחות ומהירות, ועם שתי חברות כאלו יכולים הרוכשים להיות שקטים לגמרי. תאריך המסירה של הדירות, הנ־מכרות עתה, נקבע לקיץ 1987, כדי שהילדים יגיעו לבית־ספרם החדש ביום הראשון של שנת הלימודים תשמ"ח.

מכירות: חברת „אשדוד", מרכז מסחרי א', אשדוד טלפון: 055-32281.

בת"א: „אפריקה־ישראל להשקעות" אחד העם 13 טלפון: 03-650281.

חפציבה — החברה שבונה את ירושלים

■ חברת חפציבה בע"מ היא חברת הבניה הפרטית הגדולה בירושלים, בראש החברה עומד מרדכי יונה, יו"ר ארגון הקבלנים בירושלים ויש לו חלק רב בפיתוחה ובנינה של העיר.

„חפציבה" בנתה ואיכלסה מאות דירות בעיר בפרוייקטים יוקרתיים בשכונות בית הכרם, רמת שרת, רמות, תלפיות וארמון הנציב וזאת בנוסף לאתרי בניה ברחבי הארץ ובמיוחד בנתניה ורמת השרון. כמו כן פעילה החברה בהקמת פרוייקטים תיירותיים ובבעלותה מלון „בלו־בי" בנתניה ומלון חדש בכניסה לירושלים, וכן מרכז תיירותי מסחרי חריש בכניסה לעיר העומד בשלבי סיום. החברה נמצאת בתנופת בניה גדולה ובמרכזה פרוייקט רמת־איילות, השכונה היוקרתית בירושלים המוקמת ברמות (03) בבנה ביתך. בפרוייקט החדש קוטג'ים של 5 חדרים בשני מפלסים, וילות בנות 7, 8, 9 חדרים בשלושה מפלסים וגינות גדולות. עד היום נמכרו 50% של הקוטג'ים והשבוע החלה מכירת שלב ב'

